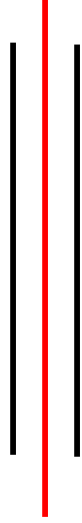

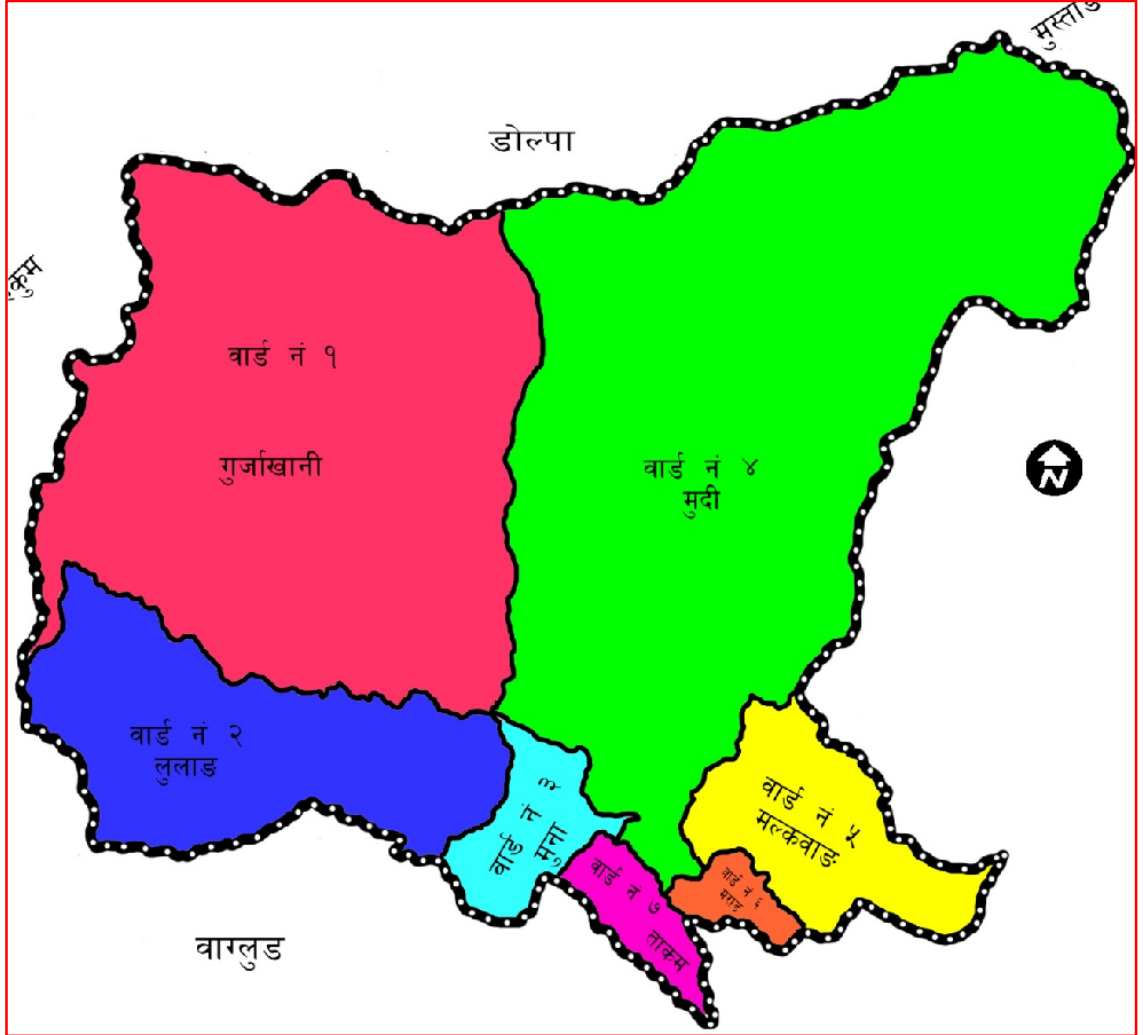
धवलागिरी गाउँपालिका म्याग्दी

बस्तुगत विवरण
२०७४/२०७५

तयार गर्ने
शुभारम्भ उद्यमशिल नेपाल
प्रा.लि.

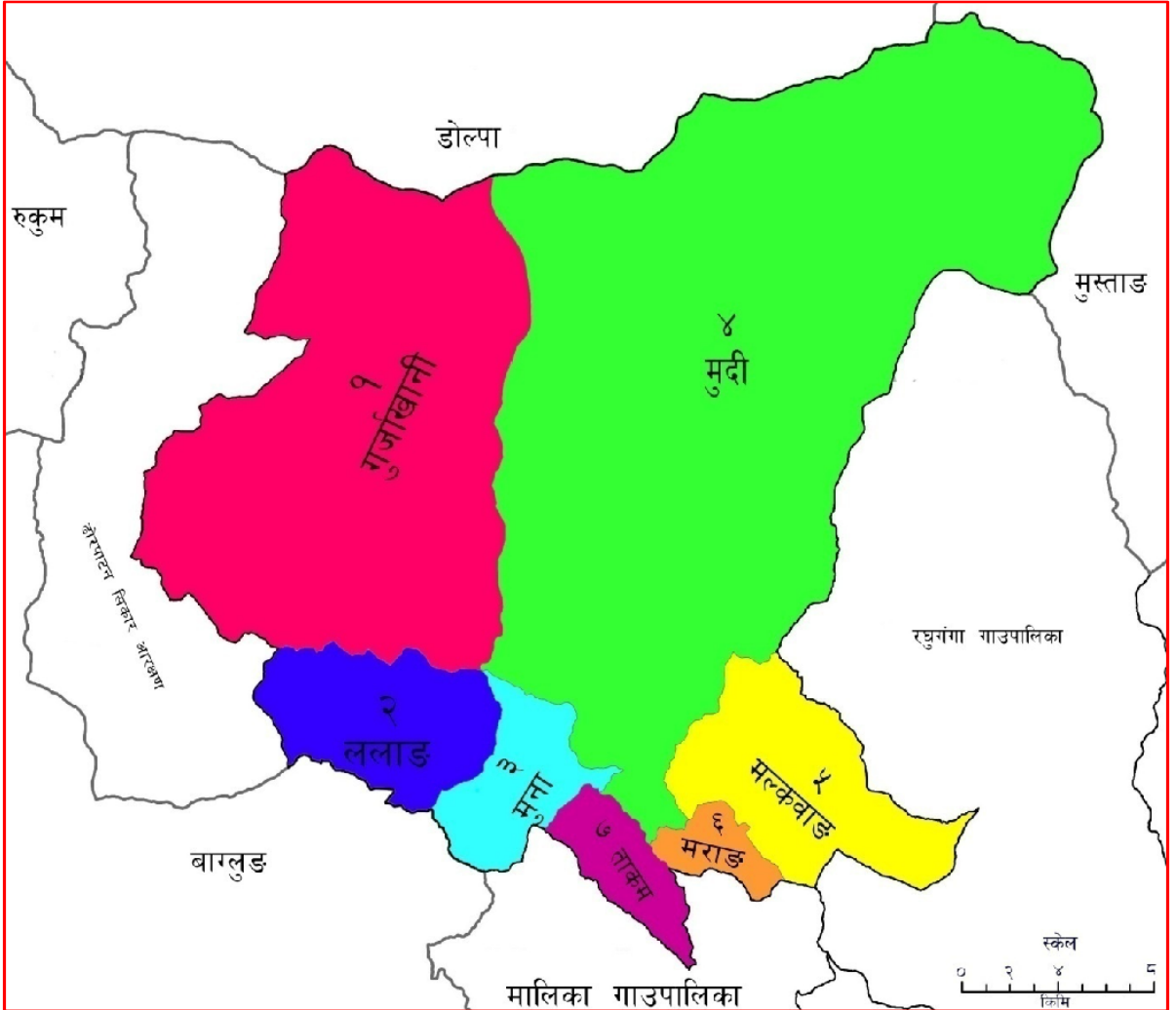
धवलागिरि गाउँपालिका म्याग्दी

धवलागिरि गाउँपालिका

म्याग्दी

ढोरपाटन शिकार आरक्षण क्षेत्र वाहेक

धवलागिरी गाउँपालिका
गाउँकार्यपालिका कार्यालय
मुना, म्याग्दी
४ नं प्रदेश नेपाल

शुभकामना

धवलागिरी गाउँपालिकाको वस्तुगत विवरण तयार पार्ने महत्वपूर्ण जिम्मेवारी पाउनुभएकोमा श्री शुभारम्भ उद्यमशिल नेपाल प्रा लि लाई बधाई दिन चाहान्छु । आफुले पाएको जिम्मेवारी इमान्दारीताका साथ निर्वाह गर्नु भएको छ भन्ने विश्वास लिएको छु ।

नाम वाट स्वतः प्रष्ट छ कि वस्तुगत विवरण तयार गर्नु भन्नाले कुनै पनि भुगोलको आर्थिक, सामाजिक, साँस्कृतिक, राजनितिक, प्रशासनिक, भौगोलिक तथा वातावरणीय आयामका विभिन्न सुचकहरुको आधारमा तथ्य एवम तथ्याङ्क संकलन र सो को विश्लेषण समेतलाई बुझाउछ । त्यस्तो वस्तुगत विवरण ले सम्बन्धित भूगोलको यथार्थ धरातललाई चित्रण गरेको हुन्छ । विकास निर्माण योजना तर्जुमा गर्न, आवधिक योजना तर्जुमा गर्न, क्षेत्रगत रणनीतिहरु तयार गर्न तथा समग्र विकास र समृद्धिका अल्पकालिन तथा दीर्घकालिन रणनीति तय गर्न वस्तुगत विवरण सहयोग सिद्ध हुन्छ र त्यस्ता योजना तथा रणनीतिहरु यथार्थ वस्तुपर्क र कार्यान्वयन गर्न योग्य हुन्छन ।

विगत लामो समय सम्म राज्य जनप्रतिनिधिविहिन अवस्थामा गुज्रेको अवस्था र राज्यको नयाँ संरचना अनुरूपको निर्वाचन भई जनप्रतिनिधिले पद वहाली गरेको अवस्थामा वस्तुगत विवरण तयार भएको छ । यस सन्दर्भमा प्रस्तुत वस्तुगत विवरणले गाउँपालिकाको प्रारम्भिक अवस्थालाई तथ्याङ्क मार्फत जनसमक्ष ल्याउने कार्य गरेको छ । जनप्रतिनिधिहरुलाई गाउँपालिकाको वस्तुगत अवस्थाको जानकारी समेत गराएकोछ ।

प्रस्तुत वस्तुगत विवरणले धवलागिरी गाउँपालिकाको वास्तविक धरातलमा आधारित हुने गरि वार्षिक तथा आवधिक योजना तर्जुमा मार्फत विकास र समृद्धिको सपना पुरा गर्न सहयोग पुर्याउन सकोस भन्ने शुभेच्छा प्रकट गर्न चाहान्छु ।

थमसरा पुन

गाउँपालिका अध्यक्ष

धवलागिरी गाउँपालिका गाउँकार्यपालिका कार्यालय

मुना, म्याग्दी
४ नं प्रदेश नेपाल

शुभकामना

संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयबाट देश भरिका स्थानीय तहको वस्तुगत विवरण तयार गर्नकालागि ढाँचा उपलब्ध गराए अनुरूप यस धवलागिरी गाउँपालिकाको वस्तुगत विवरण तयार गर्ने कार्य अगाडी वढाइएकोछ । गाउँपालिका स्थापना पश्चात प्रथम पटक तयार हुन लागेको वस्तुगत विवरणले गाउँपालिकाको यथार्थतालाई तथ्य र तथ्याङ्क मार्फत उजागर गर्नेछ भन्ने विश्वास लिएकोछु ।

वस्तुगत विवरण तयार गर्नु भनेको विकास योजना तर्जुमा तथा वार्षिक वजेट तर्जुमाको पुर्व आधार तयार गर्नु हो । तथ्य र तथ्याङ्कमा आधारित भई निर्माण हुने भावी योजना कार्यान्वयनयोग्य र नतिजामुखी हुने कुरामा दुईमत छैन । यस धवलागिरी गाउँपालिकामा जनप्रतिनिधिहरु वहाल भएपश्चात ल्याइएको प्रथम नीति कार्यक्रम तथा वजेटलाई वस्तुगत विवरणमा आधारिति वनाउन नसकिएकोता पनि अव उप्रान्त प्रस्तुत हुने नीति कार्यक्रम तथा वजेटलाई तथ्य र तथ्याङ्कमा आधारित वनाउन यस वस्तुगत विवरणले सहयोग पुर्याउनेछ भन्ने विश्वास लिएकोछु ।

धवलागिरी गाउँपालिकाको समग्र भूगोललाई समेटी यस भित्रका विविध आयामहरुलाई सुचकको माध्यमबाट तथ्याङ्क संकलन हुने हुदा क्षेत्रगत योजनाहरु निर्माण गर्न सहज हुनेछ । समाज र समुदाय स्तर सम्म पुगी विकासका प्राथमिकता निर्धारण गर्न यो वस्तुगत विवरण गतिलो हतियार बन्न सक्छ । गाउँपालिका भित्रको भुगोल, वर्ग क्षेत्र र समुदायको आवश्यकता पहिचान गरि सोही अनुरूप नीति कार्यक्रम तथा वजेट तर्जुमा गर्न यसले सहयोग पुर्याउनेछ । समग्र गाउँपालिकाको सन्तुलित विकासकालागि पनि वस्तुगत विवरण उपयोगी हुन सकोस भन्ने शुभेच्छा व्यक्त गर्न चाहान्छु ।

अर्जुन शर्मा

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

धवलागिरी गाउँकार्यपालिकाका पदाधिकारीहरु

थमसरा पुन
गा.पा. अध्यक्ष

रेशम छन्त्याल
गा.पा. उपाध्यक्ष

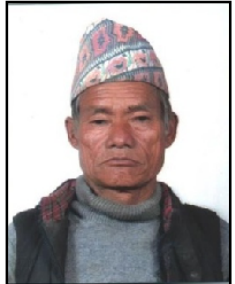
झंग ब.छन्त्याल
वार्ड नं १ अध्यक्ष

गम प्रसाद वि क
वार्ड नं २ अध्यक्ष

पुर्म पुन
वार्ड नं ३ अध्यक्ष

वेग प्रसाद घर्ती
वार्ड नं ४ अध्यक्ष

खर्क कु छन्त्याल
वार्ड नं ५ अध्यक्ष

राजाराम उपाध्याय
वार्ड नं ६ अध्यक्ष

कलानिधि शर्मा
वार्ड नं ७ अध्यक्ष

किनमाया घर्ती
गा.का.पा. सदस्य

तिलकुमारी के सी
गा.का.पा. सदस्य

देउ प्र छन्त्याल
गा.का.पा. सदस्य

बालकुमारी वि क
गा.का.पा. सदस्य

राम वहादुर विक
गा.का.पा. सदस्य

सुवा देवि पुर्जा
गा.का.पा. सदस्य

शुभारम्भ उद्यमशिल नेपाल प्रा.लि.

स्था: २०७४

दुइ शब्द

वर्तमान नेपाल राज्यको पुनरसंरचना पश्चात मुख्यतया विकासको क्षेत्रमा गतिमा परिवर्तन हुनुपर्ने अपेक्षा तमाम जनता वा समुदायले राखेका छन् । खास गरेर हालसम्म विकासको हरेक अवयवहरूमा, हरेक सिंढीहरूमा समान रूपले दृष्टि पुग्न नसकेको फलस्वरूप विकासले गति लिन नसक्दा जनतामा आएको वितृष्णा र जन आक्रोसले राज्य व्यवस्थाको परिवर्तन सम्म गर्ने अवस्था निम्त्यायो, परिणाम स्वरूप देश गणतन्त्रमा प्रवेश गर्यो भने विकासको दृष्टिले समान ढंगले सम्बोधन गर्न सकियोस भनेर संघीय प्रणालीमा मुलुक संचालन हुने संवैधानिक व्यवस्था लागु भयो । यो सबैको एउटै लक्ष मुलुक र जनता समृद्ध बनाउनु हो ।

मुलुकलाई समृद्ध बनाउन हरेक स्थानीय सरकारहरू समृद्ध हुनु जरुरी हुन्छ जसको लागि अत्यन्तै वस्तुपरक योजनाहरू निर्माण गरि तिनिहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयन नै मुख्य उपायहो । भनिन्छ एउटा मुलुकलाई समृद्ध बनाउन उत्कृष्ट योजनाहरूको निर्माण गर्न जरुरी हुन्छ र त्यो उत्कृष्ट योजना मुलुकको लागि आधा काम सम्पन्न गर्नु सरह हुन्छ । राष्ट्रिय, प्रदेश वा स्थानीय जुन तहको योजना बनाउने हो त्यो तहको सम्पूर्ण पक्षको जानकारी भएन भने सम्बन्धित तहको राम्रो योजना बन्न सक्दैन ।

कुनै क्षेत्रको विकास गर्न सरल तरिकाले वाटो तय गर्नु जरुरी हुन्छ, जसको निम्ती सरल ढंगले वाटो वा उपायको खोजी गर्नु पर्दछ । ऐले हामी कहाँ छौ ? अव कहाँ जाने वा कहाँ पुग्ने ? र यो कसरी सम्भव छ ? यीतीन प्रश्नहरूको सरल जवाफ नै मुलुक वा समाज परिवर्तन गर्ने अचुक र सरल उपाय हुन्छन् । पहिलो प्रश्नको जवाफ वस्तुगत विवरण मार्फत प्राप्त गरिन्छ भने दोश्रो र तेश्रो प्रश्नको जवाफ आवधिक विकास योजना वा गुरु योजना मार्फत प्राप्त गरिन्छ ।

पार्श्वचित्र वा वस्तुगत विवरणहरूको संगालो एउटा यस्तो ऐना हो जुन ऐनावाट त्यो गाउँपालिकाको सम्पूर्ण विवरणहरू छलङ्ग रूपमा सहज अवलोकन गर्न सकिन्छ । यसै सन्दर्भमा धौलागिरी गाउँपालिका ले आफ्नो पार्श्व चित्र- वस्तुगत विवरण) बनाउनको लागि सहयोगि संस्थाको रूपमा शुभारम्भ उद्यमशिल नेपाल प्रा.लि, म्याग्दी लाई छनौट गरि यो पार्श्व चित्र निर्माण गर्ने जुन अवसर प्रदान गर्नु भयो त्यसको लागि धवलागिरी गाउँपालिका का अध्यक्ष श्री थमसरा पुन, उपाध्यक्ष श्री रेशम छन्त्याल र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत श्री अर्जुन शर्मा लागायत सम्पूर्ण गाउँपालिका परिवार प्रति हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछौं ।

यो पार्श्व चित्र निर्माण कार्य त्यति सहज छैन । यस्लाई अत्यन्तै सत्य तथ्य परक बनाउन भर मधुर प्रयास गरिएको छ भने यसलाई सम्पन्न गर्न विभिन्न क्षेत्रबाट सबैको साथ सहयोग प्राप्त भएको छ । गाउँपालिकाले योजना तर्जुमा गोष्ठी, अभिमुखीकरण कार्यक्रम तथा प्रस्तुतीकरण कार्यक्रमहरू आयोजना गरेर सम्पूर्ण सरोकारवालाहरूलाई उपस्थित गराएर सहयोग पुर्याएको प्रति विशेष धन्यवाद ज्ञापन गर्दछौं ।

शुभारम्भ उद्यमशिल नेपाल प्रा.लि.

स्था: २०७४

अन्य स्थानीय तहहरूको पार्श्वचित्र भन्दा निकै फरक र उपयोगि बनाउन प्रयास गरिएको छ । जसमा समाजशास्त्री, यो पार्श्व चित्र निर्माणमा योजना विज्ञको रुपमा कार्य गर्नु हुने श्री केशवराज ढुंगेलको मेहेनतको यहाँ प्रशंसा जति गरे पनि त्यो कम नै हुनेछ । वहाँले तथ्यांक विश्लेषण र लेखन कार्यमा अत्यन्तै धेरै र कडा मेहनत गर्नु भएको छ । वहाँ प्रति विशेष धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु । यो प्रोफाइल तयार गर्न समन्वयकर्ताको रुपमा कार्य गर्नु हुने प्रा.लि.का कार्यक्रम अधिकृत श्री कुलचन्द्र रेग्मी, फिल्ड सुपरीवेक्षकको रुपमा कार्य गर्नु हुने श्री कमल सुवेदी र तथ्यांक संकलकको रुपमा जिम्मा लिई ७ वटै वडाको घर घर पुगि तथ्यांक संकलन गर्नु हुने आठै जना स्थानीय सहजकर्ता साथिहरू प्रति पनि विशेष धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु ।

वस्तुगत विवरण तयार गरेर मात्र पुग्दैन । यो वस्तुगत विवरणको आधारमा सहि विश्लेषण गरेर सहि योजनाहरू निर्माण गरि त्यसको सहि र प्रभावकारी कार्यान्वयनवाट मात्र गाउँपालिकाले सोचे अनुसारको प्रतिफल प्राप्त गर्न सक्दछ । यो वस्तुगत विवरणमा प्राप्त सुचना र तथ्यांकहरूको सहयोगमा आवधिक तथा गुरुयोजना निर्माण गरेर अघि बढ्नु अवको आवश्यकता हो । त्यसैले अव गाउँपालिकाको ध्यान त्यता तर्फ जानेछ भन्दै धवलागिरी गाउँपालिकाको र्सवाङ्गीण र चौतर्फी विकासको लागि शुभकामाना समेत व्यक्त गर्न चाहान्छु ।

२२ जेष्ठ २०७५

कृष्ण चोडवाड

प्रबन्ध निर्देशक

प्रकाशकीय

नेपालको संविधान २०७२ ले कल्पना गरे अनुसार स्थानीय निकाय पुनरसंरचना गर्दै अधिकार सम्पन्न स्थानीय तह तयारीको कार्य अगाडी बढिरहेको छ । जस अनुसार म्याग्दी जिल्लामा साविकमा कायम रहेका १ नगरपालिका र ३६ गाउँ विकास समितिलाई पुनरसंरचना मार्फत हाल १ नगरपालिका र ५ गाउँपालिका एकाई कायम गरिएको छ । नयाँ भौगोलिक संरचना अनुसार साविकमा गाविस अर्न्तगतका भौगोलिक अवस्थिति लगायत जनसंख्या, आर्थिक, सामाजिक, प्राकृतिक श्रोत र साधनहरु समेतको अवस्थामा परिवर्तन भएको छ ।

अधिकार निक्षेपणका हिसावले यसरी नयाँ कायम भएका स्थानीय तह नै स्थानीय सरकार बनेका छन् । स्थानीय तहको चुनाव समेत सम्पन्न भई नया जन प्रतिनिधिहरुले कार्यभार संभाली सकेका छन् । करीव १५ वर्ष पछि स्थानीय तहमा आएका जनप्रतिनिधिहरुलाई नया जोस जाँगर सहित चुनाव ताका गरिएका प्रतिवद्धता पुरा गराउनको लागि हालको वर्तमान यथार्थता भित्र रहेर नयाँ योजनाहरु निर्माण गरि संघीयता कार्यान्वयनमा जोड दिनु पर्ने अवस्था रहेको छ । यद्यपी नयाँ संरचनाका स्थानीय निकायहरुमा भरपर्दो, आधिकारिक र पर्याप्त सूचनाहरुको आवश्यकता तथा तथ्याङ्क कहर्को अभिलेख उपलब्ध हुन सकिरहेको थिएन । राष्ट्रिय जनगणना २०६८ सालको विवरण हाल धेरै परिवर्तन भएको छ । त्यसैले सबै विवरणहरु प्राथमिक रुपमा नै संकलन गरेर ताजा अवस्थाको यथार्थ चित्र प्रस्तुत गर्न यो धवलागिरी गाउँपालिकाको वस्तुगत विवरण तयार गरिएकोछ ।

नेपाल सरकार तत्कालीन सङ्घीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयले २०७४/०१/२६ मा सबै स्थानीय तहहरुले आ आफ्नो क्षेत्रका वस्तुगत विवरण तोकिएको ढाँचामा तयार गरी वेभ साईडमा राख्न निर्देशन प्राप्त भएको छ । सो आधारमा उपलब्ध सबै सूचना तथा जानकारीहरुको आधारमा परामर्शदाता संस्था **शुभारम्भ उद्यमशिल नेपाल प्रा लि** को सहयोगमा यो प्रोफाइल तयार गरिएको छ ।

निर्धारित समय भित्र यो धवलागिरी गाउँपालिकाको पार्श्व चित्र तयारी गर्न सहयोग गर्नुहुने गाउँपालिकाका सम्पूर्ण कर्मचारीहरु विभिन्न राजनैतिक दलका प्रतिनिधिहरु,सुचना उपलब्ध गराउनुहुने विभिन्न विषयगत कार्यालयहरु,प्राथमिक तथ्याङ्क संकलन गर्ने गणकहरु,सुचना विश्लेषण गरि निश्कर्ष निकाल्ने विश्लेषकहरु लगायत परियोजना संचालन गर्ने परामर्शदाता शुभारम्भ उद्यमशिल नेपाल प्रालि प्रति हार्दिक आधार व्यक्त गर्दछौं साथै धवलागिरी गाउँपालिका निवासी सम्पुरण दाजुभाई दिदि वहिनिहरुले यसको समुचित प्रयोगमा सहयोग गर्नु हुनेछ भन्ने विश्वास सहित सबैमा हार्दिक धन्यवाद व्यक्त गर्दछौं ।

धवलागिरी गाउँपालिका

वस्तुगत विवरण किन ?

विकास निर्माणका कार्यहरूका निर्दिष्ट लक्ष्य, उद्देश्य र अपेक्षित प्रतिफल प्राप्त गर्नका लागि योजनावद्ध तरिकाले अगाडि बढ्नु पर्ने कुरामा राष्ट्रिय, क्षेत्रीय तथा स्थानीय लगायत जुनसुकै स्तरमा कसैको पनि दुईमत छैन । स्थानीय योजना तयारीको लागि आधारभूत खम्बाको रूपमा सम्बन्धित क्षेत्रको विस्तृत वस्तुगत सुचनाहरूको आवश्यकता जरुरी हुन्छ । तिनै वस्तुगत विवरणका सूचकाङ्कले संकेत गरेअनुसार स्थानीय निकाय तथा स्थानीय सरकार अगाडी बढ्न सके त्यसबाट प्राप्त प्रतिफल दिगो र प्रभावकारी हुन्छ । यसले गाविसमा सुशासन प्रवर्द्धनमा समेत सहयोग पुग्नेछ । यसका लागि शुरु देखि अन्त्य सम्म स्थानीय जनसहभागिता जुट्न सक्ने पारदर्शी र दिगो विकास प्रकृयाहरूको आवश्यकता टङ्कारो रूपमा देखिएको छ । नेपालको सन्दर्भमा लोकतन्त्रको स्थापनासँग नेपालको संविधान २०७२ ले स्थानीय जनतालाई शासन सञ्चालनमा प्रत्यक्ष र नजिकको हक स्थापना गर्दै राज्यको पुनरसंरचनाको व्यवस्था गरेको छ । जसअनुसार प्रान्तीय संरचनामा साविकको स्थानीय निकायको रूपमा रहेको गाउँपालिका र नगरपालिकाको अवधारणा अगाडी ल्याएको छ । यस अवस्थामा नयाँ घोषणा भएका गाउँपालिकाहरूको प्रशासनिक व्यवस्थापन सहजपार्दै बस्तुनिष्ठ योजना तयारीका लागि घरधुरी स्तरको तथ्याङ्क र सूचनाहरू अद्यावधिक भई नसकेकोले सोही खाडल पुर्ति गर्ने उद्देश्यले आवश्यक प्राथमिक र द्वितीय स्तरका सूचनाहरू संकलन गरी त्यसैको आधारमा यो गाउँपालिका स्तरको वस्तुगत विवरण तयार गरिएको छ ।

यो प्रोफाइलमा नेपाल सरकार संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयको मिति २०७४ वैशाख २६ गतेको परिपत्र अनुसारको ढाँचामा रहेर उपलब्ध भएका र सान्दर्भिक सबै तालिकाहरूलाई अधिकतम तालमेल मिलाउने प्रयास गरिएको छ । वस्तुगत विवरण तयारीको साविकमा रहेका गाविसहरूका सबै वडामा रहेका समग्र सुचना तथा सामाजिक, आर्थिक लगायत अन्य क्षेत्रको बस्तुगत अवस्थाबारे जानकारी आवश्यक पर्ने भएकोले गाउँपालिका स्तरमा वस्तुगत अवस्थालाई संकलन गरी विश्लेषण गरिएको छ । वस्तुगत अवस्थाले संकेत गरेका सुचकाङ्कका आधारमा आगामी स्थानीय स्तरका योजनाहरू प्रस्ताव गर्न सहज हुनेछ

यो धवलागिरी गाउँपालिकाको वस्तुगत विवरण तयारीका उद्देश्यहरू निम्नानुसार रहेकाछन्:

- विकास प्रकृयाको लागि महत्वपूर्ण तीन प्रश्नहरू "एले म कहाँ छु ?" "अव म कहाँ जाने ?" र "त्यो कसरी संभव छ ?" मध्ये पहिलो प्रश्नको वास्तविक जवाफ खोज्ने ।
- धवलागिरी गाउँपालिका, म्याग्दीको सबै घरधुरीमा पुगी आर्थिक, सामाजिक, भौतिक, प्राकृतिक र मानवीय सम्पत्तीको लेखाजोखा गर्ने ।
- धवलागिरी गाउँपालिकाको वर्तमान यथार्थतालाई जस्ताको तस्तै प्रस्तुत गर्ने ।
- योजना तर्जुमा वजेट वाँडफाडका लागि आधार तयार गर्ने ।
- संभावना भएजति सबै सुचनाको जातीय लिङ्गीय र क्षेत्रीय हिसावले विश्लेषण गर्ने ।
- हरेक तथ्याङ्कको समाजशास्त्रीय, ग्रामिण विकास र लैङ्गिक सामाजिक हिसावले विश्लेषण गर्ने ।
- आवधिक विकास योजनाको लागि मार्ग प्रस्तुत गर्ने ।
- गाउँपालिकाको योजना तर्जुमा प्रकृत्यमा आवश्यक पर्ने सबै सुचनाहरू गाउँपालिका स्तरमा नै अद्यावधिक गर्ने ।
- धवलागिरी गाउँपालिकामा रहेको हिमाली आकर्षणले गर्दा आउने पर्यटकहरूलाई समग्र गाउँपालिकाको आवश्यक सुचना एकै स्थानमा उपलब्ध गराउने ।
- दातृ निकायहरू समक्ष माग प्रस्तुत गर्न आवश्यक आधार स्तम्भ तयार गर्ने ।

विषय सुची

१. गाउँपालिकाको परिचय.....	१
१.१ ऐतिहासिक पृष्ठभूमी.....	१
१.२. नामाकरण	१
२.भौगोलिक स्वरूप तथा सिमाना	१
२.१ भू वनावट.....	२
२.२ नदीनाला तथा तालपोखरी	२
३ हिमाल.....	२
३.१. धवलागिरी हिमाल.....	२
३.२. चुरेन हिमाल.....	३
३.३. पुथा हिमाल	३
३.४. गुर्जा हिमाल	३
३.५. मानापाथी हिमाल	३
४. स्थानीय चार्डपर्व तथा जात्रा मेलाहरूको विवरण	३
५. पर्यटकीय स्थलहरूको विवरण	४
६. सामुदायिक वनको विवरण	५
७. जनसंख्या वितरणको अवस्था.....	७
७.१. वार्ड अनुसार घरधुरी तथा जनसंख्याको विवरण	७
७.२. उमेरका आधारमा जनसंख्याको विवरण	७
८.३. मातृभाषाका आधारमा जनसंख्याको विवरण.....	८
७.४. धर्मका आधारमा जनसंख्याको विवरण.....	९
७.५. जातका आधारमा घरधुरीको विवरण.....	९
७.६. जातका आधारमा जनसंख्याको विवरण.....	१०
७.७. थरका आधारमा घरधुरी तथा जनसंख्याको विवरण	११
७.८. जातीय तथा लिङ्गीय आधारमा घरमुलीको विवरण.....	१९
७.८.१. प्रचलनका आधारमा घरमुलीको विवरण	१९
७.८.२. कारोवारका आधारमा घरमुलीको विवरण.....	२०

७.९. अपाङ्गता सम्बन्धि विवरण	२१
७.१०. घरको छानो तथा गारो सम्बन्धि विवरण	२२
७.११. घर सम्म पुग्ने बाटो सम्बन्धि विवरण	२३
७.१२. स्वामित्वका आधारमा घरधुरीको विवरण	२३
७.१३. एकल जनसंख्याको विवरण	२४
७.१४. पेशाका आधारमा जनसंख्याको विवरण.....	२५
७.१५. विशेष सीपयुक्त जनसंख्याको विवरण	२७
७.१६. वैदेशिक रोजगार सम्बन्धि विवरण	२८
७.१७. चर्पी उपयोग सम्बन्धि विवरण	२८
७.१८. परिवार नियोजन सम्बन्धि विवरण	२९
७.१९. दीर्घरोगी सम्बन्धि विवरण	३०
७.२०. खानेपानीको श्रोत सम्बन्धि विवरण.....	३१
७.२०.१. खानेपानीको मुख्य श्रोत सम्बन्धि विवरण.....	३१
७.२०.२. खानेपानीको सहायक श्रोत सम्बन्धि विवरण	३१
७.२१. खाना पकाउने चुल्हो सम्बन्धि विवरण	३२
७.२२. खाना पकाउने इन्धन सम्बन्धि विवरण	३३
७.२३. उज्यालोको लागि बत्ती प्रयोग सम्बन्धि विवरण.....	३४
७.२४. सेवासुविधा उपलब्धता सम्बन्धि विवरण	३४
७.२५. सेवासुविधा उपयोग सम्बन्धि विवरण.....	३७
७.२६. जीविकोपार्जन सम्बन्धि विवरण	३९
७.२६.१. वैदेशिक रोजगार विना जीविकोपार्जन सम्बन्धि विवरण.....	३९
७.२६.२. वैदेशिक रोजगार सहित जीविकोपार्जन सम्बन्धि विवरण	४१
८. घरजग्गामा महिलाको स्वामित्व सम्बन्धि विवरण	४५
९. परिवारको स्वामित्वमा रहेको जग्गा सम्बन्धि विवरण.....	४६
१०. सिंचाइ सुविधा उपलब्धता सम्बन्धि विवरण.....	४६
११. घरपालुवा पशुपंक्षी सम्बन्धि विवरण	४७
१२. आर्थिक सम्पन्नता सम्बन्धि विवरण.....	४८

१३. शिक्षा सम्बन्धि विवरण	५०
१३.१.स्कूल नगएका र विचैमा कक्षा छोडेका वालवालिकाको विवरण	५०
१३.२.निराक्षर जनसंख्या सम्बन्धि विवरण.....	५१
१३.३.साक्षरता दर सम्बन्धि विवरण.....	५१
१४. वार्षिक आम्दानि सम्बन्धी विवरण.....	५२
१५. वार्षिक उत्पादन सम्बन्धी विवरण	५५
१६. वार्षिक उत्पादनको खपत सम्बन्धी विवरण.....	५६
१७. वार्षिक खर्च सम्बन्धी विवरण	५८
१८. विरामी हुदा पहिलो उपचार सम्बन्धी विवरण.....	६०
१९. प्राकृतिक प्रकोप सम्बन्धी विवरण	६१
२०. नजिकको स्वास्थ्य संस्था पुग्न लाग्ने समय सम्बन्धी विवरण	६२
२१. नजिकको प्रहरी चौकी पुग्न लाग्ने समय सम्बन्धी विवरण	६२
२२. नजिकको बैंक पुग्न लाग्ने समय सम्बन्धी विवरण.....	६३
२३. नजिकको बजार पुग्न लाग्ने समय सम्बन्धी विवरण	६४
२४. कुपोषण लागेका वालवालिका सम्बन्धि विवरण.....	६४
२५. अकाल मृत्यु सम्बन्धि विवरण.....	६५
२६. फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धि विवरण.....	६५
२७. सामुदायिक संगठनमा आवद्धता सम्बन्धि विवरण	६६
२८. वातावरण तथा सरसफाई सम्बन्धि विवरण.....	६७
२९. बैंक तथा वित्तीय सम्बन्धि विवरण	६७
३०. धार्मिक स्थल सम्बन्धि विवरण	६९
३१. विद्यालय सम्बन्धि विवरण	७०
३२. सडक सञ्जाल सम्बन्धि विवरण	७१
३३. व्यापारिक केन्द्र सम्बन्धि विवरण.....	७२
३४. खेल मैदान सम्बन्धि विवरण	७२
३५. पार्क तथा वालउद्यान सम्बन्धि विवरण.....	७३
३६. गाउँपालिका कार्यालय देखि वार्ड कार्यालयको दुरी सम्बन्धी विवरण.....	७३

३७. व्यापार व्यवसाय सम्बन्धी विवरण	७३
३८. हवाई सेवा सम्बन्धी विवरण.....	७५
३९. पशुवधशाला सम्बन्धी विवरण.....	७५
४०. शव दाह संस्कार सम्बन्धी विवरण	७५
४१. व्यवसायिक पकेटक्षेत्र सम्बन्धी विवरण.....	७६
४२. होटल सम्बन्धी विवरण.....	७६
४३. सुरक्षा निकाय सम्बन्धी विवरण.....	७७
४४. वन्य जन्तु तथा चराचुरङ्गी सम्बन्धी विवरण	७७
४५. रुख तथा जडिवुटी सम्बन्धी विवरण.....	७८
४६. भु संवेदनशिल क्षेत्र सम्बन्धी विवरण	७८
४७. जल सम्पदा सम्बन्धी विवरण	७८
४८. वाली प्रणाली सम्बन्धी विवरण.....	७९
४९. स्वास्थ्य संस्था सम्बन्धी विवरण.....	७९
५०. गत वर्षको पोषण सम्बन्धि विवरण	८०
५१. गत वर्षको खोप सम्बन्धि विवरण.....	८०
५२. गाउँपालिकामा कार्यरत गैह्र सरकारी संस्था सम्बन्धि विवरण	८०
५३. खानी सम्बन्धी विवरण.....	८१
५४. गाउँपालिकामा कार्यरत कर्मचारीहरुको विवरण.....	८१
५५. गाउँपालिकामा निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरुको विवरण.....	८२
५६. समग्र अवस्था र निष्कर्ष	८४
५७. समावेश नगरिएका विषयहरु.....	८४
५७.१. विगत ५ आर्थिक वर्षको आय व्यको विवरण	८५
५७.२. गाउँपालिकाले संचालन गरेका प्रमुख योजनाहरु	८५
५७.३. गाउँपालिकाले साझेदारी गरेका राष्ट्रिय अन्तराष्ट्रिय गैससहरु	८५
५७.४. गाउँपालिकाले भगिनि सम्बन्ध रहेका संघ संस्थाहरु	८५
५७.५. गाउँपालिकाका स्थापनाकाल देखि हाल सम्मका प्रमुखहरुको विवरण	८५
५७.६. विगत ३ वर्षको MCPM को विवरण	८५

५७.७. रेडियो स्टेसन सम्बन्धि विवरण	८५
५७.८. सामुदायिक मेलमिलाप सम्बन्धि विवरण.....	८५
५७.९. घरधुरिको मासिक वचत सम्बन्धि विवरण	८५
५७.१०. जनचेतनामुलक तालीम लिएको विवरण.....	८५
५७.११.वडा नागरिक मञ्च सम्बन्धि विवरण	८६
५७.१२.गाउँपालिकामा रहेका संयुक्त राष्ट्र संघ एजेन्सि सम्बन्धि विवरण	८६
५७.१३. शहरी विद्युतिकरण सम्बन्धि विवरण	८६
५७.१४.विद्यमान सतह ढल सम्बन्धि विवरण.....	८६
५७.१५.अन्तराष्ट्रिय गैह्र सरकारी संस्था सम्बन्धि विवरण.....	86
५७.१६. परिवार विहीन बालबालिका सम्बन्धि विवरण	८६
५७.१७. बालबालिका अपहरण पछि सम्बन्धि विवरण	८६
५७.१८. घरेलू कामदारको रुपमा घरबाट बाहिर गएका बालबालिका सम्बन्धि विवरण.....	८६
५७.१९. वार्षिक कार्यक्रमबाट लक्षित कार्यक्रम तर्फ विनियोजन तथा खर्च सम्बन्धि विवरण	८६
५७.२०. आव ०७२/०७३ मा भएका नागरिकता तथा अन्य सिफारिसहरुको विवरण.....	८६

१. गाउँपालिकाको परिचय

१.१ ऐतिहासिक पृष्ठभूमी

धवलागिरी गाउँपालिका म्याग्दी जिल्लाको उत्तर पश्चिममा रहेको गाउँपालिका हो । नेपालको संघीय शासन प्रणाली अर्न्तगत राज्य पुनरसंरचनामा स्थानीय तहको नयाँ सिमांकन गर्दा यो गाउँपालिका साविकका ७ वटा गाविसहरू रुपान्तरण भई स्थापना भएको हो । यो गाउँपालिका जातिगत तथा सांस्कृतिकरूपमा बिशिष्टता र बिबिधता बोकेको गाउँपालिका हो यो गाउँपालिकामा मुख्य रूपमा मगर र त्यसपछि क्रमश कामी, क्षेत्री, छन्त्याल, वाहुन, दमाइ, गुरुङ, ठकुरी र थकाली जातीको वसोवास रहेको छ भने सार्की, नेवार तथा शेर्पाको उपस्थिति देखिएको छ । जातभित्रको विविधतामा हेर्नेहो भने यो गाउँपालिकामा सबैभन्दा धेरै थर भएका कामी जाती वसोवास गर्छन भने त्यसपछि क्रमश मगर, क्षेत्री, वाहुन दमाइ ठकुरी रहेका छन । नेपालकै छैठौं तथा विश्वको सातौं अग्लो हिमाल धवलागिरी (८१६७ मिटर) सहित गुर्जा पुथा चुरेन जस्ता अग्ला हिमालहरू यसै गाउँपालिका अन्तर्गत पर्दछन । भौगोलिक हिसावले यो गाउँपालिका म्याग्दी जिल्लाका छ वटा स्थानीय तह मध्ये सबै भन्दा तुलो हो । यो गाउँपालिकाले जिल्लाको कुल क्षेत्रफल २२८६ वर्ग किलोमिटर मध्ये १०३७ अर्थात ४५% भुभाग ओगटेको छ । पल्टीखेत वगरा जस्ता तातोपानीका कुण्डहरू लगायत ताकमकोट ले यो गाउँपालिकालाई समृद्ध बनाएको छ । यातायातको हिसावले भर्खर मात्र यो गाउँपालिकामा मौसमी यातायात संचालन हुने गरी वाटो निर्माण भएको छ । पानीको प्रसस्त श्रोत भएपनि उपयोग हुन नसकेर त्यसै खेर गइरहेको छ । हाल साना जलविद्युतवाट भने केहि लाभान्वित भएको अवस्था छ ।

१.२. नामाकरण

धवलागिरी गाउँपालिका म्याग्दी जिल्लाका साविकका ७ वटा गाविसहरू क्रमशः गुर्जा, लुलाङ, मुना, मुदी, मल्कवाङ, ताकम र मराङ समायोजन भएर स्थापना भएको गाउँपालिका हो । यो गाउँपालिकाको नाम यसै गाउँपालिका भित्र रहेको धवलागिरी हिमालको नामवाट राखिएको हो । धवलागिरी हिमाल यो गाउँपालिकामा मात्र नभई विश्व समुदायमा समेत पहिचान बनाएको हिमाल हो । यो विश्वको सातौं तथा नेपालको छैठौं अग्लो हिमाल हो । यो गाउँपालिकाको नाम धवलागिरी हिमालको नाम वाट राखिएको भएपनि धवलागिरी भनेको चाहि के हो भन्ने स्वभाविक प्रश्न उठ्न सक्छ । हिमाल तथा अञ्चलको नाम समेत भइसकेको "धवलागिरी" अलग अलग २ वटा शब्दको समास हो अर्थात धवला+गिरि= धवलागिरी भएको हो । धवला भन्ने धवल को स्त्री लिङ्ग जनाउने शब्द हो । वृहत नेपाली शब्दकोषका आधारमा धवलको अर्थ सेतो वान्कि परेको निर्मल र मनोहर हुन्छ भने गिरिको अर्थ हिमाल हुन्छ । उक्त हिमाल जुन सेतो सफा र महोहर थियो त्यसैले त्यो हिमालको नाम धवलगिरी रहन गयो । परम्परा अनुसार धर्ती स्त्री लिंगि शब्द हो त्यसैले यो हिमालको नाम पनि धवलको स्त्री लिङ्गीको रूपमा धवलागिरी भनि राखियो । यो नाम कहिले कस्ले राख्यो त्यसको कुनै लिखित दस्तावेजत पाइएको छैन तरपनि यो नाम कुनै अपभ्रंस भएर आएको शब्दवाट हैन यो संस्कृत वाट नेपालीमा आएका दुवै वटा (धवल तथा गिरि) तत्सम शब्दहरूको योग हो । जुन नामले यो हिमालको यो अञ्चलको तथा यो गाउँपालिकाको सारलाई प्रस्तुत गर्न सकेको छ ।

२.भौगोलिक स्वरूप तथा सिमाना

धवलागिरी गाउँपालिका म्याग्दी जिल्लाको ४५% भु भाग ओगटेको गाउँपालिका हो । यसले यो जिल्लाको कुल २२८६ वर्ग किलोमिटर मध्ये १०३७ वर्ग किलोमिटर क्षेत्र ओगटेको छ । यो गाउँपालिका २८°२६" देखि २८°४८"

उत्तरी अक्षांस सम्म फैलिएको छ भने $८३^{\circ}०६''$ देखि $८३^{\circ}३३''$ पूर्वी देशान्तर सम्म फैलिएको छ । यो गाउँपालिका समुद्र सतहवाट १२०० मिटर देखि ८१६७ मिटर सम्म फैलिएको छ । यसको उत्तर दक्षिण अधिकतम दुरी ४९ किमि तथा पूर्व पश्चिम ५० किमि हवाइ दुरी रहेको छ । यो गाउँपालिका मुख्य रूपमा दक्षिण पूर्वि मोहोडा फर्काएर उत्तर पश्चिम तर्फ फैलिएको छ । यो गाउँपालिकाको पूर्वमा म्याग्दी जिल्लाको रुघु गंगा गाउँपालिका तथा मुस्ताङ जिल्ला पर्दछ, त्यस्तै पश्चिममा रुकुम तथा वाग्लुङ जिल्ला पर्दछ । उत्तर तर्फ डोल्पा जिल्ला र दक्षिण तर्फ वाग्लुङ जिल्ला तथा म्याग्दी जिल्लाकै मालिका गाउँपालिका पर्दछ यो गाउँपालिका ४ वटा जिल्ला संग जोडिएको छ भने २ वटा गाउँपालिका संग जोडिएको छ ।

२.१ भू वनावट

धवलागिरी गाउँपालिका धेरै तुलो गाउँपालिका भएको हुनाले यहाँको भू वनावट पनि फरक फरक खालको रहेको छ । यो गाउँपालिकामा करीव ७००० मिटर उचाइको फरक रहेको हुनाले (१२०० देखि ८१६७ सम्म) यहाँको भू वनावटमा पनि विविधता रहेको छ । कतै तुला पहाड कतै सम्म वसेको वेसी, कतै खोच तथा सुख्खा नागी कतै पत्थरिलो जमीन कतै दोमट, कतै बलौटे र कतै कमेरे माटो पाइन्छ । समग्रतामा हेर्दा यो गाउँपालिकाको माटो खास उर्वर छैन । गाउँपालिकामा वग्ने खोलाहरु भएपनि सिंचाइको खास संभावना नभएको हुदा यो क्षेत्र कृषिका उपयुक्त रहेको देखिदैन । यही भएर यो गाउँपालिकाका वासिन्दाहरु कम पानी चाहिने खालका वालीहरु जस्तै मकै कोदो गहुँ जौ आदीको खेति गर्दछन । यो गाउँपालिकामा रहेका खुल्ला फाटहरु वाख्रा तथा भेडापालनका लागि भने उपयुक्त रहेको देखिन्छ । यो गाउँपालिकामा हिमाली, उच्च तथा मध्यपहाडी क्षेत्र विच सन्तुलित भएर यसको भौगोलिक स्वरूप रहेको छ । यहाँ उत्पन्न भएका खोला तथा खोल्सीहरु क्रमशः उत्तरबाट दक्षिणतर्फ विभिन्न जलाधारमार्फ वग्ने गर्दछन । भौगोलिक विविधताले गर्दा यहाँ पाईने वनस्पति तथा जैविक विविधतामा समेत एकरूपता देखिदैन ।

२.२ नदीनाला तथा तालपोखरी

धवलागिरी गाउँपालिका केहि उल्लेखनीय तथा केहि मौसमी खोलाहरु रहेकाछन । ससाना जरुवा मुलका श्रोतहरु पनि प्रसस्त रहेकाछन । यो गाउँपालिकामा रहेका प्रमुख पानीका श्रोतहरुमा दरखोला, मराङ तुलो खोला, म्याग्दी खोला, छरिखोला, नौलिस्ने खोला नन्दिवाङ खोला लुलाङ खोला नार्जा खोला भर्मे खोला र गुर्जाहिमाल खोला प्रमुख रहेका छन भने घट्टेखोला, वाङ्गे खोला, कुरुम खोला, महखोला, झाप्रे खोला, ठिठिखोला, घिघिखोला, मराङ सानोखोला लगायत अन्य खोलाहरु रहेकाछन । यहाँका केही पानीका श्रोतहरुलाई विद्युत उत्पादनमा उपयोग गरिएको छ जस्तै दरखोला तथा मराङ तुलो खोला वाट लघु जलविद्युत निकाली स्थानीय उपभोक्ताले उपभोग गरिरहेका छन । यो गाउँपालिकामा तातोपानीका कुण्डहरु समेत रहेका छन । प्राकृतिक उपचार तथा पर्यटकीय हिसावले महत्व राख्ने बगरा, मुदी अर्चे तथा पल्टीखेत तातोपानी कुण्डहरु समेत रहेकाछन ।

३ हिमाल

धवलागिरी गाउँपालिकामा विश्वकै सातौ अग्लो शिखर देखि अन्य हिमालहरु रहेकाछन । पर्यटकहरुलाई आकर्षण गर्ने सक्ने खालका ती हिमालहरुको संक्षिप्त विवरण तल प्रस्तुत गरिएको छ ।

३.१. धवलागिरी हिमाल

यो हिमाल धवलागिरी गाउँपालिकामा रहेको प्रमुख हिमाल यो । यसको उचाई ८१६७ मिटर रहेकोछ । यो हिमाल हाल यो गाउँपालिकाको वार्ड नं ४ मुदिमा पर्दछ । यो हिमाल विक्रम सम्वत २०१७ साल वैसाख ३१ गते नेवाङ

दोर्जे र निमा दोर्जे सहित ३ विदेशीहरूले पहिलो पटक आरोहण गरेका थिए । यो हिमाल को नाम धवला + गिरि मिलेर बनेको छ । धवलाको अर्थ सेतो सफा स्वच्छ र मनोहर हुन्छ भने गिरिको अर्थ पर्वत हुन्छ । अन्यन्तै मनमोहक स्वच्छ पर्वतभएको हुनाले यसको नाम धवलागिरी रहेको हो । हाल पनि सयौं स्वदेशी तथा विदेशीहरूले यो हिमाल आरोहण गर्ने गरेकाछन् । धवलागिरी हिमाल अन्तरगत धवलागिरी दुई ७७५१ मिटर ,धवलागिरी तीन ७७१५ मिटर धवलागिरी चार ७६६१ मिटर, धवलागिरी पाँच ७६१८ मिटर र धवलागिरी छ ७२६८ मिटर समेत यही गाउँपालिकाको वार्ड नं ४ अन्तर्गत पर्दछन ।

विश्वको सातौं अग्लो हिमाल धवलागिरी, उचाई ८१६७ मिटर

३.२. चुरेन हिमाल

यो हिमाल धवलागिरी गाउँपालिकाको वार्ड नं १ गुर्जाखानीमा पर्दछ । यसको उचाई ७३७१ मिटर रहेको छ । यो हिमालमा कहिले कस्ले आरोहण गर्यो भन्ने अभिलेख पाइएको भेटिएन । पर्यटकीय हिसावले यो हिमाल पनि महत्वपूर्ण हिमालमा पर्दछ ।

३.३. पुथा हिमाल

यो हिमाल धवलागिरी गाउँपालिकाको वार्ड नं १ गुर्जाखानीमा पर्दछ । यसको उचाई ७२४६ मिटर रहेको छ । यो हिमालमा विक्रम सम्वत २०११ सालमा आड निमा शेर्पा र वेलायती आर्मीका अफिसर जे ओ एम रोवर्ट पहिलो पटक आरोहण गरेका थिए । यो हिमाल विश्वको ९५ औं उच्च शिखर हो । पर्यटकीय हिसावले यो पनि महत्वपूर्ण हिमालमा पर्दछ ।

३.४. गुर्जा हिमाल

यो हिमाल धवलागिरी गाउँपालिकाको वार्ड नं १ गुर्जाखानीमा पर्दछ । यसको उचाई ७१९३ मिटर रहेको छ । यो हिमालमा विक्रम सम्वत २०२६ साल कात्तिक १६ गते लाक्पा शेर्पा र जापानी पर्वतारोही तोमोकुमि सेइगी ले पहिलो पटक आरोहण गरेका थिए । पर्यटकीय हिसावले यो हिमाल पनि महत्वपूर्ण हिमालमा पर्दछ ।

३.५. मानापाथी हिमाल

यो हिमाल धवलागिरी गाउँपालिकाको वार्ड नं ४ मुदीमा पर्दछ । यसको उचाई ६३८० मिटर रहेको छ । यो हिमालमा कहिले कस्ले आरोहण गर्यो भन्ने अभिलेख पाइएको भेटिएन । पर्यटकीय हिसावले यो हिमाल पनि महत्वपूर्ण हिमालमा पर्दछ ।

४. स्थानीय चाडपर्व तथा जात्रा मेलाहरूको विवरण

धार्मिक सहिष्णुता तथा सांस्कृतिक विविधताको विशिष्ठ पहिचान बोकेको धवलागिरी गाउँपालिकामा जातजाति अनुसार चाडपर्व तथा मेलाहरूमा समेत अनेकतामा एकता देख्न सकिन्छ । बिशेषगरी आदिवासी जनजाति, ब्राम्हणक्षेत्री, दलित तथा अल्पसंख्यक समुदायहरूले सबै चाडपर्वहरू मिलेर मनाउने वा सहयोग गर्ने गरेको अवस्था छ । उल्लेखित जातीहरू मध्ये यो गाउँपालिकामा मगर जातीको बाहुल्यता रहेको छ । कुल जनसंख्याको ३६%

जनसंख्या मगर जातीको रहेको छ भने अन्य जातीहरूमा वाहुनक्षेत्री तथा दलित रहेकाछन । यहाँ मगर जातीका विशेष चाडहरू, हिन्दु सनातन संस्कृतिका पर्वहरू साथै क्रिसमस समेत धुमधाम संग मनाइने गरिन्छ । दशै , तिहार, तीज,रामनवमी,शिवरात्री,माघे संक्रान्ती, कुशेऔशी,उधौली, उभौली, बौद्धपुर्णिमा, ल्होसार आदि मनाउने गरिन्छ । भने परम्परागत संस्कृतिमा मगर जातीका विशेष नाचहरू कौडा घाटु सोरठी झ्याउरे रोदी हुरा नाच्ने गरिन्छ । धवलागिरी गाउँपालिका भित्र मनाइने पर्व,मेला तथा नाचको विवरण तल प्रस्तुत गरिएको छ ।

क्रस	मुख्य चाडपर्व / मेला नाचको नाम	मनाउने महिना / दिन	मनाउने प्रमुख जाती वा धर्मावलम्बी	कैफियत
१	दशै	असोज कात्तिक	सवै	
२	तिहार	कात्तिक मंसिर	सवै	
३	क्रिसमस	डिसेम्बर २५	किरिचयन	
४	माघेसक्रान्ती	माघ १ गते	सवै	
५	उधौली	बैशाख पुर्णिमा	गुरुङ मगर	
६	उभौली	मंसिर पुर्णिमा	गुरुङ मगर	
७	साउने सक्रान्ती	साउन गते	सवै	
८	ल्होसार	पुष १५ गते	गुरुङ	
९	तीज	भाद्र शुक्ल द्वितिया	वाहुन क्षेत्री	
१०	जनै पुर्णिमा	श्रावण पुर्णिमा	वाहुन क्षेत्री	
११	कृष्ण जन्माष्टमी	भाद्र कृष्ण अष्टमी	वाहुन क्षेत्री	
१२	कौडा नाच	दशै तिहार	मगर	मेला पर्वमा पनि नाचिन्छ
१३	घाटु नाच	मातातिर्थ औसी	मगर गुरुङ	वैसाख को मध्य सम्म
१४	हुरा नाच	तिहार	मगर	

५. पर्यटकीय स्थलहरूको विवरण

धवलागिरी गाउँपालिका पर्यटकीय हिसावले महत्वपूर्ण गाउँपालिका हो । यो गाउँपालिका र म्याग्दी जिल्ला मात्र नभई नेपालमा पर्यटकहरूको आगमन हुने प्रमुख पक्ष भनेकै प्राकृतिक सुन्दरता र यहका मनमोहक हिमाल हरु नै हो । म्याग्दी जिल्लामा रहेका सवै हिमालहरू यही गाउँपालिका अन्तरगत पर्दछन । विश्वको सातौं अग्लो धवलागिरी हिमाल देखि ६००० मिटर भन्दा माथिका दर्जन वढी हिमालहरू प्राकृतिक फाँट र खोच तथा तातोपानीका कुण्डहरू यहका प्रमुख पर्यटकीय स्थानहरू हुन । यीनै पर्यटकीय स्थानहरूको विवरण तल प्रस्तुत गरिएको छ ।

क्र स	पर्यटकीय स्थलको नाम	वार्ड नं	महत्व	औषत आउने पर्यटक		कैफियत
				स्वदेशी	विदेशी	
१	धवलागिरि हिमाल	४	विश्वको सातौं उच्च शिखर ८१६७ मिटर	२००	५०	
२	चुरेन हिमाल	१	उच्च हिमाल ७३७१ मिटर उचाई ।	२००	५०	
३	पुथा हिमाल	१	उच्च हिमाल ७२४६ मिटर उचाई ।	२००	५०	

क्र स	पर्यटकीय स्थलको नाम	वार्ड नं	महत्व	औषत आउने पर्यटक		कैफियत
				स्वदेशी	विदेशी	
४	गुर्जा हिमाल	१	उच्च हिमाल ७१९३ मिटर उचाई ।	२००	५०	
५	मानापाथी हिमाल	४	उच्च हिमाल ६३८० मिटर उचाई ।	१००	२०	
६	लडसुड पार्क	२	पर्यटनपार्क क्याम्पिड तथा खेलकुद	२००	२०	
७	फल्टिखेत	४	तातोपानीको कुण्ड तथा धार्मिक स्थल	२००	२०	
८	वगरा	४	तातोपानीको कुण्ड तथा धार्मिक स्थल	२००	२०	
९	मुदि अर्चे	४	तातोपानीको कुण्ड तथा धार्मिक स्थल	२००	२०	
१०	ताकमकोट	७	पुरातात्विक कोट वि सं १५०० भन्दा पहिले	३००	२०	
११	ढोरपाटन	१	सिकार आरक्षण	२००	२०	
१२	मालिका मन्दिर	३	पौराणिक शक्ति पिठ	२००	१०	

६. सामुदायिक वनको विवरण

म्याग्दी जिल्लामा वन क्षेत्र प्रसस्त रहेको छ । त्यसमापनि यो धवलागिरी गाउँपालिकामा उल्लेखनीय रुपमा वन क्षेत्र रहेकोछ । हिमाली क्षेत्र भएको हुनाले पनि यो गाउँपालिकामा विशेषगरी हिमाली कोणधारी रुख भएका वनहरु प्रसस्त रहेकाछन । हाल सम्म यहाँ ४३ वटा सामुदायिक वनहरु गठन गरी समुदायलाई हस्तान्तरण गरिएकोछ । हाल सम्म हस्तान्तरित सामुदायिक वनको विवरण तल प्रस्तुत गरिएको छ ।

क्रस	सामुदायिक वनको नाम	वार्ड नं	क्षेत्रफल	घरधुरी र जनसंख्या			कैफियत
				घरधुरी	महिला	पुरुष	
१	पिउठिवा	१	१	६८	२२४	२३२	
२	बुरखानी	१	२	६६	२२१	२३२	
३	झ्याङखोरे	१	३	६५	१४	१७७	
४	जलजला	२	३९५	८४	२३३	२३६	
५	पार्वती महिला	२	३१५	७९	२२२	२३४	
६	खोला खर्क	२	१३१	७६	२२१	२२६	
७	मरेनी	२	४९३	७६	२२१	२२६	
८	अमिली टिप्ने	२	४०८	१३६	४०४	४२७	
९	छेरपाताल	३	५३	२०८	५४१	४८०	
१०	खोरवाड गेलखाडा	३	१६	१२७	३८३	३६२	
११	दह पाताल	३	४८४	४०४	१०११	९६६	
१२	दर	३	४८४	४०४	१०११	९६६	
१३	डाडागाउँ	३	१५	२०८	२०८	४८०	

क्रस	सामुदायिक वनको नाम	वार्ड नं	क्षेत्रफल	घरधुरी र जनसंख्या			कैफियत
				घरधुरी	महिला	पुरुष	
१४	रानीवन	४	७१	१६८	४८४	५१५	
१५	नाउरा	४	२४	२५	५८	६०	
१६	भेडाखर्क	४	४९	३०	८४	९७	
१७	वगर	४	१८७	४२	११७	१३३	
१८	छरटाउको उपल्लोतला	४	४३	१३	४१	४३	
१९	महिला जनचेतना	४	१३७	१३	४३	४७	
२०	सिमकचुली उचा	४	६३	१२८	३४५	३८८	
२१	खाम्ला प्याडडुङ्ग	४	१७	१२८	३४५	३८८	
२२	राउन्ने रातमाटे	५	२००	१४५	४६८	४५८	
२३	तल्लो वराह	५	१४६	४५	१२१	११८	
२४	पिलेखानी	५	४३	१०२	२६४	२६४	
२५	वरका थोप्ले	६	६४	१३८	३५३	४१७	
२६	कुर्सावाङ्ग	६	७५	१५७	४२७	४५५	
२७	ललान	६	१	१५८	४०९	४४१	
२८	डल्लेमेला सल्लेरी	६	१६	२९	१०२	८९	
२९	छिपछिपे	६	१०	६४	१७२	१९०	
३०	सत्रवाड पाताल	६	२६४	१२९	४२५	३८२	
३१	थमडाडाँ	६	१०१	५८	१६५	२०५	
३२	धारापानी	७	७१	२०३	६३२	६६७	
३३	कालिका महिला	७	४	१०१	२२५	३४५	
३४	भगवती महिला	७	२६	२९०	६९३	७८९	
३५	ताकम	७	६०	२७९	८३८	८०९	
३६	दमाई ढुङ्गा	७	२५	६६	१८९	२०५	
३७	काफलडाडाँ	७	३	४९	१११	१०४	
३८	जानकी महिला	७	४	७२	२२१	२२७	
३९	तुलोस्वारा	७	९८	८५	२५१	१८९	
४०	राम्चे विसोना	७	१	८३	२४८	२५७	

क्रस	सामुदायिक वनको नाम	वार्ड नं	क्षेत्रफल	घरधुरी र जनसंख्या			कैफियत
				घरधुरी	महिला	पुरुष	
४१	काफलडाडाँ देविस्थान	७	६२	४८	१०७	१०४	
४२	नौखोरिया देविस्थान	७	३७	४८	११२	१५१	
४३	फुलवारी वगर	७	६	१६	५९	५३	
	जम्मा		४७०८	४९१३	१३०२३	१३८३४	

श्रोत: जिल्ला वन कार्यालय म्याग्दी

७. जनसंख्या वितरणको अवस्था

७.१. वार्ड अनुसार घरधुरी तथा जनसंख्याको विवरण

धवलागिरी गाउँपालिकामा कुल ७ वटा वडाहरु रहेकाछन् जहाँ हाल ३१२९ घरधुरी रहेकाछन् भने जनसंख्या १७४८२ रहेकोछ । क्षेत्रफलका हिसावले तुलो यो गाउँपालिकामा जनघनत्व भने प्रति वर्ग किलोमिटर १७ रहेको छ जुन नेपालको राष्ट्रिय औषत (२००) भन्दा १८३ ले न्युन हो । क्षेत्रफलका आधारमा सवैभन्दा तुलो वार्ड नं ४ मा जनघनत्व प्रति वर्ग किमि ७ रहेको भने जनसंख्याका हिसावले सवैभन्दा तुलो वार्ड ७ नंमा जनघनत्व २२७ प्रति वर्गकिमि रहेकोछ । यो गाउँपालिकामा महिला पुरुष अनुपात पनि ०.९६ (१०० पुरुष वरावर ९६ जना महिला) रहेको छ । समग्रतामा यो गाउँपालिकामा महिला भन्दा पुरुष को संख्या ३५८ ले वढी रहेकोछ । परिवारको औषत आकार ५.६ प्रति घरधुरी रहेकोछ । परिवारको आकारमा सवैभन्दा धेरै ६.१ वार्ड नं ५ मा रहेको छ भने सवैभन्दा कम ५ वार्ड नं ३ मा रहेकोछ । माथि उल्लेखित जनसंख्या सम्वन्धि वार्ड स्तरीय विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ ।

वार्ड नं	घरधुरी संख्या	जनसंख्या			क्षेत्रफल (वर्ग किमि)	जन घनत्व	परिवारको आकार	महिला पुरुष अनुपात	कैफियत
		महिला	पुरुष	जम्मा					
१	२५७	७३५	७७३	१५०८	३३८.६६	४	५.९	०.९५	
२	३४२	९६४	९५८	१९२२	१२५.५१	१५	५.६	१.०१	
३	५८०	१४४८	१४५२	२९००	२९.१४	९७	५.०	१.००	
४	५९८	१५७८	१७५२	३३३०	४५१.२२	७	५.६	०.९०	
५	२४८	७३६	७७३	१५०९	६१.५२	२६	६.१	०.९५	
६	३२२	८४७	९३०	१७७७	११.३४	१४८	५.५	०.९१	
७	७८२	२२५४	२२८२	४५३६	१९.२७	२२७	५.८	०.९९	
जम्मा	३१२९	८५६२	८९२०	१७४८२	१०३६.६६	१७	५.६	०.९६	

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

७.२. उमेरका आधारमा जनसंख्याको विवरण

उमेका आधारमा धवलागिरी गाउँपालिकाको जनसंख्यालाई मुख्य हिसावले भिन्न भिन्न उमेर समुह को जनसंख्या गणना गरिएको छ । त्यस्तै आर्थिक हिसावले सकृय उत्पादनमुलक जनसंख्या र आश्रित जनसंख्या पनि गणना गरिएको छ । यसका संगसंगै सामाजिक सुरक्षाका हिसावले जेष्ठ नागरिकहरुको संख्या समेत गणना गरिएकोछ । यो गाउँपालिकामा हाल कायम रहेको १७४८२ मध्ये ५७ % अर्थात ९९५८ जनसंख्या आर्थिक रुपमा सकृय रहेको छ (१५ देखि ५९ वर्ष सम्मको) भने ४३ % अर्थात ७५२४ जनसंख्या आश्रित रहेकोछ जुन राष्ट्रिय औषत

भन्दा ६ % ले बढी हो । हाल यो गाउँपालिकामा कुल जनसंख्याको ५ % अर्थात् ९९९ जना जेष्ठ नागरिक रहेकाछन् । माथि उल्लेखित विवरण लाई तालिकामा तल प्रस्तुत गरिएकोछः

वार्ड नं	५ वर्ष मुनिका	५-१४ वर्ष सम्म	१५-५९ वर्ष सम्म	६०-६९ वर्ष सम्म	७० वर्ष माथिका	आश्रित जनसंख्या		आर्थिकरूपले सकृय	
						जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत
१	१४६	३५४	७३५	१८८	८५	७७३	५१	७३५	४९
२	२००	४८८	१०५७	९८	७९	८६५	४५	१०५७	५५
३	३७९	४४७	१७०९	१७७	१८८	११९१	४१	१७०९	५९
४	४०१	६२३	१९०३	२०४	१९९	१४२७	४३	१९०३	५७
५	१८०	३३५	८१०	१०६	७८	६९९	४६	८१०	५४
६	१७४	३८०	१००३	१२०	१००	७७४	४४	१००३	५६
७	३८२	९३३	२७४१	२९०	१९०	१७९५	४०	२७४१	६०
जम्मा	१८६२	३५६०	९९५८	११८३	९९९	७५२४	४३	९९५८	५७

श्रोत: घरघुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

८.३. मातृभाषाका आधारमा जनसंख्याको विवरण

धवलागिरी गाउँपालिकामा मुख्य रूपमा मगर, बाहुन क्षेत्री, छन्त्याल, गुरुङ र दलित जातीहरूको वसोवास रहेकोछ । उल्लेखित जातीहरूमा मगर गुरुङ छन्त्याल जातीहरूको आफ्नो आफ्नो मातृभाषा रहेको छ तर पनि दैनिक वोलिचालिको हिसावले नेपाली भाषा नै प्रमुख रूपमा रहेकोछ । मगर जातीका तीन थरि भाषाहरू छन् ती तीन थरिका भाषामा टुट, खाम र काइके हुन यी तीनै थरिका भाषालाई मगर भाषा भनिन्छ । मातृभाषाका आधारका धवलागिरी गाउँपालिकाको जनसंख्यालाई तल प्रस्तुत गरिएकोछः

वार्ड नं	नेपाली	मगर	छन्त्याल	गुरुङ	शोर्पा	नेवारी	जम्मा	कैफियत
१	८९	०	१६८	०	०	०	२५७	
२	२२९	११२	०	१	०	०	३४२	
३	३५३	२२६	०	१	०	०	५८०	
४	१४०	४४९	०	८	०	१	५९८	
५	९१	२६	१३१	०	०	०	२४८	
६	१५९	१६१	०	२	०	०	३२२	
७	६३५	८८	२६	३२	१	०	७८२	
जम्मा	१६९६	१०६२	३२५	४४	१	१	३१२९	

श्रोत: घरघुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

७.४. धर्मका आधारमा जनसंख्याको विवरण

धवलागिरी गाउँपालिका मा वसोवास गर्ने जातीयताका हिसावले मगर तथा बाहुन क्षेत्री हरु विशेषगरी हिन्दु धर्मावलम्बी हरेका छन भने गुरुङ जातीहरु बौद्ध धर्मावलम्बीहरु रहेकाछन । पछिल्लो समयमा सबै जातजातीका युवाहरुमा क्रिश्चियन धर्ममा प्रति पनि आस्था रहेको पाइएकोछ । यो तथ्याङ्क संकलनको हिसावमा गणकले तथ्याङ्क संकलन गर्न जाँदा विवरण दिने व्यक्तिको सुचनाका आधारमा यो विवरण तयार गरिएकोछ । एउटै घरमा एक भन्दा बढी धर्मावलम्बी भएमा यसमा गणना गरिएको छैन । हाल धवलागिरी गाउँपालिकामा रहेका ३१२९ घरधुरी मध्ये कति घरधुरी कुन धर्म मान्नुहुन्छ भन्ने आधारमा तलको विवरण प्रस्तुत गरिएकोछ:

धर्म	धवलागिरी गाउँपालिकाका वार्ड नं हरु							जम्मा	कैफियत
	एक	दुई	तीन	चार	पाँच	छ	सात		
हिन्दु	२५६	३१८	५६२	५९८	२४८	३२२	७३७	३०४१	
बौद्ध	०	०	०	०	०	०	३३	३३	
क्रिश्चियन	१	२४	१८	०	०	०	१२	५५	
जम्मा	२५७	३४२	५८०	५९८	२४८	३२२	७८२	३१२९	

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

७.५. जातका आधारमा घरधुरीको विवरण

धवलागिरी गाउँपालिकामा जातका आधारमा अग्रस्थानमा मगर जाती आउछ । कुल जनसंख्याको ३६% घरधुरी मगरको मात्र रहेकोछ । त्यसपछि दोश्रोमा कामी जातीको जनसंख्या रहेकोछ । यो जातीका २८% घरधुरी रहेकाछन । तेश्रोमा क्षेत्री घरधुरी रहेकाछन जुन १४% रहेको छ भने चौथोमा छन्त्याल जाती रहेको छ जसको ११% घरधुरी रहेकोछ भने यसपछि बाहुन, दमाई, ठकुरी, गुरुङ, थकाली पर्दछन । यो गाउँपालिकामा रहेका जातीय आधारमा घरधुरीको विवरण तल प्रस्तुत गरिएको छ ।

क्र स	जातजाती	वार्ड नं १	वार्ड नं २	वार्ड नं ३	वार्ड नं ४	वार्ड नं ५	वार्ड नं ६	वार्ड नं ७	जम्मा
१	मगर	०	१०८	२७४	४५०	२८	१६४	८८	१११२
२	कामी	८८	२२१	५५	११३	७६	६३	२५०	८६६
३	क्षेत्री	०	१	१७५	३	०	४३	२१३	४३५
४	छन्त्याल	१६८	०	०	०	१३५	१	२९	३३३
५	बाहुन	०	०	०	२	०	३०	१०७	१३९
६	दमाई	१	७	३१	१०	८	१२	४०	१०९
७	गुरुङ	०	१	१	८	०	९	३२	५१
८	ठकुरी	०	०	४३	०	०	०	७	५०
९	थकाली	०	४	१	५	१	०	१२	२३
१०	सार्की	०	०	०	६	०	०	०	६

क्र स	जातजाती	वार्ड नं १	वार्ड नं २	वार्ड नं ३	वार्ड नं ४	वार्ड नं ५	वार्ड नं ६	वार्ड नं ७	जम्मा
११	सन्ध्यासी	०	०	०	०	०	०	३	३
१२	नेवार	०	०	०	१	०	०	०	१
१३	शेर्पा	०	०	०	०	०	०	१	१
	जम्मा	२५७	३४२	५८०	५९८	२४८	३२२	७८२	३१२९

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

७.६. जातका आधारमा जनसंख्याको विवरण

धवलागिरी गाउँपालिकामा जातका आधारमा माथि उल्लेखित घरधुरीमा रहेको जनसंख्या विश्लेषण गर्दा मगर कामी क्षेत्री र छन्त्याल जातीमा महिला संख्या पुरुषको तुलनामा बढी रहेको छ भने बाहुन दमाई सार्की र ठकुरी जातीमा महिलाको संख्या बढी रहेकोछ भने समग्रमा पुरुषको संख्या ३५८ संख्याले बढी रहेकोछ । पारिवारको आकारमा पनि प्राय सबै जातीको औषत नै देखिएको छ । यो गाउँपालिकाको औषत परिवारको आधार ५.६ प्रतिघरधुरी रहेको छ । जसको विस्तृत विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ:

जातजाती	धवालगिरि गाउँपालिकाका वार्ड नं								महिला	पुरुष	अनुपात	परिवारको आकार
	एक	दुई	तीन	चार	पाँच	छ	सात	जम्मा				
मगर	०	६३१	१४८१	२४४९	१८६	९४१	५५७	६२४५	३०१६	३२२९	०.९३	५.६
कामी	५०५	१२१६	२५२	६६९	४७७	३२१	१४२८	४८६८	२३९३	२४७५	०.९७	५.६
क्षेत्री	०	६	८३८	९	०	२२८	१२८४	२३६५	११८२	११८३	१.	५.४
छन्त्याल	९९७	०	०	०	७९५	६	१८०	१९७८	९४४	१०३४	०.९१	५.९
बाहुन	०	०	०	१९	०	१६७	५४८	७३४	३७०	३६४	१.०२	५.३
दमाई	६	३७	१३७	५९	४६	६७	२३५	५८७	३११	२७६	१.१३	५.४
गुरुड	०	७	६	४८	०	४७	१८६	२९४	१३८	१५६	०.८८	५.८
ठकुरी	०	०	१८२	०	०	०	४२	२२४	११९	१०५	१.१३	४.५
थकाली	०	२५	४	४०	५	०	५१	१२५	५८	६७	०.८७	५.४
सार्की	०	०	०	३२	०	०	०	३२	१७	१५	१.१३	५.३
सन्ध्यासी	०	०	०	०	०	०	२१	२१	११	१०	१.१	७.
नेवार	०	०	०	५	०	०	०	५	२	३	०.६७	५.
शेर्पा	०	०	०	०	०	०	४	४	१	३	०.३३	४.
जम्मा	१५०८	१९२२	२९००	३३३०	१५०९	१७७७	४५३६	१७४८२	८५६२	८९२०	०.९६	५.६

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

७.७. थरका आधारमा घरधुरी तथा जनसंख्याको विवरण

धवलागिरी गाउँपालिकामा १३ जातीको वसोवास रहेको कुरा माथि उल्लेख गरिसकिएकोछ । उल्लेखित १३ जाती भित्र ९३ थरका मानिसहरु वसोवास गर्छन । यो गाउँपालिकामा मगर सबै भन्दा वढी जनसंख्या र घरधुरी भएपनि सबै भन्दा वढी थर भएका जातीमा कामी अग्र स्थानमा आउछ । २५ थरी कामी यो गाउँपालिकामा वसोवास गर्छन भने २१ थरी मगर वसोवास गर्छन । त्यस्तै १५ थरी क्षेत्री र ११ थरी वाहुन वसोवास गर्छन । पाँचौँ स्थानमा दमाइ रहेकोछ यो गाउँपालिकामा ७ थरी दमाई वसोवास गर्छन भने छैठौँ र सातौँ स्थानमा क्रमश थकाली र ठकुरी रहेकाछन । यहाँ थकालीका ५ थरी र ठकुरीका ३ थरी वसोवास गर्छन । यसका अतिरिक्त छन्त्याल, गुरुङ , सन्यासी, नेवार र शेर्पा जातीहरु एक एक थरी रहेकाछन । थरका आधारमा विभिन्न जातीहरुको घरधुरी र जनसंख्या तल प्रस्तुत गरिएकोछः

कामी जातीको थरका आधारमा घरधुरीको विवरण

क्र स	थर	धवलागिरी गाउँपालिकाका वार्डहरु							जम्मा
		एक	दुइ	तीन	चार	पाँच	छ	सात	
१	वि क	८८	२१०	८	६०	२५	१७	६९	४७७
२	रसाइली	०	४	४५	१०	५	१	१६	८१
३	सुनार	०	०	२	२३	०	७	४२	७४
४	श्रीपाली	०	१	०	३	३३	९	१६	६२
५	हर्मेल	०	०	०	०	०	०	३९	३९
६	गोतामे	०	०	०	४	०	०	१९	२३
७	कामी	०	०	०	९	१	६	५	२१
८	लामगाँडे	०	०	०	०	०	१७	०	१७
९	प्रत्येल	०	०	०	०	०	०	९	९
१०	लाम्पारे	०	०	०	०	९	०	०	९
११	सायासंकर	०	०	०	०	०	०	९	९
१२	कुमाई	०	५	०	०	०	०	२	७
१३	पटेल	०	०	०	०	०	०	६	६
१४	घर्ती प्युरे	०	०	०	०	०	५	०	५
१५	बिटालु	०	०	०	०	०	०	५	५
१६	दर्मेल	०	०	०	०	०	०	४	४
१७	सुन्चौरी	०	०	०	०	०	०	४	४
१८	वराईली	०	०	०	०	३	०	०	३
१९	खड्का	०	१	०	१	०	०	०	२
२०	दजै	०	०	०	२	०	०	०	२

क्र स	थर	धवलागिरी गाउँपालिकाका वार्डहरू							जम्मा
		एक	दुई	तीन	चार	पाँच	छ	सात	
२१	मैकुटे	०	०	०	०	०	०	२	२
२२	लामगादे	०	०	०	०	०	०	२	२
२३	किसान	०	०	०	०	०	१	०	१
२४	भुजेल	०	०	०	१	०	०	०	१
२५	राजा	०	०	०	०	०	०	१	१
		८८	२२१	५५	११३	७६	६३	२५०	८६६

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

कामी जातीको थरका आधारमा जनसंख्याको विवरण

क्र स	थर	धवलागिरी गाउँपालिकाका वार्ड हरु							जम्मा
		एक	दुई	तीन	चार	पाँच	छ	सात	
१	वि क	५०५	११४८	३३	३४४	१६०	७९	३८२	२६५१
२	रसाइली	०	२६	२०७	७३	४०	६	९१	४४३
३	सुनार	०	०	१२	१२५	०	३६	२५७	४३०
४	श्रीपाली	०	७	०	१३	१८०	५२	७७	३२९
५	हर्मेल	०	०	०	०	०	०	२१९	२१९
६	कामी	०	०	०	७४	९	३५	४४	१६२
७	गोतामे	०	०	०	२६	०	०	९५	१२१
८	लामगाँडे	०	०	०	०	०	८६	०	८६
९	लाम्पारे	०	०	०	०	७४	०	०	७४
१०	सायासंकर	०	०	०	०	०	०	५१	५१
११	कुमाई	०	३१	०	०	०	०	१४	४५
१२	प्रत्येल	०	०	०	०	०	०	४५	४५
१३	पटेल	०	०	०	०	०	०	४१	४१
१४	सुन्चौरी	०	०	०	०	०	०	२८	२८
१५	बिटालु	०	०	०	०	०	०	२६	२६
१६	लामगादे	०	०	०	०	०	०	२१	२१
१७	घर्ती प्युरे	०	०	०	०	०	२०	०	२०
१८	दर्मेल	०	०	०	०	०	०	२०	२०
१९	वराईली	०	०	०	०	१४	०	०	१४

क्र स	थर	धवलागिरी गाउँपालिकाका वार्ड हरु							जम्मा
		एक	दुई	तीन	चार	पाँच	छ	सात	
२०	खड्का	०	४	०	६	०	०	०	१०
२१	मैकुटे	०	०	०	०	०	०	१०	१०
२२	किसान	०	०	०	०	०	७	०	७
२३	दजै	०	०	०	७	०	०	०	७
२४	राजा	०	०	०	०	०	०	७	७
२५	भुजेल	०	०	०	१	०	०	०	१
	जम्मा	५०५	१२१६	२५२	६६९	४७७	३२१	१४२८	४८६८

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

मगर जातीको थरका आधारमा घरधुरीको विवरण

क्र स	थर	धवलागिरी गाउँपालिकाका वार्ड नं हरु							जम्मा
		एक	दुई	तीन	चार	पाँच	छ	सात	
१	पुन	०	२०	१०७	१०२	०	४९	१८	२९६
२	घर्ती	०	१	२३	२५२	५	३	६	२९०
३	गर्बुजा	०	४	६	२०	२	४४	५	८१
४	जुग्जाली	०	०	९	०	३	६०	५	७७
५	पुर्जा	०	३५	१	३२	७	०	३	७८
६	बुढा	०	१४	५१	३	०	०	२	७०
७	रोका	०	०	२५	२२	५	६	०	५८
८	पाईजा	०	१७	२४	३	०	१	०	४५
९	फगामी	०	१	०	२	२	०	१८	२३
१०	मगर	०	०	२	०	०	०	२१	२३
११	शेरपुन्जा	०	०	१६	०	०	१	०	१७
१२	सिंकिजा	०	१२	०	२	०	०	०	१४
१३	बुढाथोकी	०	०	०	५	२	०	४	११
१४	परेपुन	०	०	१०	०	०	०	०	१०

धवलागिरी गाउँपालिका म्याग्दी पार्श्व चित्र २०७४/०७५

क्र स	थर	धवलागिरी गाउँपालिकाका वार्ड नं हरु							जम्मा
		एक	दुई	तीन	चार	पाँच	छ	सात	
१५	थापा	०	१	०	२	०	०	६	९
१६	तिलिजा	०	०	०	५	२	०	०	७
१७	चोचाङ्गे	०	२	०	०	०	०	०	२
१८	राना	०	१	०	०	०	०	०	१
	जम्मा	०	१०८	२७४	४५०	२८	१६४	८८	१११२

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

मगर जातीको थरका आधारमा जनसंख्याको विवरण

क्र स	थर	धवलागिरी गाउँपालिकाका वार्ड नं हरु							जम्मा
		एक	दुई	तीन	चार	पाँच	छ	सात	
१	पुन	०	१२२	६४५	५५४	०	३०१	१२३	१७४५
२	घर्ती	०	६	१०३	१३५१	२१	११	४५	१५३७
३	पुर्जा	०	२०३	६	१७९	४७	०	१९	४५४
४	गर्बुजा	०	२०	२२	११९	८	२३६	२५	४३०
५	जुग्जाली	०	०	३९	०	२५	३३१	२९	४२४
६	बुढा	०	७९	२६६	२१	०	०	९	३७५
७	रोका	०	०	१२६	१२२	३८	४२	०	३२८
८	पाईजा	०	९८	१२०	१८	०	१६	०	२५२
९	मगर	०	०	१३	०	०	०	१३६	१४९
१०	फगामी	०	७	०	१७	१४	०	१०४	१४२
११	शेरपुन्जा	०	०	८८	०	०	४	०	९२
१२	सिकिजा	०	७४	०	४	०	०	०	७८
१३	बुढाथोकी	०	०	०	२७	२०	०	२४	७१
१४	थापा	०	६	०	१०	०	०	४३	५९
१५	परेपुन	०	०	५३	०	०	०	०	५३
१६	तिलिजा	०	०	०	२७	१३	०	०	४०
१७	चोचाङ्गे	०	१३	०	०	०	०	०	१३
१८	राना	०	३	०	०	०	०	०	३
		०	६३१	१४८१	२४४९	१८६	९४१	५५७	६२४५

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

क्षेत्री जातीको थरका आधारमा घरधुरीको विवरण

क्र स	थर	धवलागिरी गाउँपालिकाका वार्ड नं हरु							जम्मा
		एक	दुई	तीन	चार	पाँच	छ	सात	
१	भण्डारी	०	०	१५४	०	०	२	३२	१८८
२	थापा	०	०	२	०	०	०	१०२	१०४
३	केसी	०	०	२	०	०	२०	२४	४६
४	खत्री	०	०	६	२	०	४	३३	४५
५	क्षेत्री	०	०	०	१	०	१७	१	१९
६	पाण्डे	०	०	७	०	०	०	०	७
७	कार्की	०	०	०	०	०	०	६	६
८	महत	०	०	४	०	०	०	२	६
९	घर्ती	०	०	०	०	०	०	५	५
१०	बाँनिया	०	०	०	०	०	०	३	३
११	घिमिरे	०	०	०	०	०	०	२	२
१२	हमाल	०	०	०	०	०	०	२	२
१३	ठाकुर	०	१	०	०	०	०	०	१
१४	भट्ट	०	०	०	०	०	०	१	१
	जम्मा	०	१	१७५	३	०	४३	२१३	४३५

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

क्षेत्री जातीको थरका आधारमा जनसंख्याको विवरण

क्र स	थर	धवलागिरी गाउँपालिकाका वार्ड नं हरु							जम्मा
		एक	दुई	तीन	चार	पाँच	छ	सात	
१	भण्डारी	०	०	७२३	०	०	५	१८७	९१५
२	थापा	०	०	९	०	०	०	६५५	६६४
३	केसी	०	०	११	०	०	९४	१५३	२५८
४	खत्री	०	०	४०	६	०	१९	१७५	२४०
५	क्षेत्री	०	०	०	३	०	११०	२	११५
६	पाण्डे	०	०	३६	०	०	०	०	३६
७	महत	०	०	१९	०	०	०	१०	२९
८	कार्की	०	०	०	०	०	०	२७	२७

धवलागिरी गाउँपालिका म्याग्दी पार्श्व चित्र २०७४/०७५

क्र स	थर	धवलागिरी गाउँपालिकाका वार्ड नं हरु							जम्मा
		एक	दुई	तीन	चार	पाँच	छ	सात	
९	घर्ती	०	०	०	०	०	०	२७	२७
१०	हमाल	०	०	०	०	०	०	२०	२०
११	घिमिरे	०	०	०	०	०	०	१२	१२
१२	बाँनिया	०	०	०	०	०	०	११	११
१३	ठाकुर	०	६	०	०	०	०	०	६
१४	भट्ट	०	०	०	०	०	०	५	५
	जम्मा	०	६	८३८	९	०	२२८	१२८४	२३६५

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

बाहुन जातीको थरका आधारमा घरधुरीको विवरण

क्र स	थर	धवलागिरी गाउँपालिकाका वार्डहरुको विवरण							जम्मा
		एक	दुई	तीन	चार	पाँच	छ	सात	
१	सुबेदी	०	०	०	०	०	८	३५	४३
२	पौडेल	०	०	०	०	०	०	३०	३०
३	उपाध्याय	०	०	०	०	०	१७	११	२८
४	आचार्य	०	०	०	०	०	०	९	९
५	जैसी	०	०	०	०	०	०	९	९
६	शर्मा	०	०	०	२	०	३	४	९
७	चपाई	०	०	०	०	०	०	३	३
८	न्यौपाने	०	०	०	०	०	०	३	३
९	गौतम	०	०	०	०	०	१	१	२
१०	सापकोटा	०	०	०	०	०	०	२	२
११	घिमिरे	०	०	०	०	०	१	०	१
		०	०	०	२	०	३०	१०७	१३९

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

बाहुन जातीको थरका आधारमा जनसंख्याको विवरण

क्र स	थर	धवलागिरी गाउँपालिकाका वार्डहरुको विवरण							जम्मा
		एक	दुई	तीन	चार	पाँच	छ	सात	
१	सुबेदी	०	०	०	०	०	४४	१९५	२३९

धवलागिरी गाउँपालिका म्याग्दी पार्श्व चित्र २०७४/०७५

क्र स	थर	धवलागिरी गाउँपालिकाका वार्डहरूको विवरण							जम्मा
		एक	दुई	तीन	चार	पाँच	छ	सात	
२	पौडेल	०	०	०	०	०	०	१५०	१५०
३	उपाध्याय	०	०	०	०	०	९५	५२	१४७
४	शर्मा	०	०	०	१९	०	१६	१९	५४
५	आचार्य	०	०	०	०	०	०	४६	४६
६	जैसी	०	०	०	०	०	०	३५	३५
७	न्यौपाने	०	०	०	०	०	०	२२	२२
८	चपाई	०	०	०	०	०	०	१४	१४
९	गौतम	०	०	०	०	०	७	५	१२
१०	सापकोटा	०	०	०	०	०	०	१०	१०
११	घिमिरे	०	०	०	०	०	५	०	५
		०	०	०	१९	०	१६७	५४८	७३४

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

दमाइ जातीको थरका आधारमा घरधुरीको विवरण

क्र स	थर	धवलागिरी गाउँपालिकाका वार्डहरू							जम्मा
		एक	दुई	तीन	चार	पाँच	छ	सात	
१	दमाई	०	०	०	०	१	१	२८	३०
२	नेपाली	०	७	५	१	२	१०	३	२८
३	लाम्माजे	०	०	२१	०	०	०	०	२१
४	परियार	१	०	३	०	४	०	८	१६
५	दर्जी	०	०	०	६	१	१	१	९
६	किसान	०	०	०	३	०	०	०	३
७	गोतामे	०	०	२	०	०	०	०	२
	जम्मा	१	७	३१	१०	८	१२	४०	१०९

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

दमाइ जातीको थरका आधारमा जनसंख्याको विवरण

क्र स	थर	धवलागिरी गाउँपालिकाका वार्ड नं हरु							जम्मा
		एक	दुई	तीन	चार	पाँच	छ	सात	
१	दमाई	०	०	०	०	७	८	१६९	१८४
२	नेपाली	०	३७	२३	३	९	५४	१८	१४४

क्र स	थर	धवलागिरी गाउँपालिकाका वार्ड नं हरु							जम्मा
		एक	दुई	तीन	चार	पाँच	छ	सात	
३	लामाजे	०	०	८९	०	०	०	०	८९
४	परियार	६	०	१६	०	२४	०	३९	८५
५	दर्जी	०	०	०	२९	६	५	९	४९
६	किसान	०	०	०	२७	०	०	०	२७
७	गोतामे	०	०	९	०	०	०	०	९
	जम्मा	६	३७	१३७	५९	४६	६७	२३५	५८७

थकाली जातीको थरका आधारमा घरधुरीको विवरण

क्र स	थर	धवलागिरी गाउँपालिकाका वार्डहरु							जम्मा
		एक	दुई	तीन	चार	पाँच	छ	सात	
१	शेरचन	०	०	०	२	०	०	८	१०
२	गौचन	०	४	०	०	१	०	१	६
३	तुलाचन	०	०	०	३	०	०	२	५
४	थकाली	०	०	०	०	०	०	१	१
५	भट्टचन	०	०	१	०	०	०	०	१
		०	४	१	५	१	०	१२	२३

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

थकाली जातीको थरका आधारमा जनसंख्याको विवरण

क्र स	थर	धवलागिरी गाउँपालिकाका वार्डहरु							जम्मा
		एक	दुई	तीन	चार	पाँच	छ	सात	
१	शेरचन	०	०	०	१३	०	०	३३	४६
२	गौचन	०	२५	०	०	५	०	९	३९
३	तुलाचन	०	०	०	२७	०	०	८	३५
४	भट्टचन	०	०	४	०	०	०	०	४
५	थकाली	०	०	०	०	०	०	१	१
		०	२५	४	४०	५	०	५१	१२५

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

ठकुरी जातीको थरका आधारमा घरधुरीको विवरण

क्र स	थर	धवलागिरी गाउँपालिकाका वार्डहरू							जम्मा
		एक	दुई	तीन	चार	पाँच	छ	सात	
१	मल्ल	०	०	३९	०	०	०	५	४४
२	शाही	०	०	४	०	०	०	०	४
३	सेन	०	०	०	०	०	०	२	२
		०	०	४३	०	०	०	७	५०

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

ठकुरी जातीको थरका आधारमा जनसंख्याको विवरण

क्र स	थर	धवलागिरी गाउँपालिकाका वार्डहरू							जम्मा
		एक	दुई	तीन	चार	पाँच	छ	सात	
१	मल्ल	०	०	१६१	०	०	०	२२	१८३
२	शाही	०	०	२१	०	०	०	०	२१
३	सेन	०	०	०	०	०	०	२०	२०
		०	०	१८२	०	०	०	४२	२२४

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

छन्त्याल जाती

धवलागिरी गाउँपालिकामा छन्त्याल प्रमुख रूपमा रहेको जातीमा पर्दछ छन्त्याल जाती । यो जातका कुल १२ थरहरू घरब्जा, भलन्जा, तथब्जा, छ्याप्चन, घर्ती, खड्का, झिराजा, डाँडामारे, पुराने, वुढाथोकी सिंगे र पत्लाङ्गे मध्ये धवलागिरी गाउँपालिकामा जम्मा ६ थरका छन्त्यालहरू मात्र वसोवास गरेका छन । ती ६ थरहरूमा घरब्जा भलन्जा तथब्जा, छ्याप्चन घर्ती र वुढाथोकी पर्दछन । हाल धवलागिरिको गुर्जा, मच्छिम, मल्कावाड र मलम्पार वस्तीहरूमा छन्त्याल जातीको वसोवास रहेको छ ।

माथि उल्लेखित जातिहरूका अतिरिक्त धवलागिरी गाउँपालिकामा गुरुङ सन्यासी नेवार सार्की तथा सेर्पा जातीका एक एक मात्र थर भएकोले समावेस गरिएको छैन ।

७.८. जातीय तथा लिङ्गीय आधारमा घरमुलीको विवरण

प्रचलनका आधारमा र गृह संचालन प्रकृयाका आधारमा घरमुलीको परिभाषा फरक हुने गरेको छ । प्रचलनका आधारमा घरको जेष्ठ नागरिकलाई घरमुली मान्ने प्रचलन छ भने गृह संचालनका हिसावले घरको कारोवार गर्ने मुख्य व्यक्तिलाई घरमुली भनिन्छ । धवलागिरी गाउँपालिकाको अध्ययनको क्रममा यहाँका दुवै व्यक्तिहरूको विवरण लिएर विश्लेषण गरिएको छ । जसको विवरण तल प्रस्तुत गरिएको छ ।

७.८.१. प्रचलनका आधारमा घरमुलीको विवरण

सामान्यतया घरमुली भन्नाले घरको मुख्य मान्छे हो । मुख्य मान्छे भन्नाले घरको सवैभन्दा जेष्ठ नागरिकलाई मान्नु स्वभाविकै हो । घरका हरेक कार्यको अन्तिम निर्णय लिने व्यक्ति मुख्य भएपनि जेष्ठ नागरिक प्रति देखाउने सद्भाव र

आदरका हिसावले घरमुली भनिन्छ । सम्बन्धका हिसावले शब्द विग्रह गरेर हेर्दा यो सहि परिभाषा हो किनकि उ नभएको भए त्यो परिवार नै हुने थिएन अनि परिवार नभए घर नै हुने थिएन । यो धवलागिरी गाउँपालिकाको घरधुरी स्तरवाट गरिएको अध्ययन र तथ्याङ्क संकलनले देखाएको प्रचलनका आधारमा घरमुलीको विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछः

जातीयता	वार्ड नं १		वार्ड नं २		वार्ड नं ३		वार्ड नं ४		वार्ड नं ५		वार्ड नं ६		वार्ड नं ७		जम्मा		महिला घरमुली %
	म	पु	म	पु	म	पु	म	पु	म	पु	म	पु	म	पु	म	पु	
वाहुन क्षेत्री	०	०	०	१	३३	१८५	१	४	०	०	१२	६२	३१	२९१	७७	५४३	१२
जनजाती	२९	१३९	१६	९७	५५	२२४	६८	३९६	४२	१२२	२७	१४७	३०	१३९	२६७	१२६४	१७
दलित	१२	७७	१२	२१६	६	७७	१९	११०	८	७६	४	७०	४१	२५०	१०२	८७६	१०
जम्मा	४१	२१६	२८	३१४	९४	४८६	८८	५१०	५०	१९८	४३	२७९	१०२	६८०	४४६	२६८३	१४

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

माथि उल्लेखित विवरण अनुसार करिव १४ % महिलाहरु मात्र घरमुली देखिएको छ । सुक्ष्म अध्ययन वाट अझ के देखिएको छ भने अधिकतम घरमा जेष्ठ नागरिक महिला भएमा घरमुलीमा छोराको नाम लेखिएको पाइएको छ भने जेष्ठ नागरिक पुरुष भएको अवस्थामा भने पुरुष नै लखिएको छ ।

७.८.२. कारोवारका आधारमा घरमुलीको विवरण

विकास प्रकृयाका हिसावले घरमुली भन्नाले घरको जेष्ठ नागरिक नै हुनुपर्छ भन्ने छैन । घरमुलीको परिभाषा सन्तान उत्पादन र सवैलाई आशिर्वाद दिनसक्ने व्यक्ति हुनुपर्छ भन्ने भन्दा धेरै अगाडी वढीसकेको छ । विकास र सामाजिक परिचालनको हिसावले घरमुली भन्नाले मुख्य रुपमा आर्थिक कारोवारको निर्णय गर्ने प्रमुख व्यक्ति हो । धवलागिरी गाउँपालिकामा गरिएको अध्ययनले देखाएको मुख्य कारोवार गर्ने व्यक्तिको विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछः

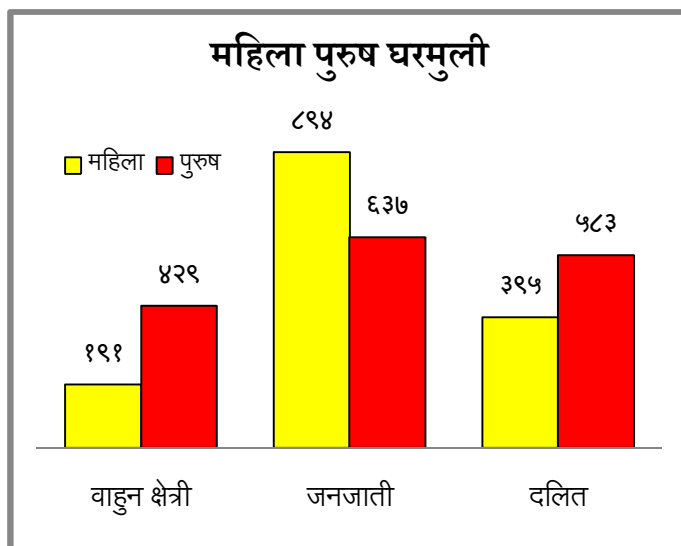
जातीयता	वार्ड नं १		वार्ड नं २		वार्ड नं ३		वार्ड नं ४		वार्ड नं ५		वार्ड नं ६		वार्ड नं ७		जम्मा		महिला घरमुली %
	म	पु	म	पु	म	पु	म	पु	म	पु	म	पु	म	पु	म	पु	
वाहुन क्षेत्री	०	०	०	१	१२४	९४	५	०	०	०	२२	५२	४०	२८२	१९१	४२९	३१
जनजाती	३३	१३५	४३	७०	१५५	१२४	४०१	६३	७४	९०	१०१	७३	८७	८२	८९४	६३७	५८
दलित	१८	७१	६०	१६८	२८	५५	११६	१३	३५	४९	२५	४९	११३	१७८	३९५	५८३	४०
जम्मा	५१	२०६	१०३	२३९	३०७	२७३	५२२	७६	१०९	१३९	१४८	१७४	२४०	५४२	१४८०	१६४९	४७

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

माथि उल्लेखित २ वटा घरमुलीको विवरणले हाम्रो समाजमा देखिएका यथार्थताहरु प्रस्तुत गरेकोछ । जसलाई वुदागत रुपमा तल प्रस्तुत गरिएकोछ ।

- अझैपनि काम गरेर पनि अरुलाई नै घरमुली मान्नु पर्ने अवस्था छ ।
- यो गाउँपालिकामा वास्तविक रुपमा ४७% महिलाहरु घरमुली भएपनि १४ % मात्र देखिएकोछ ।

- महिलाहरूलाई घरको जिम्मेवारी सुम्पनेमा जनजाती अग्र स्थानमा देखिएकोछ । जनजातीका कुल १५३१ घरधुरी मध्ये ८९४ घरधुरीमा महिलाहरु घरमुली रहेकाछन ।
- घरमुलीको जिम्मा महिलाहरुले पाउने मा वैदेशिक रोजगार पनि प्रमुख रहेको छ । यो गाउँपालिका वाट वैदेशिक रोजगारमा गएका १७०७ जना मध्ये १५२३ जना पुरुषहरु नै रहेकाछन ।
- तुलानात्मक रुपमा महिला घरमुलीको संख्या वाहुन क्षेत्रीमा कम देखिएकोछ ।

७.९. अपाङ्गता सम्बन्धि विवरण

अपाङ्ग शब्दको अर्थ कुनैपनि अंग विकृत भएको भन्ने हुन्छ । कतिपय अवस्थामा यो अंग भंग भएको वा विग्रिएको वा भाँचिएको हुन्छ भने कतिपय अवस्थामा हेर्दा भंग नभएको तर काम चाहि नगर्ने वा कम गर्ने हुन्छ । त्यसैले अपाङ्ग शब्द लाई काम संग जोडेर हेर्नु उपयुक्त हुन्छ । नियमित रुपमा समान्य अवस्थामा भन्दा अंग विग्रिएका कारणले काम गर्न नसक्ने अवस्थालाई अपाङ्ग भन्नु पर्छ । जस्तो हात खुट्टा भाँचिएको, नभएको, जलेको आँखा नभएको वा नदेख्ने जस्ता कुराहरु प्रत्यक्ष रुपमा नै विकृत भएका हुन्छन । तर कान नसुन्ने (वहिरा) प्रत्यक्ष रुपमा हेर्दा अपाङ्ग देखिदैन तर उनीहरु पनि यो परिभाषा भित्र पर्दछन । नेपाल सरकारले गरेको परिभाषाका आधारमा धवलागिरी गाउँपालिकाको पनि मुख्य ४ वटा समुहमा राखेर तथ्याङ्क संकलन गरिएकोछ । जसको विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछः

वार्ड नं	वाहुन क्षेत्री				जनजाती				दलित				जम्मा				कुल जम्मा
	पुर्ण	अधिक	मद्यम	आंशिक	पुर्ण	अधिक	मद्यम	आंशिक	पुर्ण	अधिक	मद्यम	आंशिक	पुर्ण	अधिक	मद्यम	आंशिक	
१	०	०	०	०	६	०	०	०	०	०	०	०	६	०	०	०	६
२	०	०	०	०	०	६	४	१७	०	४	८	३६	०	१०	१२	५३	७५
३	२	२	२१	०	२६	७	१६	३	१	०	२	०	२९	९	३९	३	८०
४	०	०	०	०	१६	१७	१३	१५	१३	८	७	३	२९	२५	२०	१८	९२
५	०	०	०	०	१०	१	११	०	७	०	१०	१	१७	१	२१	१	४०
६	१२	५	०	२	१४	११	३	२	१	०	०	१	२७	१६	३	५	५१
७	९	१३	१०	१७	४	५	९	८	२	१२	११	१०	१५	३०	३०	३५	११०
जम्मा	२३	२०	३१	१९	७६	४७	५६	४५	२४	२४	३८	५१	१२३	९१	१२५	११५	४५४

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

उल्लेखित विवरण वाट के देखिएको छ भने धवलागिरी गाउँपालिकामा मा कुल ४५४ जना अपाङ्गहरु रहेकाछन । जसमध्ये पनि सबैभन्दा वढी १२३ जना जना पुर्ण अपाङ्ग रहेकाछन । जातीय हिसावले सबै भन्दा वढी जनजातीमा २२४ जना अपाङ्ग देखिएको छ भने दलित मा १३७ जना र वाहुनक्षेत्रीमा ९३ जना यो संख्या जातीय सघनताको अनुपातमा

कुल जनसंख्याको ५१% जनजाती रहेकोमा अपाङ्गमा ४९% नै रहेको छ । त्यस्तै कुल जनसंख्यामा ३१% दलित रहेकोमा अपाङ्गमा ३०% रहेको छ भने कुल जनसंख्यामा १८% रहको वाहुन क्षेत्री समुदायमा भने अपाङ्गमा २१% रहेको छ । पुर्ण अपाङ्गताका विषयमा भने कुल पुर्ण अपाङ्ग मध्ये जनजातीमा ६२% दलितमा २०% र वाहुन क्षेत्रीमा १८% रहेको छ । यी सबै तथ्याङ्कका आधारमा जातीय हिसावले अपाङ्गतामा खासै फरकपना देखिदैन ।

७.१०. घरको छानो तथा गारो सम्बन्धि विवरण

आधारभूत आवश्यकताको प्रमुख तीन पक्ष मध्ये आवास दोश्रो हो तर कुनैपनि व्यक्ति वा समुदायको जीवन स्तर मापन गर्ने आधारमा घर पहिलो नं आउछ । कस्को घर कति राम्रो र सुविधा सम्पन्न छ भन्ने आधारमा उसको जीवन स्तर निर्धारण हुन्छ तर यो तथ्याङ्क संकलन चाहि धवलागिरी गाउँपालिकाका कुन घरधुरीको कतिको सुरक्षित आवास छ भन्ने आधारमा विश्लेषण गरिएको छ । सामान्यता फुसको छानो भन्दा ढुंगा इटाको छानो भएको घर वलियो हुन्छ भने भाटा तथा अन्य चिज हरू प्रयोग गरेको भनेको भन्दा ढुंगा माटो वा इटा तथा सिमेन्ट प्रयोग गरेको गारो वलियो र सुरक्षित हुन्छ । सामाजिक सुरक्षामा यो पनि प्रमुख विषय रहेन भएको हुनाले वार्ड स्तरमा त्यसको विवरण संकलन गरिएको छ प्राविधिक हिसावले चाहि गारो कस्तो हुनुपर्छ र कस्तो छ भन्ने विषयमा भने विवरण संकलन गरिएको छैन जुन तल प्रस्तुत गरिएको छ:

वार्ड नं	छानाको प्रकार					गारोको प्रकार						जम्मा
	खर	टीन	ढलान	ढुंगा	अन्य	ढुंगा इटा माटो	ढुंगा इटा सिमेन्ट	काठ	वाँस	टीन	अन्य	
१	१	३	०	२५२	१	२५४	१	१	०	१	०	२५७
२	२	१	०	३३४	५	३४०	०	२	०	०	०	३४२
३	२	१	०	५७५	२	५७९	०	०	१	०	०	५८०
४	४९	२३	४	५२१	१	५७६	५	१३	१	३	०	५९८
५	०	१५	०	२३२	१	२३४	०	०	०	१४	०	२४८
६	६	१०	०	३०५	१	३१९	२	०	१	०	०	३२२
७	११	७६	१०	६८५	०	७६७	१३	१	०	१	०	७८२
जम्मा	७१	१२९	१४	२९०४	११	३०६९	२१	१७	३	१९	०	३१२९
प्रतिशत	२	४	०	९३	०	९८	१	१	०	१	०	१००

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

यो तालिकाले देखाए अनुसार धवलागिरी गाउँपालिकाका कुल ३१२९ घरधुरी मध्ये ९३% घरधुरी ढुंगाको छानोभएका छन भने ४% टिनको छानो त्यस्तै २% खर को छानो रहेको छ भने १४ वटा घरधुरिको छानो ढलान गरिएको छ । त्यस्तै गारोको हकमा ९८% घरको गारो ढुंगा माटोको वनेको छ भने काठ वाँस तथा ढुंगा सिमेन्ट प्रयोग गरेर बनाएका घरहरु २ % रहेकाछन । यसले के देखाउछ भने सबैजसो घरधुरिहरु उपयुक्त आवास छन ।

७.११. घर सम्म पुग्ने वाटो सम्बन्धि विवरण

धवलागिरी गाउँपालिका म्याग्दी जिल्लाकै दुर्गम गाउँपालिका हो सडक संजालमा कच्चि वाटोको रूपमा जोडिएको छ तर पनि यो सवै मौसममा गाडी चलन सक्ने अवस्था छैन भने वाटो प्राविधिक रूपमा पनि उपयुक्त देखिदैन । त्यहाँ यातायातको लागि मोटरसाइकल तथा ट्याक्टर वढी प्रयोग भएको छ भने आवश्यक रूपमा रिजर्भमा साना गाडी तथा माइक्रो बस समेत जाने गरेकोछ । यो गाउँपालिका भित्र कच्ची वाटो तीन छ र सात नं वार्डमा मात्र पुगेको छ भने कुल लम्वाई ४४ किमि रहेको छ । यो गाउँपालिकाका कुल ३१२९ घरधुरी मध्ये १८% अर्थात ५५९ घरधुरी सम्म कच्ची वाटोको पहुच पुगेको छ भने ४८% अर्थात १४८७ घरधुरी मा घोडेटो वाटो र ३४ % अर्थात १०८३ घरधुरी पुग्न अझै गोरेटो वाटोको सहारा लिनु पर्ने अवस्था छ । घरधुरीको पहुचका आधारमा वार्ड स्तरीय विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ ।

वार्ड नं	घर पुग्ने वाटो					जम्मा
	गोरेटो	घोडेटो	कच्ची	ग्राभेल	पक्की	
१	२९	२२७	१	०	०	
२	२९२	४७	३	०	०	
३	२२	५५८	२९५	०	०	
४	२७४	२९	०	०	०	
५	२४८	०	०	०	०	
६	१६२	१	१५९	०	०	
७	५६	६२५	१०१	०	०	
जम्मा	१०८३	१४८७	५५९	०	०	
प्रतिशत	३४	४८	१८	०	०	

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

७.१२. स्वामित्वका आधारमा घरधुरीको विवरण

गाउँपालिका भित्र हाल वसोवास गर्दै आएका ३१२९ घरधुरी मध्ये ३००० घरधुरीको आफ्नै निजी घर हुनु राम्रो पक्ष हो । भाडामा बस्ने वा साहुकोमा अधियामा वा ज्यालमा वसोवास गर्ने ७९ घरधुरी रहेकाछन । संस्थागत घरमा वसोवास गर्ने घरधुरी १० रहेको छ त्यस्तै सरकारी भवनमा वसोवास गर्ने ११ घरधुरी र अन्य २९ घरधुरी रहेकाछन । यसले के देखाएकोछ भने धवलागिरी गाउँपालिकामा हाल १२९ घरधुरीको आफ्नो निजि आवास छैन त्यसको व्यवस्थापनको जरुरी रहेकोछ । स्वामित्वका आधारमा वार्ड स्तरीय घरधुरीको विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ:

वार्ड नं	घरको स्वामित्व					जम्मा
	नीजि	भाडा	संस्थाको	सरकारी	अन्य	
१	२५७	०	०	०	०	२५७
२	३२५	११	०	२	४	३४२
३	५७८	२	०	०	०	५८०

वार्ड नं	घरको स्वामित्व					जम्मा
	नीजि	भाडा	संस्थाको	सरकारी	अन्य	
४	५४०	४३	७	६	२	५९८
५	२२६	०	०	०	२२	२४८
६	३१७	२	०	२	१	३२२
७	७५७	२१	३	१	०	७८२
जम्मा	३०००	७९	१०	११	२९	३१२९
प्रतिशत	९६	३	०	०	१	१००

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

७.१३. एकल जनसंख्याको विवरण

सरकारी परिभाषाले जे जसरी व्याख्या गरेको भएपनि यो गाउँपालिकाको हकमा एकल जनसंख्या भन्नाले विवाह पश्चात श्रीमान मरेर विधवा भएकी श्रीमती तथा श्रीमती मरेर विधुर भएको श्रीमानको रूपमा परिभाषित गरिएकोछ । नेपाल परापूर्व काल देखि नै पितृ सत्तात्मक देश भएको हुनाले धेरैजसो अवस्थामा श्रीमती मरेपछि श्रीमानले पुन विवाह गर्ने गरेको तर श्रीमान मरेपछि श्रीमती चाहि त्यतिकै वसेको अवस्था देखिन्छ । प्राविधिक हिसावले पनि श्रीमानले पुन विवाह गर्दा उसको कुनै सन्तान सम्पत्ति थर गोत्रमा समस्या नुहने र श्रीमती ले पुन विवाह गर्दा अर्को घरमा जानु पर्ने सम्पत्ती तथा सन्तान नै छोड्नु पर्ने भएकोहुनाले पनि यो संख्या कम रहने गर्दछ । हिन्दु संस्कार र वाहुन क्षेत्री समुदायमा त यसको अझ धेरै प्रभाव रहेको छ । धवलागिरी गाउँपालिकामा हाल ५८१ जना एकल जनसंख्या रहेको छ जसमध्ये ४३४ जना महिला र १४७ जना पुरुष रहेकाछन । जातीय हिसावले हेर्दा यो गाउँपालिकामा जनजातीमा सवैभन्दा वढी २७६ जना विधवा र ९३ जना विधुर रहेकाछन भने वाहुन क्षेत्रीमा ६७ विधवा र २३ विधुर त्यस्तै दलित जातीमा ९१ विधवा र ३१ विधुर रहेकाछन । वार्ड स्तरीय र जातीय रूपमा धवलागिरी गाउँपालिकाको विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछः

वार्ड नं	वाहुन क्षेत्री		जनजाती		दलित		जम्मा			कैफियत
	विधवा	विधुर	विधवा	विधुर	विधवा	विधुर	विधवा	विधुर	जम्मा	
१	०	०	३६	१२	१२	४	४८	१६	६४	
२	०	०	२०	३	२०	७	४०	१०	५०	
३	२४	९	४९	१२	८	१	८१	२२	१०३	
४	०	०	६८	४०	२०	८	८८	४८	१३६	
५	०	०	४०	१	७	०	४७	१	४८	
६	८	४	२९	८	६	१	४३	१३	५६	
७	३५	१०	३४	१७	१८	१०	८७	३७	१२४	
जम्मा	६७	२३	२७६	९३	९१	३१	४३४	१४७	५८१	

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

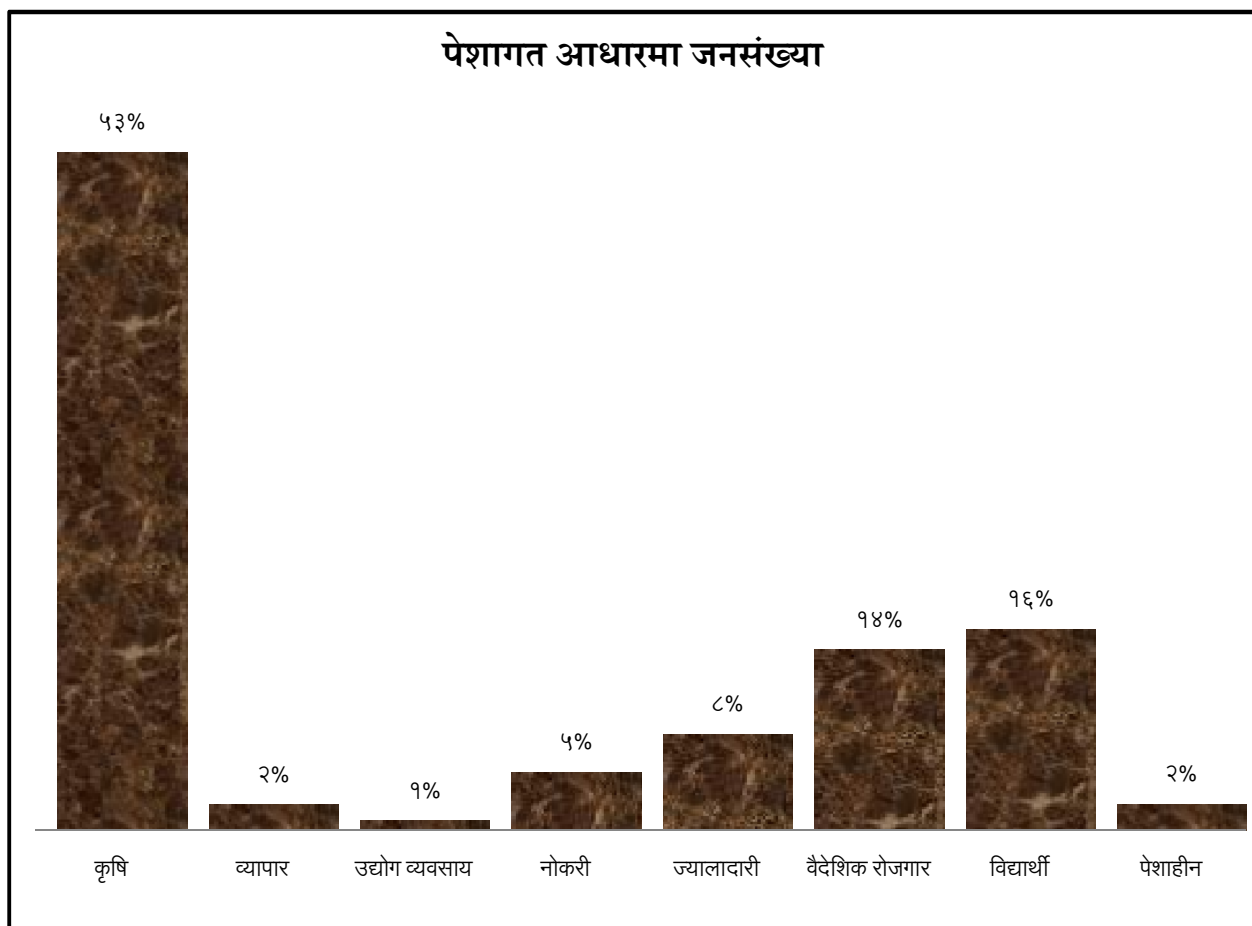
७.१४. पेशाका आधारमा जनसंख्याको विवरण

धवलागिरी गाउँपालिकाको पेशाका आधारमा यहाँको जनसंख्यालाई पारिवारिक रूपमा उल्लेख गर्ने परम्परालाई संसोधन गर्दै हाल कायम रहेको १५ वर्ष भन्दा माथिको संख्यालाई मात्र पेशाका आधारमा वर्गीकरण र विश्लेषण गरिएको छ । यो गाउँपालिकाको कुल जनसंख्या १७४८२ मध्ये १४ वर्ष भन्दा मुनीको संख्या ५४२२ लाई घटाउदा बाँकीरहन आएको १२०६० जना मध्ये कतिजना कुन व्यवसायमा संलग्न रहेकाछन भन्ने कुरा विश्लेषण गरिएको छ । धवलागिरी गाउँपालिकाको जनसंख्यालाई सहभागिताको आधारमा मात्र हेर्दा यहाँको प्रमुख पेशा कृषि देखिएको छ । यहाँको कुल जनसंख्याको ५३% अर्थात ६११६ जनसंख्या कृषि पेशामा आवद्ध रहेको भने व्यापारमा २% अर्थात २४२ जना जनसंख्या रहेको छ । त्यसैगरी १% अर्थात ९१ जनसंख्या उद्योग व्यवसायमा संलग्न रहेको छ भने ५% अर्थात ५५० जना स्वदेश भित्र विभिन्न सरकारी तथा गैह्रसरकारी नोकरीमा आवद्ध रहेको छ । हाल वैदेशिक रोजगारीमा रहेको संख्या पनि उल्लेख्य रहेको छ, कुल जनसंख्याको १४% अर्थात १७०७ जनसंख्या वैदेशिक रोजगारीमा रहेको छ भने ८% अर्थात ९०५ जनसंख्या दक्ष तथा अदक्ष ज्यालादारीमा संलग्न रहेको छ । यसरी कुल उत्पादनशिल जनसंख्याको ८२% कुनै न कुनै पेशामा संलग्न रहेको भने बाँकी १८ % पेशा मा संलग्न देखिदैन । १८% मध्ये १६% अर्थात १९०४ जना हाल विद्यालय तथा क्याम्पस स्तरमा अध्ययन रत रहेका छन भने २% अर्थात २४५ जना कुनैपनि पेशामा संलग्नता देखिदैन (यो संख्यामा जेष्ठ नागरिकहरु समेत समावेश भएका छन) । पेशामा संलग्नताका आधारमा धवलागिरी गाउँपालिकाको वार्ड स्तरीय विवरण तल प्रस्तुत गरिएको छ:

वार्ड नं	कृषि	व्यापार	उद्योग व्यवसाय	नोकरी	ज्यालादारी	वैदेशिक रोजगार	विद्यार्थी	पेशाहीन	जम्मा
१	४२७	१७	१९	३४	६९	१८७	२२७	२८	१००८
२	६३६	२९	५	३९	८४	१५३	२३३	५५	१२३४
३	११४८	६२	३३	१०८	९१	२४३	३५१	३८	२०७४
४	११८४	३१	०	८७	२७९	३१०	३४७	६८	२३०६
५	५८३	५	०	२२	१७	१२५	२१२	३०	९९४
६	६४७	२४	१	४५	१६७	१७१	१५९	९	१२२३
७	१७९१	७४	३३	२१५	१९८	५१८	३७५	१७	३२२१
जम्मा	६४१६	२४२	९१	५५०	९०५	१७०७	१९०४	२४५	१२०६०
प्रतिशत	५३%	२%	१%	५%	८%	१४%	१६%	२%	१००%

श्रोत: घरघुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

माथि उल्लेखित तालिकालाई अध्ययनको सहजताका लागि स्तम्भ चित्र मार्फत निम्नानुसार देखाइएको छ:

उल्लेखित चित्रले के देखाएको छ भने उत्पादनशिल जनसंख्याको तुलो हिस्सा अझै पनि पेशा बाहिर रहेको छ । १८% जनसंख्या पेशामा संलग्न नहुनुले जीवन निर्वाहमा अवस्य नै प्रभाव पार्दछ । कृषि पेशामा यति तुलो संख्या संलग्न हुदा पनि जीवीकोपार्जनको मुख्य आधार वन्न सकेको छैन । खेती प्रणलीमा भित्रिएको रसायनिकता, परिश्रम र उत्पादनको त्रिपक्षीय विश्लेषण गर्दा आम्दानी भन्दा वढी खर्च लाग्ने देखिएको छ । यो अवस्था भनेको कृषिलाई मुख्य पेशा बनाउनेहरुका लागि राम्रो हैन ।

माथि उल्लेख गरिएको पेशाका आधारमा जुन विवरण रहेको छ त्यसमा २ वटा शिर्षकलाई सुक्ष्म रुपमा अध्ययन गर्नको लागि खण्डित गरिएको छ । नोकरी र ज्याला २ वटा महत्वुर्ण शिर्षक हरु मध्ये नोकरी भित्र मुख्य रुपमा ३ खण्ड रहेका छन । पहिलो सरकारी दोश्रो गैहसरकारी र तेश्रो नीजि त्यसै गरी सरकारी भित्र पनि स्थायी अस्थायी र पेन्सन खाने कर्मचारीहरु रहने तथा गैहसरकारी भित्र पनि राष्ट्रिय गैह सरकारी र अन्तराष्ट्रिय गैहसरकारी संस्थामा कार्यरत कर्मचारी रहने भएको हुनाले त्यसलाई खण्डित गरिएको छ । नोकरी पेशा मा संलग्न ५५० जना मध्ये कुन कुन क्षेत्रमा कति कति संलग्न छन भन्ने कुरा समावेस गरिएको छ । त्यस्तै ज्यालादारी अन्तरगत पनि दक्ष ज्यालादारी आजको आवश्यकता हो त्यसैले दक्ष कामदार भएर लिएको ज्याला हो या अदक्ष कामदारको रुपमा लिएको ज्याला हो सो को विश्लेषण गर्नु पर्ने

भएको हुनाले ज्यालादारी पेशामा संलग्न ९०५ जना मध्ये कति दक्ष र कति अदक्ष कामदार हुन भन्ने विवरण संकलन गरिएको छ जसको विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ ।

वार्ड नं	सरकारी नोकरी				गैह्रसरकारी नोकरी			नीजि श्रोत	ज्यालादारी		
	स्थायी	अस्थायी	पेन्सन	जम्मा	NGO	INGO	जम्मा		दक्ष	अदक्ष	जम्मा
१	६	८	१९	३३	१	०	१	०	६८	१	६९
२	७	८	१२	२७	३	०	३	९	३	८१	८४
३	३२	८	६५	१०५	१	०	१	२	६	८५	९१
४	२४	१०	४५	७९	२	५	७	१	१२	२६७	२७९
५	१	५	१५	२१	१	०	१	०	१०	७	१७
६	१५	७	२२	४४	१	०	१	०	१८	१४९	१६७
७	६७	६५	७४	२०६	५	०	५	४	११८	८०	१९८
जम्मा	१५२	१११	२५२	५१५	१४	५	१९	१६	२३५	२३५	९०५

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

७.१५. विशेष सीपयुक्त जनसंख्याको विवरण

धवलागिरी गाउँपालिकाको समृद्धिका लागि विशेष सीपयुक्त जनशक्तिको प्रधानता रहन्छ । विशेष गरेर यो क्षेत्रमा डाक्टर इन्जिनियर वकील लेखाव्यवसायी ,पत्रकार आयुर्वेद विज्ञ (जडिवुटीका वारे ज्ञान भएका) तथा धामी झाक्री लगायत के कति छन भन्ने वारेमा तथ्याङ्क संकलन गरिएको छ । यो गाउँपालिकामा उल्लेखित विशेषज्ञहरु को संख्या कम रहेकोछ तरपनि संभावना भने देखिएकोछ । हाल उपलब्ध सीपयुक्त जनसंख्याको विवरण तपशिलमा उल्लेख गरिएकोछ ।

वार्ड नं	डाक्टर	इन्जिनियर	वकील	लेखाविद	पत्रकार	आयुर्वेद विज्ञ	तन्त्र विज्ञ	जम्मा
१	०	०	०	०	०	१	०	१
२	२	०	०	०	०	०	०	२
३	१	२	०	०	१	०	७	११
४	३	१	१	०	०	०	१७	२२
५	०	०	०	०	०	१	०	१
६	४	०	०	०	०	१	३	८
७	१२	२	०	१	१	०	१०	२६
जम्मा	२२	५	१	१	२	३	३७	७१

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

माथि उल्लेखित विवरण अनुसार धवलागिरी गाउँपालिका मा २२ जना डाक्टर ५ जना इन्जीनियर १ जना वकील १ जना लेखा व्यवसायी २ जना पत्रकार ३ जना जडिवुटि विशेषज्ञ ३७ जना धामी गरी कुल ७१ जना विशेष सीपयुक्त जनशक्ति रहेकोछ ।

७.१६. वैदेशिक रोजगार सम्बन्धि विवरण

नेपाल कृषि प्रधान देश भएपनि यहाँका लाखौं युवाहरु यो पेशामा आकर्षित देखिदैन भने यहाँ कृषि पेशा सम्मानित पनि देखिदैन । उपभोगका हिसावले प्राय सवै नेपालीहरु स्थानीय स्तरमा उत्पादन भएका, रासयानिक मल प्रयोग नगरेका, स्थानीय वीउ प्रयोग गरिएका र विषादी प्रयोग नगरिएका उत्पादनहरु मन पराउने तर तीनै वस्तु उत्पादकले चाहे अपमान व्यहोर्नु पर्ने अवस्था वाट यो गाउँपालिका पनि अलग छैन । हाल यो गाउँपालिकाको कुल जनसंख्याको १४% जनशक्ति जुन सवैभन्दा उर्वर उमेरमा हिडिरहेकोछ, वैदेशिक रोजगारमा छ । केहि लाइ छोडेर वैदेशिक रोजगारमा गएकाहरुले गरेको श्रम यो देशमा गर्ने हो भने लाखौं कमाउन सकिने अवस्था रहेको छ । यो गाउँपालिकाको आम्दानीको ६१% वैदेशिक रोजगारवाट प्राप्त भएको तथ्य उल्लेखनीय रहेको छ । १४ % जनशक्तिले ६१% आम्दानी हासिल गरेको परिप्रेक्षलाई वेवास्ता गर्ने सकिदैन । यदि वैदेशिक रोजगारलाई यो गाउँपालिका वाट अलग्याउने हो भने करीव करीव भोकमरीको अवस्था सृजना हुन सक्छ । हाल यो गाउँपालिकाका १७०७ जना युवाहरु जसमध्ये १८४ जना महिला र १५२३ जना पुरुष रहेकाछन जसको वार्ड स्तरीय संगै जातीय र लिंगीय विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ ।

वार्ड नं	वाहुन क्षेत्री		जनजाती		दलित		जम्मा			महिला %
	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	जम्मा	
१	०	०	३८	९७	४	४८	४२	१४५	१८७	२२
२	०	०	७	५४	३	८९	१०	१४३	१५३	७
३	९	८८	९	१०६	४	२७	२२	२२१	२४३	९
४	०	१	१७	२३०	१	६१	१८	२९२	३१०	६
५	०	०	१५	६७	२	४१	१७	१०८	१२५	१४
६	५	३२	१२	९३	१	२८	१८	१५३	१७१	११
७	३८	१७०	१४	९५	५	१९६	५७	४६१	५१८	११
जम्मा	५२	२९१	११२	७४२	२०	४९०	१८४	१५२३	१७०७	११

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

माथि उल्लेखित तालिका अनुसार जम्मा १७०७ मध्ये वाहुन क्षेत्री वाट ३४३ जनजाती वाट ८५४ र दलित वाट ५०० जना वैदेशिक रोजगारमा गएकाछन भने यही संख्या मध्ये १८४ जना महिला हरु रहेकाछन ।

७.१७. चर्पी उपयोग सम्बन्धि विवरण

धवलागिरी गाउँपालिका खुल्ला दिसा मुक्त गाउँपालिका भएपनि अझै सवै घरमा चर्पी निर्माण हुन सकेको छैन । कतिपय घरधुरीमा चर्पी निर्माण नै नभएको अवस्था छ भने कतिपय घरधुरीमा एकाघरवाट छुट्टि भिन्न भएका कारण चर्पी निर्माण हुन सकेको छैन । हाल धवलागिरी गाउँपालिकामा ३१२९ घरधुरी मध्ये १४७३ घरधुरीमा पक्की पेनवाला चर्पी रहेको छ भने

१५२८ घरधुरीमा साधारण पेनवाला चर्पी रहेकोछ । त्यस्तै ५५ घरधुरीमा खाल्डे चर्पी रहेको छ भने अझैपनि ७५ घरधुरीमा कुनैपनि चर्पी बनाइएको छैन । चर्पी नभएका घरधुरी मध्ये जनजातिकोमा ५७ वटा र दलितको मा २५ वटा रहेकोछ । चर्पी निर्माण संगै यसको उपयोगमा पनि जोड दिनु पर्ने देखिन्छ । हाल धवलागिरी गाउँपालिकामा चर्पी निर्माण र उपयोग सम्वन्धी जातीय तथा वार्ड स्तरीय विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ

वार्ड नं	वाहुन क्षेत्री				जनजाती				दलित				जम्मा				
	पेनवाला		खाल्डे	छैन	पेनवाल		खाल्डे	छैन	पेनवाला		खाल्डे	छैन	पेनवाला		खाल्डे	कुल जम्मा	छैन जम्मा
	पक्की	कच्ची			पक्की	कच्ची			पक्की	कच्ची			पक्की	कच्ची			
१	०	०	०	०	१५४	१३	०	१	७४	१५	०	०	२२८	२८	०	२५६	१
२	१	०	०	०	१००	५	५	३	१८९	२२	६	११	२९०	२७	११	३२८	१४
३	०	२१७	१	०	१	२७८	०	०	०	८२	१	०	१	५७७	२	५८०	०
४	३	०	२	०	३९६	३४	४	३०	९६	१८	५	१०	४९५	५२	११	५५८	४०
५	०	०	०	०	१३९	१५	३	७	५८	२२	१	३	१९७	३७	४	२३८	१०
६	२०	४८	६	०	५०	११३	६	५	४	६१	९	०	७४	२२२	२१	३१७	५
७	४०	२८१	१	०	९९	६९	०	१	४९	२३६	५	१	१८८	५८६	६	७८०	२
जम्मा	६४	५४६	१०	०	९३९	५२७	१८	४७	४७०	४५६	२७	२५	१४७३	१५२९	५५	३०५७	७२

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

७.१८. परिवार नियोजन सम्वन्धि विवरण

धवलागिरी गाउँपालिकामा परिवार नियोजनको झट्ट हेर्दा संख्या कम देखिएको छ कतिपयले यो विषय लुकाएर सुचना नदिएको जस्तो लाग्यो तर सुक्ष्म रुपमा अध्ययन गर्दा यो संख्या यहाँका लागि पर्याप्त लाग्दछ । यो गाउँपालिकामा जम्मा जनसंख्या १७४८२ मध्ये १५ देखि ५९ वर्ष सम्मको जनसंख्या ९९५८ हो । यो जनसंख्या भित्र करीव २०% अविवाहित छन र करीव २० % पैतालिस वर्ष माथि अर्थात परिवार नियोजन आवश्यक नपर्ने भइसकेका छन । बाँकी रहेको ६०% भन्नाले ५९७५ हुन आउछ । यही संख्या भित्र १७०७ जना वैदेशिक रोजगारमा गएको छन । वैदेशिक रोजगारमा गएमा मध्ये करीव १४०० जना विवाहित छन र अपवाद वाहेक श्रीमान श्रीमती गएका छैनन । यसले यहाँ वसेका १४०० श्रीमान वा श्रीमतीलाई परिवार नियोजन आवश्यक परेन । यसले कुल संख्यामा २८०० ले घटायो । उल्लेखित संख्या ५९७५ मा २८०० घटाउदा बाँकी रह्यो ३१७५ । यो संख्या मध्ये ९३१ जनाले परिवार नियोजनका साधन प्रयोग गर्दछन । जसको अर्थ अरु ९३१ जनालाई यसले प्रभावित गर्दछ अन्तिम बाँकी रहेको ३१७५ मध्ये १८६२ घटाउदा १३१३ बाँकी रह्यो । यो संख्या कुल ५९७५ को २२% मात्र हुन आउछ । यसरी हेर्दा यहाँको आवश्यक पर्ने मध्ये ७८% जनसंख्या परिवार नियोजनमा कुनै न कुनै रुपमा संलग्न रहेको पाइन्छ । यो सचेतनाको राम्रो उदाहरण हो । धवलागिरी गाउँपालिकाको परिवार नियोजन सम्वन्धि विवरण वार्ड तथा जातीय आधारमा तल प्रस्तुत गरिएकोछ ।

वार्ड नं	वाहुन क्षेत्री		जनजाती		दलित		जम्मा		
	स्थायी	अस्थायी	स्थायी	अस्थायी	स्थायी	अस्थायी	स्थायी	अस्थायी	जम्मा
१	०	०	१	२	०	१०	१	१२	१३
२	१	०	२४	६४	५	१५६	३०	२२०	२५०

वार्ड नं	वाहुन क्षेत्री		जनजाती		दलित		जम्मा		
	स्थायी	अस्थायी	स्थायी	अस्थायी	स्थायी	अस्थायी	स्थायी	अस्थायी	जम्मा
३	२	०	५	७	१	०	८	७	१५
४	०	७	१०	३९०	६	१०३	१६	५००	५१६
५	०	०	५	०	१	०	६	०	६
६	१	२	६	३	०	०	७	५	१२
७	२१	६	३४	१५	२२	२१	७७	४२	११९
जम्मा	२५	१५	८५	४८१	३५	२९०	१४५	७८६	९३१

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

७.१९.दीर्घरोगी सम्बन्धि विवरण

दीर्घ रोग भन्नाले लामो समय सम्म असर गर्ने खालको औषधी खाई रहनु पर्ने रोगहरुलाई जनाउछ । कतिपय रोगहरुमा नियमित औषधी खाइरहनु पर्दैन तर खानेकुराहरुमा निगरानी राख्नु पर्छ भने कतिपय रोगहरुमा नियमित रुपमा औषधी खानु पर्ने हुन्छ । नेपाली समाजमा देखिएका साझा प्रकृतिका रोगहरुको वारेमा नाम नै किटान गरी सुचना संकलन गरिएकोछ । जसको आधारमा यो धवलागिरी गाउँपालिकामा कुल ८९६ जना दीर्घ रोगी रहेकाछन । यो संख्या धेरै नै हो जसमध्ये ४७ जनामा मधुमेह अर्थात चिनिरोग रहेको छ यी रोगीहरुले नियमित रुपमा औषधी सेवन गर्नु पर्दैन तर खानामा सावधानी भने पुरै अपनाउनु पर्छ । त्यस्तै १३ जनामा क्षयरोग लागेको छ । यो रोग लागेका हरू ले नियमित रुपमा ६ महिना देखि १ वर्ष सम्म औषधी सेवन गरेमा निको हुनसक्छ । अर्को दीर्घ रोगमा क्यान्सर रहेको छ । यो रोग लागेका १५ जना व्याक्तीहरु छन , यसको महङ्गो र लामो उपचार गरे निको हुन सक्छ । त्यस्तै मृगौला सम्बन्धी समस्या भएका कुल ४७ जना रोगीहरु छन । प्रारम्भिक चरणमा यसको उपचार गर्न सकिन्छ भने पछिल्लो अवस्थामा प्रत्यारोपण नगरी निको हुदैन यो पनि महङ्गो र लामो उपचारको आवश्यकता पर्दछ । यो गाउँपालिकामा दम रोगीको संख्या पनि उल्लेखनीय रहेकोछ । यहाँ कुल ३१६ जना दम रोगीहरु रहेकाछन । यो रोग जीवनको उत्तरार्धमा लागेको भए उपचार हुने कम संभावना रहेको छ भने युवाहरुमा भए लामो उपचार गर्न सके निको हुन्छ । यो गाउँपालिकामा सबै भन्दा धेरै दीर्घ रोगीहरुमा वाथ रोगी पर्दछन हाल यो गाउँपालिकामा कुल ३७९ जना दीर्घरोगीहरु रहेकाछन । यसको लागि पनि नियमित औषधी सेवन गर्न सके उपचार हुन्छ । यी सबैका अतिरिक्त ७९ जना लाइ अन्य खालका दीर्घ रोगहरु लागेको पाइएकोछ । धवलागिरी गाउँपालिकाका दीर्घ रोगीहरुको वार्डस्तरीय विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ:

वार्ड नं	मधुमेह	पक्षघात	टिवि	क्यान्सर	मृगौला विग्रेको	दम	वाथ	अन्य	जम्मा
१	११	०	५	४	९	२४	२०	०	७३
२	३	०	१	०	१	७	९	९	३०
३	५	०	४	३	११	१३२	१२८	४	२८७
४	१३	०	०	७	८	७७	१३०	१३	२४८
५	०	०	०	०	०	१	१	१०	१२
६	४	०	१	१	७	१७	६	४१	७७
७	११	०	२	०	११	५८	८५	२	१६९
जम्मा	४७	०	१३	१५	४७	३१६	३७९	७९	८९६

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

७.२०. खानेपानीको श्रोत सम्बन्धि विवरण

धवलागिरी गाउँपालिकाका ३१२९ घरधुरीमा खानेपानीको मुख्य र सहायक गरी २ वटा श्रोतको वारेमा सुचना संकलन गरिएकोछ । त्यो विवरण अनुसार यो गाउँपालिकाका ९९% घरधुरी पाइप धाराको पानी उपयोग गर्दछन । भौगोलिक रूपमा दुर्गम भएपनि खानेपानीको श्रोतका हिसावले यो गाउँपालिका सुगम रहेकोछ । यहाँ मुख्य श्रोत र सहायक श्रोतका वारेमा छुट्टा छुट्टै विश्लेषण गरिएकोछ ।

७.२०.१. खानेपानीको मुख्य श्रोत सम्बन्धि विवरण

यो गाउँपालिकाका ९९% अर्थात ३०८१ घरधुरीमा खानेपानी पाइप मार्फत आउछ यसको अर्थ पानी वोक्नका लागि धेरै समय खर्चनु पर्दैन । पहाडी प्रदेशको सवैभन्दा ठुलो समस्या बन्दै गएको खानेपानीको अभाव यहाँ कम देखिएको छ । वाँकी रहेका मध्ये २२ घरधुरी कुवाको पानी उपयोग गरिरहेका छन । जरुवा मुलकै पानि खाने घरधुरीको संख्या १५ रहेको छ भने खोलाको पानी खाने घरधुरीको संख्या ११ रहेको छ । धवलागिरी गाउँपालिकाको खानेपानीको श्रोतको आधारमा वार्ड स्तरीय विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछः

वार्ड नं	पाइप धारा	ट्युबेल	ईनार / कुवा	जरुवा मूल	खोला/ नदी	अन्य	जम्मा	एक भन्दा बढी श्रोत प्रयोग गर्ने
१	२५७	०	०	०	०	०	२५७	२५४
२	३२९	०	०	६	७	०	३४२	३३९
३	५७८	०	१	१	०	०	५८०	५७८
४	५८६	०	११	०	१	०	५९८	३७४
५	२४०	०	५	०	३	०	२४८	२३९
६	३१५	०	३	४	०	०	३२२	३२१
७	७७६	०	२	४	०	०	७८२	५३६
जम्मा	३०८१	०	२२	१५	११	०	३१२९	२६४१

श्रोतः घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

७.२०.२. खानेपानीको सहायक श्रोत सम्बन्धि विवरण

यो गाउँपालिकाकामा रहेका ३१२९ घरधुरी मध्ये ८४ % अर्थात २६४१ घरधुरीमा खानेपानीको वैकल्पिक श्रोत पनि रहेकोछ । यसवाट पनि यहाँको पानी को समस्या कम रहेको देखिन्छ । खानेपानी को वैकल्पिक श्रोत पनि स्थायी प्रकृतिको रहेको छ । कुल २६४१ घरधुरी मध्ये १ % अर्थात १७ घरधुरीको वैकल्पिक श्रोत पाइपधारा को पानी रहेको छ भन्ने २३% अर्थात ५९८ घरधुरीको वैकल्पिक श्रोत कुवाको पानी रहेकोछ । त्यस्तै ६१ % अर्थात १६०६ घरधुरीको वैकल्पिक श्रोत जरुवा मुल रहेकोछ भने १६% अर्थात ४२० घरधुरीको वैकल्पिक श्रोत खोलाको पानी रहेको छ ।

सरसफाई लाइ विशेष ध्यान दिने हो भने यहाँ खानेपानीको खास समस्या देखिदैन यसको व्यवस्थापन मात्र गरे पुग्छ । धवलागिरी गाउँपालिकाको वार्ड स्तरीय खानेपानीको वैकल्पिक श्रोत सम्बन्धि विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ

वार्ड नं	पाइप धारा	ईनार / कुवा	जरुवा मूल	खोला/ नदी	जम्मा	कैफियत
१	०	०	२५४	०	२५४	
२	०	४	१७०	१६५	३३९	
३	१	२	५७५	०	५७८	
४	२	३६०	९	३	३७४	
५	०	१९	१	२१९	२३९	
६	१३	१	२९३	१४	३२१	
७	१	२१२	३०४	१९	५३६	
जम्मा	१७	५९८	१६०६	४२०	२६४१	

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

७.२१. खाना पकाउने चुल्हो सम्बन्धि विवरण

धवलागिरी गाउँपालिकाका विशेष गरि महिलाहरुको धेरै समय वित्ने भान्सामा कस्तो प्रकारको चुल्हो प्रयोग भइरहेको छ भन्ने प्रमुख विषय हो । हाल यो गाउँपालिकामा ३१६ जना दम रोगी हुनु को पछाडी भान्साको धुवाँ पनि एउटा कारण हो त्यसैल यसमा विशेष कार्यक्रम तयार गरेर अगाडी वढ्न सहज होस भनेर चुल्होको अवस्थाका वारेमा तथ्याङ्क संकलन गरिएकोछ । जसका आधारमा यो गाउँपालिकाका ३१२९ घरधुरी मध्ये अझैपनि ७०% अर्थात २१९० घरधुरीमा परम्परागत चुल्होको प्रयोग भइरहेकोछ । त्यस्तै २९% अर्थात ९२३ घरधुरीमा सुधारिएको चुल्हो प्रयोग भइरहेको छ । भने १% अर्थात १६ घरधुरीमा ग्यास चुल्हो पनि प्रयोग पनि भइरहेकोछ । समग्रमतामा यो गाउँपालिकामा भएका चुल्होहरुको वार्ड स्तरीय विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ:

वार्ड नं	परम्परागत	सुधारिएको	भुषे	मडितेल चुल्हो	ग्यास चुल्हो	विद्युतीय	जम्मा
१	२४७	१०	०	०	०	०	२५७
२	९४	२४५	०	०	३	०	३४२
३	५७९	०	०	०	१	०	५८०
४	४९५	९३	०	०	१०	०	५९८
५	२२८	२०	०	०	०	०	२४८
६	२७६	४४	०	०	२	०	३२२
७	२७१	५११	०	०	०	०	७८२
जम्मा	२१९०	९२३	०	०	१६	०	३१२९

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

७.२२. खाना पकाउने इन्धन सम्बन्धि विवरण

धवलागिरी गाउँपालिकाका म्याग्दी जिल्लाको दुर्गम हिमाली गाउँपालिकाहो त्यसैले पनि यहाँ सुगम क्षेत्रमा पाउने सेवा सुविधाहरु पाउने संभावना कम र महंगो पर्छ । यहाँका कुल ३१२० घरधुरी मध्ये ७०% घरधुरीमा अझैपनि परम्परागत चुल्हो भएको र सुधारिएको चुल्हो पनि २९% घरधुरीमा भएको हुनाले खाना पकाउने इन्धनको रुपमा दाउरा प्रयोग हुनेमा दुइमत छैन । हाल प्रयोग भइरहेको आधारमा खानापकाउने इन्धन को वार्ड स्तरीय विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ ।

वार्ड नं	दाउरा	LP ग्यास	गोवरग्यास	मडितेल	गुइठा	विद्युत	जम्मा	एक भन्दा वढी श्रोत प्रयोग गर्ने
१	२५७	०	०	०	०	०	२५७	४
२	३३९	३	०	०	०	०	३४२	१२
३	५७९	१	०	०	०	०	५८०	१
४	५८८	९	१	०	०	०	५९८	१७
५	२४८	०	०	०	०	०	२४८	२
६	३२०	२	०	०	०	०	३२२	४२
७	७७७	५	०	०	०	०	७८२	४८२
जम्मा	३१०८	२०	१	०	०	०	३१२९	५६०

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

माथि उल्लेखित आधारमा ९९% घरधुरीमा दाउरा नै प्रमुख इन्धन हो भने १% घरधुरीमा ग्यास प्रमुख इन्धन हो । यसका अतिरिक्त वैकल्पिक रुपमा पनि इन्धनको प्रयोग गर्ने घरधुरीहरु रहेका छन हाल धवलागिरी गाउँपालिकाका ३११ घरधुरीहरुमा खाना पकाउने इन्धनको वैकल्पिक व्यवस्थापन पनि देखिन्छ । जसमध्ये प्रमुख रुपमा ग्यास प्रयोग गर्ने १२ घरधुरीमा वैकल्पिक इन्धनको रुपमा दाउरा रहेको छ भने २९८ घरधुरीमा एल पि ग्यास रहेकोछ भने बाँकी घरधुरीमा दाउराको विकल्प दाउरा नै रहेको छ । वैकल्पिक इन्धन उपयोग गर्ने घरधुरीको वार्ड स्तरीय विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ:

वार्ड नं	दाउरा	LP ग्यास	गोवरग्यास	मडितेल	गुइठा	विद्युत	जम्मा
१	०	३	०	१	०	०	४
२	०	८	०	०	०	०	८
३	१	०	०	०	०	०	१
४	४	१३	०	०	०	०	१७
५	०	१	०	०	०	०	१
६	०	४२	०	०	०	०	४२
७	७	२३१	०	०	०	०	२३८
जम्मा	१२	२९८	०	१	०	०	३११

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

७.२३. उज्यालोको लागि वत्ती प्रयोग सम्बन्धि विवरण

धवलागिरी गाउँपालिकामा हाल सम्म केन्द्रिय विद्युत वलेको छैन । स्थानीय स्तरमा लघु जलविद्युत र सौर्य उर्जा उज्यालोको प्रमुख श्रोत हो । यो गाउँपालिकाका कुल ३१२९ घरधुरी मध्ये १५४२ घरधुरी लघुजलविद्युत मार्फत उज्यालो प्रयोग गरिरहेकाछन भने १४०९ घरधुरीमा सोलार वत्ती उज्यालोको लागि प्रयोग भइरहेकोछ यो वाहेक १७२ घरधुरी टुकी वत्ति प्रयोग गर्छन भने अन्य ४ जना को मा कुनै उज्यालोको व्यवस्था छैन । यसका आधारमा हेर्दा कुल घरधुरी मध्ये ४९% घरधुरीमा लघु जलविद्युत ४५ % घरधुरीमा सौर्य उर्जा तथा ६% घरधुरीमा टुकि वत्ती वाल्ने गरेको पाइएकोछ । जसको विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ

वार्ड नं	सोलार	माइक्रो हाइड्रो	केन्द्रिय विद्युत	टुकी	गोवरम्यास	अन्य	जम्मा
१	०	२५३	०	४	०	०	२५७
२	२७४	०	०	६८	०	०	३४२
३	२	५७३	०	५	०	०	५८०
४	४२५	१११	०	६१	१	०	५९८
५	२	२४१	०	१	०	४	२४८
६	५२	२६०	१	९	०	०	३२२
७	६५४	१०४	०	२४	०	०	७८२
जम्मा	१४०९	१५४२	१	१७२	१	४	३१२९

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

७.२४. सेवासुविधा उपलब्धता सम्बन्धि विवरण

सेवा सुविधा अन्तरगत सामान्यतया सुचना संचार यातायात भौतिक समाग्री आदीको विषयमा धवलागिरी गाउँपालिकाका कति घरधुरीमा कतिको पहुच रहेको छ भन्ने विषयलाई सेवा सुविधा उपलब्धताको विषय बनाइएकोछ । सुचना संचारमा रेडियो टेलिभिजन मोवाइल इन्टरनेट आदी विषयहरु समावेस गरिएका छन भने यातायात अन्तरगत मोटरसाइकल गाडी जस्ता विषयहरु समावेस गरिएका छन भने अन्य भौतिक समाग्रीमा फ्रिज कम्प्युटर जस्ता विषयहरु समावेस गरिएकाछन । समग्रतामा हेर्दा पहिले संचार प्रमुख माद्यम भएको रेडियो अहिले टेलिभिजन इन्टरनेट मोवाइल आदीका कारणले प्रतिस्थापित हुदै गइरहेको अवस्था देखिन्छ । हाल यो गाउँपालिकाका ३१२९ घरधुरी मध्ये २६% अर्थात ७९८ घरधुरीमा मात्र रेडियो प्रयोग भइरहेकोछ । त्यसैगरी १८% अर्थात ५६६ घरधुरीले टेलिभिजन प्रयोग गरिरहेकाछन । संचारको प्रमुख साधन मोवाइल अहिले ८५% अर्थात २६७३ घरधुरीमा प्रयोग भइरहेकोछ । त्यस्तै गरेर १५ घरधुरीमा गाडी छ भने ४० घरधुरीमा मोटरसाइकल र ६० घरधुरीमा कम्प्युटर रहेकोछ । सेवा सुविधा उपलब्धताको आधारमा वार्ड र जातीगत विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ ।

वार्ड नं	सेवा सुविधा भएका घरधुरीको विवरण									
	जम्मा घरधुरी	रेडियो	टिभि	मोवाइल	इन्टरनेट	केबुल	गाडी	फ्रिज	मोटर साइकल	कम्प्युटर
१	२५७	४२	१०६	२४६	०	१०६	३	०	१	०
२	३४२	६८	७	३०६	०	७	१	०	१	३
३	५८०	२४४	१७५	४२५	०	१७५	२	०	५	२३
४	५९८	५४	३७	४८४	०	३७	४	०	६	२
५	२४८	२७	२७	२०६	०	२७	०	०	०	१
६	३२२	११४	६०	२६३	०	६०	२	०	२	१०
७	७८२	२४९	१५४	७४३	०	१५४	३	०	२५	२१
जम्मा	३१२९	७९८	५६६	२६७३	०	५६६	१५	०	४०	६०
प्रतिशत		२६%	१८%	८५%	०%	१८%	१%	०	१%	२%

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

माथि उल्लेखित विवरणलाई जातीय आधारमा पनि विश्लेषण गरिएकोछ मुख्यगरी कुन जातीय समुदायमा उल्लेखित सेवा सुविधा कुन हद सम्म पुगेको छ भन्ने विवरणले आगामी कार्ययोजना तयारीमा प्रत्यक्ष सहयोग पुग्ने हुनाले सोही अनुसारको विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ

क.वाहुनक्षेत्री समुदाय र सेवासुविधाको विवरण

वाहुन क्षेत्री										
वार्ड नं	जम्मा घरधुरी	रेडियो	टिभि	मोवाइल	इन्टरनेट	केबुल	गाडी	फ्रिज	मोटर साइकल	कम्प्युटर
१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
२	१	१	०	१	०	०	०	०	०	०
३	२१८	८३	७६	१५५	०	७६	०	०	४	५
४	५	१	१	३	०	१	०	०	०	०
५	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
६	७४	२९	१२	५२	०	१०	१	०	०	२
७	३२२	१२६	११२	३१४	०	१११	१	१	१८	१६
जम्मा	६२०	२४०	२०१	५२५	०	१९८	२	१	२२	२३
प्रतिशत		३९%	३२%	८५%	०%	३२%	०%	९%	४%	४%

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

ख.जनजाती समुदाय र सेवासुविधाको विवरण

जनजाती										
वार्ड नं	जम्मा घरधी	रेडियो	टिभि	मोवाइल	इन्टरनेट	केवुल	गाडी	फ्रिज	मोटर साईकल	कम्प्युटर
१	१६८	२५	८०	१६२	०	८१	३	०	१	०
२	११३	४०	७	१०४	०	७	१	०	१	३
३	२७९	१३८	७९	२१२	००	७९	२	०	१	१८
४	४६४	४२	३५	३९७	०	३२	३	०	६	१
५	१६४	१५	१६	१३६	०	१६	०	०	०	०
६	१७४	६६	३८	१५१	०	३६	१	०	२	८
७	१६९	५२	३३	१५५	०	३३	२	०	७	५
जम्मा	१५३१	३७८	२८८	१३१७	०	२८४	१२	०	१८	३५
प्रतिशत		२५%	१९%	८६%	०%	१९%	१%	०%	१%	२%

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

ग.दलित समुदाय र सेवासुविधाको विवरण

यो गाउँपालिकाको हकमा दलित समुदायमा माथि उल्लेखित सेवा सुविधाहरु तुलानात्मक रुपमा कम पाइएको छ जसको विवरण तल प्रस्तुत गरिएको छ ।

दलित										
वार्ड नं	दलित	रेडियो	टिभि	मोवाइल	इन्टरनेट	केवुल	गाडी	फ्रिज	मोटर साईकल	कम्प्युटर
१	८९	१७	२६	८४	०	२६	०	०	०	०
२	२२८	२७	०	२०१	०	०	०	०	०	०
३	८३	२३	२०	५८	०	१९	०	०	०	०
४	१२९	११	१	८४	०	१	१	०	०	१
५	८४	१२	११	७०	०	११	०	०	०	१
६	७४	१९	१०	६०	०	९	०	०	०	०
७	२९१	७१	९	२७४	०	९	०	०	०	०
जम्मा	९७८	१८०	७७	८३१	०	७५	१	०	०	२
प्रतिशत		१८%	८%	८५%	०%	८%	०%	०%	०%	०%

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

माथी उल्लेखित विवरण अनुसार रेडियो टेलिभिजनमा तुलानात्मक रूपमा वाहुन क्षेत्री ले वढी उपयोग गरेको पाइयो भने मोवाइलमा करीव करीव सबैमा समानता पाएकोछ । वाहुनक्षेत्री तथा दलितमा ८५% र जनजातीमा ८६ घरधुरीमा मोवाइल सेवा भएको हुनाले यसको प्रयोगमा जातीय रूपमा फरक देखिएकोछैन । अन्य भौतिक सामाग्रीको हकमा तुलनात्मक रूपमा विश्लेषण गर्ने संख्यामा नरहेको हुनाले तुलना गरिएको छैन ।

७.२५. सेवासुविधा उपयोग सम्बन्धि विवरण

माथि उल्लेखित सेवा सुविधा उपलब्ध भएका घरधुरीमा कुन सेवा सुविधा कतिको संख्यामा छ भन्ने आधारमा यसको उपयोग गणना गरिएकोछ । यो विश्लेषण देखाए अनुसार कम्प्युटर गाडी फ्रिज केवुल इन्टरनेट एक घरधुरीमा एउटा मात्र रहेको छ भने रेडियो टेलिभिजन मोवाइल जस्ता वस्तुहरु एक भन्दा धेरै रहेकाछन । जसको विवरण वार्डस्तरीय रूपमा तल प्रस्तुत गरिएकोछ

वार्ड नं	उपयोग भइरहेका भौतिक सामाग्रीको संख्या								
	रेडियो	टिभि	मोवाइल	इन्टरनेट	केवुल	गाडी	फ्रिज	मोटर साईकल	कम्प्युटर
१	४२	१०६	५९८	०	१०६	३	०	१	०
२	६९	७	५८४	०	७	१	०	१	३
३	२४४	१७४	७४३	०	१७४	०	०	३	१७
४	५६	३४	५७१	०	३४	१	०	४	०
५	२८	२७	३६८	०	२७	०	०	०	०
६	११८	६२	६६७	०	६०	१	०	१	६
७	२४९	१५४	१५८६	०	१५४	३	१	२७	२१
जम्मा	८०६	५६५	५११७	०	५६२	९	१	३७	४७
उपयोग गर्ने घरधुरी	७९७	५६२	२६७३	०	५६२	९	१	३५	४७

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

माथि उल्लेखित विवरणलाई जातीय आधारमा समेत विश्लेषण गरिएकोछ उपयोग गर्ने घरधुरी वस्तु वरावर भएकोले कुनै असर नगरे पनि प्रमुख रूपमा मोवाइल फोनको लागि जातीय आधारमा तल प्रस्तुत गरिएकोछ ।

क. वाहुन क्षेत्री भित्र भौतिक सामाग्रीको संख्या

वार्ड नं	वाहुन क्षेत्रीले उपयोग गरेका भौतिक सामाग्रीहरुको विवरण								
	रेडियो	टिभि	मोवाइल	इन्टरनेट	केवुल	गाडी	फ्रिज	मोटर साईकल	कम्प्युटर
१	०	०	०	०	०	०	०	०	०
२	१	०	२	०	०	०	०	०	०
३	८३	७६	२५६	०	७६	०	०	३	४

वार्ड नं	वाहुन क्षेत्रीले उपयोग गरेका भौतिक सामाग्रीहरुको विवरण								
	रेडियो	टिभि	मोवाइल	इन्टरनेट	केबुल	गाडी	फ्रिज	मोटर साईकल	कम्प्युटर
४	१	१	३	०	१	०	०	०	०
५	०	०	०	०	०	०	०	०	०
६	३०	१३	१४१	०	१२	१	०	०	२
७	१२६	११२	९६४	०	११२	१	१	२०	१६
जम्मा	२४१	२०२	१३६६	०	२०१	२	१	२३	२२
उपयोग गर्ने घरधुरी	२४०	२०१	५२५	०	२०१	२	१	२१	२२

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

ख. जनजातीले उपयोग गरेका सामाग्रीहरुको संख्या

वार्ड नं	जनजातीले उपयोग गरेका सामाग्रीहरुको संख्या								
	रेडियो	टिभि	मोवाइल	इन्टरनेट	केबुल	गाडी	फ्रिज	मोटर साईकल	कम्प्युटर
१	२५	८०	४२९	०	८०	३	०	१	०
२	४१	७	२१४	०	७	१	०	१	३
३	१३८	८०	४०३	०	७९	०	०	०	१३
४	४३	३२	४६१	०	३२	१	०	४	०
५	१५	१६	२५३	०	१६	०	०	०	०
६	६८	३८	४०७	०	३८	०	०	१	४
७	५२	३३	१८६	०	३३	२	०	७	५
जम्मा	३८२	२८६	२३५३	०	२८५	७	०	१४	२५
उपयोग गर्ने घरधुरी	३७७	२८५	१३१७	०	२८५	७	०	१४	२५

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

ग. दलितले उपयोग गरेका सामाग्रीहरुको संख्या

वार्ड नं	दलितले उपयोग गरेका सामाग्रीहरुको संख्या								
	रेडियो	टिभि	मोवाइल	इन्टरनेट	केबुल	गाडी	फ्रिज	मोटर साईकल	कम्प्युटर
१	१७	२६	१६९	०	२६	०	०	०	०
२	२७	०	३६८	०	०	०	०	०	०

वार्ड नं	दलितले उपयोग गरेका सामग्रीहरूको संख्या								
	रेडियो	टिभि	मोवाइल	इन्टरनेट	केबुल	गाडी	फ्रिज	मोटर साईकल	कम्प्युटर
३	२३	१९	८४	०	१९	०	०	०	०
४	१२	१	१०७	०	१	०	०	०	०
५	१३	११	११५	०	११	०	०	०	०
६	२०	११	११९	०	१०	०	०	०	०
७	७१	९	४३६	०	९	०	०	०	०
जम्मा	१८३	७७	१३९८	०	७६	०	०	०	०
उपयोग गर्ने घरधुरी	१८०	७६	८३१	०	७६	०	०	०	०

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

७.२६. जीविकोपार्जन सम्बन्धि विवरण

कुनैपनि क्षेत्र गाउँ या जिल्लाकै विकासका लागि जीविकोपार्जन मा आत्मनिर्भरता को प्रमुख भुमिका हुने गर्दछ । खाद्यान्न आत्मनिर्भरता को विषयलाई हेरेर गरीवि नक्सांकन गर्दा सामान्यतया आफ्नो उत्पादनले कति समय सम्म खानपुग्छ भन्ने आधारमा गरिन्छ र त्यसलाई मुख्य ४ खण्डमा विभाजन गरिन्छ जसमा आफ्नो उत्पादनले ३ महिना सम्म खानपुग्ने , छ महिना सम्म खानपुग्ने , ९ महिना सम्म खान पुग्ने र १२ महिना वा सो भन्दा बढी समय सम्म खानपुग्ने पर्दछन । विकास प्रकृत्यामा यो उपयुक्त विधि हैन किन भने यतिले मात्र गरीवि मापन गर्दा अधुरो हुन्छ त्यसैले यो गाउँपालिकाको हकमा अत्यन्तै सुक्ष्म विश्लेषण गरेर आफ्नो वार्षिक आम्दानीले (सवै क्षेत्रवाट प्राप्त) हरेक घरधुरीको कति समय सम्म जीविको पार्जन हुन्छ ? भन्ने आधारमा विश्लेषण गरिएकोछ । मुख्य रुपमा हरेक सदस्यका लागि आवश्यक पर्ने विभिन्न क्षेत्रहरू खाना, कपडा, शिक्षा,स्वास्थ्य, चाडपर्व, मनोरञ्जन, संचार, अम्मल लगायतका विषयमा हुने खर्चलाई विश्लेषण गरिएकोछ यसलाई पनि २ वटा प्रमुख खण्डहरूमा विभक्त गरि अध्ययन गरिएकोछ । पहिलो खण्ड अन्तरगत वैदेशिक रोजगारवाट प्राप्त आम्दानीलाई अलग गर्ने हो भने कति समय यो गाउँपालिकाले जीविकोपार्जन गर्न सक्छ भन्ने विश्लेषण गरिएको छ भने दोश्रो खण्डमा वैदेशिकरोजगार वाट प्राप्त आम्दानी समेतले कति समय जीविकोपार्जन हुन्छ भन्ने विश्लेषण गरिएको छ ।

७.२६.१. वैदेशिक रोजगार विना जीविकोपार्जन सम्बन्धि विवरण

वैदेशिक रोजगार वाट प्राप्त भएको आम्दानीलाई अलग गरेर हेर्दा यहि देशको कमाइले धवालागिरी गाउँपालिकाले अधिकतम ६ महिना अर्थात १७७ दिन मात्र निर्वाह गर्न सक्छ भने वार्ड स्तरीय रुपमा हेर्दा सवैभन्दा कमजोर हैसियत भएको वार्ड नं ५ ले ८३ दिन वा करीव ३ महिना र सवैभन्दा वलियो ७ नं वार्ड ले २५५ दिन वा करीव ८.५ महिना धान्न सक्छ त्स्तै अन्य वार्डहरूमा १ नं वार्डले १२७ दिन २ नं वार्डले १०१ दिन ३ नं वार्डले १८१ दिन ४ नं वार्डले १६६ दिन र ६ नं वार्डले १८४ दिन धान्न सक्ने अवस्था रहेको छ । यो भन्दा अतिरिक्त समय निर्वाह गर्नका लागि दैनिक मजदुरी वा ऋण लिनुपर्ने अवस्था रहेकोछ । जीवन निर्वाहका आधारमा वार्ड स्तरीय जातीय विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ:

धवलागिरी गाउँपालिका म्याग्दी पार्श्व चित्र २०७४/०७५

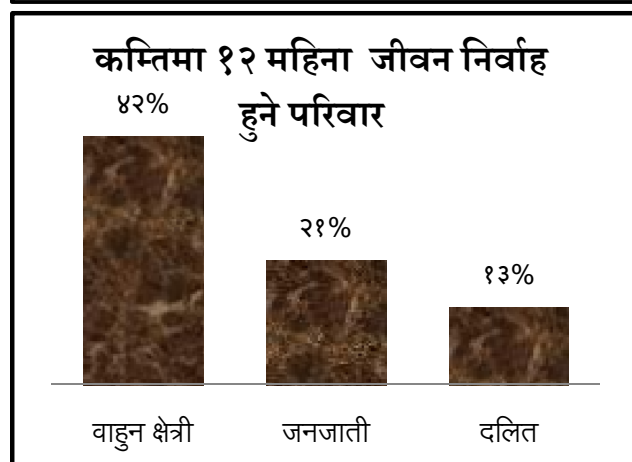
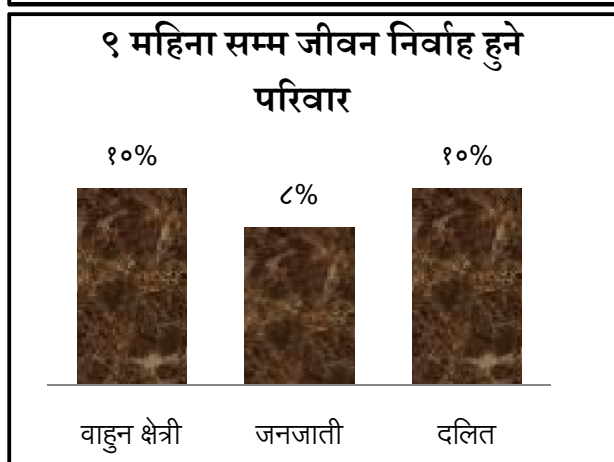
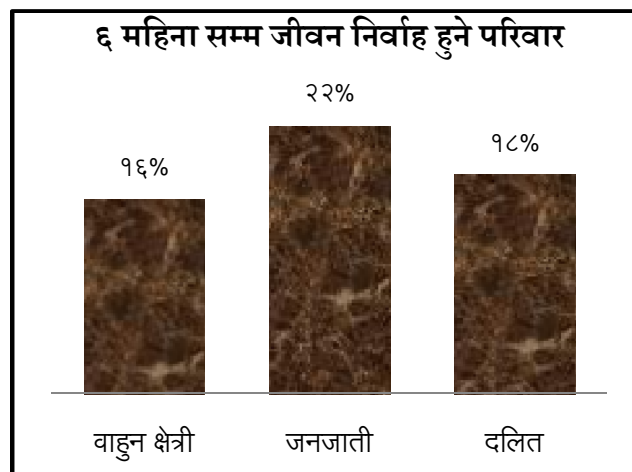
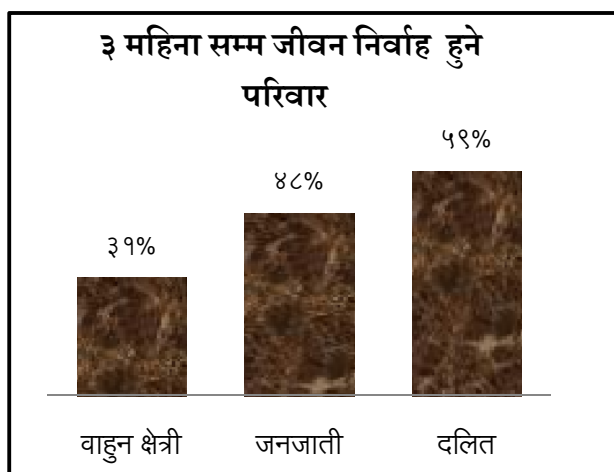
वार्ड नं	३ महिना सम्म पुग्ने			६ महिना सम्म पुग्ने			९ महिना सम्म पुग्ने		
	बा क्षे	जनजाती	दलित	बा क्षे	जनजाती	दलित	बा क्षे	जनजाती	दलित
१	०	३१	५५	०	८१	२२	०	२०	५
२	०	७२	१५०	०	१८	५१	०	९	१५
३	१०६	१२६	४५	३३	५५	११	२४	२६	१०
४	३	२४३	८४	२	९९	३०	०	३२	५
५	०	१२९	६१	०	२०	११	०	५	६
६	२७	७४	३३	२७	४५	१७	३	११	१५
७	५६	६४	१४५	४०	१८	३८	३८	२४	३७
जम्मा	१९२	७३९	५७३	१०२	३३६	१८०	६५	१२७	९३

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

वार्ड नं	१२ महिना सम्म पुग्ने			१२ महिना भन्दा वढी			आपनो कमाइले जिविको पार्जन गर्ने (वार्ड ले)	
	बा क्षे	जनजाती	दलित	बा क्षे	जनजाती	दलित	महिना	दिन
१	०	१९	६	०	१७	१	४.२	१२७
२	०	७	७	१	७	५	३.४	१०१
३	७	२३	६	४८	४९	११	६.	१८१
४	०	२३	२	०	६७	८	५.५	१६६
५	०	३	४	०	७	२	२.८	८४
६	५	११	३	१२	३३	६	६.१	१८३
७	३७	१७	३४	१५१	४६	३७	८.५	२५५
जम्मा	४९	१०३	६२	२१२	२२६	७०	६	१७७

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

माथि उल्लेखित विवरणलाई यो गाउँपालिकामा रहेका वाहुनक्षेत्री ६२० घरधुरी जनजाती १५३१ घरधुरी र दलित ९७८ घरधुरीका आधारमा प्रतिशतमा निकाली अध्ययन गर्न सजिलो होस भनेर स्तम्भ चित्र मार्फत तल प्रस्तु गरिएको छ ।

नोट: उल्लेखित स्तम्भ चित्रमा जातीय कुल संख्याको आधारमा % गणना गरिएको हुनाले जातीय %जोड्दा मात्र १०० हुन्छ माथि उल्लेखित विवरण अनुसार धवलागिरी गाउँपालिकामा संख्यात्मक रूपमा जीवन निर्वाह गर्न सक्ने परिवार मा २६९ वाहुन क्षेत्री ३२९ जनजाती र १३२ दलित घरधुरी रहेका छन । यसरी हेर्दा कुल ७२२ घरधुरी मात्र सम्पन्न देखिएका छन जुन कुल घरधुरी संख्याको २३% हुन आउछ भने अझै २४०७ अर्थात ७७% घरधुरी गरीब रहेका छन । कुल ७७% गरीब घरधुरी मध्ये १५०५ अर्थात ४८% अति गरीब , ३९६ अर्थात २०% मध्यम गरीब र २८५ अर्थात ९% गरीब घरधुरी रहेकाछन ।

७.२६.२. वैदेशिक रोजगार सहित जीविकोपार्जन सम्बन्धि विवरण

हाल नेपाल नै रेमिट्यान्स वाट चलिरहेको अवस्थाछ । ४० लाख नेपालीले विदेशवाट पठाएको रकमले यहाँको जीवन निर्वाहमा महत्वपूर्ण भुमिका निर्वाह गरेको छ । धवलागिरी गाउँपालिका वाट पनि १७०७ जना युवाहरु वैदेशिक रोजगारमा गएका छन र उनीहरुले पठाएको पैसाले यहाँको पनि जीविकोपार्जन भइरहेकोछ । तत्कालको अवस्थामा रेमिट्यान्स सहितको आम्दानीले यो गाउँपालिकाको कुल खर्च धान्न सकेको देखिन्छ अर्थात एक वर्षको आम्दानीले यो गाउँपालिकाको खर्च पुरा गरि १५ करोड २० लाख ६३ हजार वचत हुने अवस्था देखिन्छ । वार्ड स्तरीय रूपमा हेर्दा सबैभन्दा कमजोर २ नं लुलाङ परेको छ जसको वार्षिक आम्दानीले पुरा वर्ष भरिको खर्च धान्न सकेको छैन केवल ३०५ दिन अर्थात करीव १० महिना मात्र धान्न सकेकोछ भने सबै भन्दा वलियो वार्ड नं ७ परेको छ जसको एक वर्षको

आम्दानीले डेढ वर्षको खर्च धान्ने देखिन्छ । त्यस्तै अन्य वार्ड हरूमा वार्ड नं एक ले १८ महिना अर्थात ५४७ दिन , ३ ले १५ महिना अर्थात ४४९ दिन ४ ले १३ महिना अर्थात ४०२ दिन, ५ ले ११ महिना अर्थात ३४२ दिन र ६ ले १४ महिना अर्थात ४१९ दिनको खर्च धान्न सकेको देखिन्छ ।

समग्रतामा यो अवस्था भएपनि व्याक्तिगत रुपमा यो धवलागिरी गाउँपालिकाको अवस्था भने फरक छ । घरधुरी स्तरमा यो तथ्याडकलाई विश्लेषण गर्दा यो गाउँपालिकाका कुल ३१२९ घरधुरी मध्ये हाल १८५१ अर्थात ५९% घरधुरी को मात्र जीवन निर्वाह हुन सकेको छ भने अझै पनि १२७८ अर्थात ४१% घरधुरी गरिविको रेखामुनी रहेकाछन । वैदेशिक रोजगार सहितको आम्दानी वाट जीवन निर्वाहका आधारमा वार्ड स्तरीय जातीय विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछः

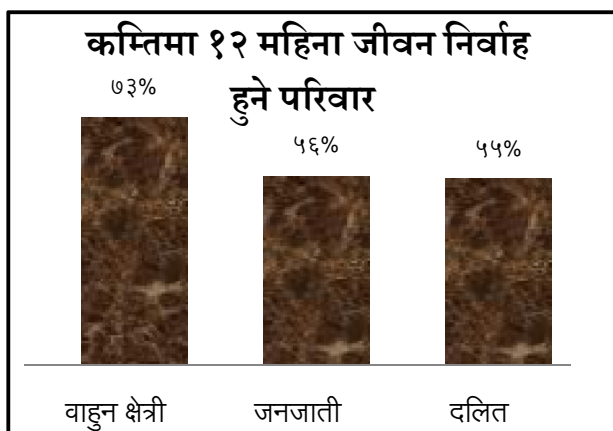
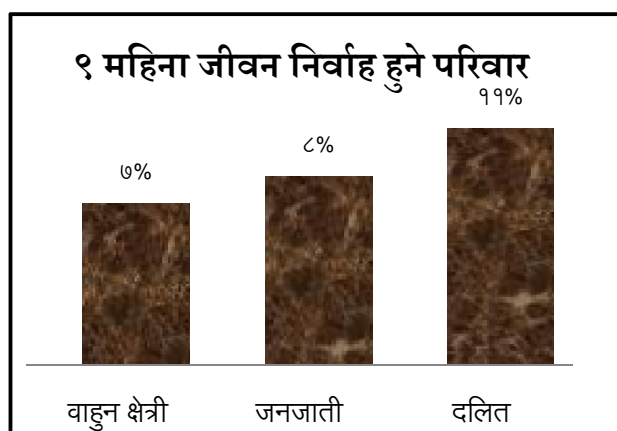
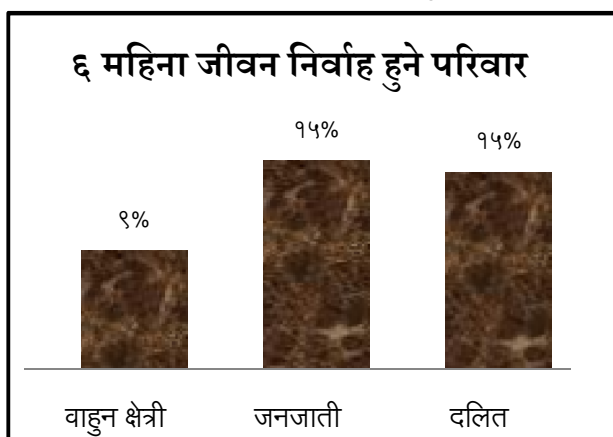
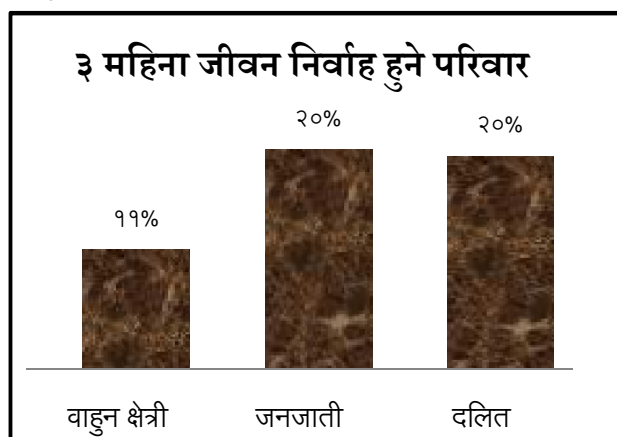
वार्ड नं	३ महिना सम्म पुग्ने			६ महिना सम्म पुग्ने			९ महिना सम्म पुग्ने		
	वाहुन क्षेत्री	जनजाती	दलित	वाहुन क्षेत्री	जनजाती	दलित	वाहुन क्षेत्री	जनजाती	दलित
१	०	१२	२१	०	३३	१४	०	१८	५
२	०	४२	७२	०	१०	४७	०	१०	२२
३	५४	६५	१४	२२	४०	११	१५	२४	९
४	३	८१	३२	१	८९	३२	०	४१	६
५	०	८२	३३	०	१५	७	०	८	११
६	८	१६	११	२२	३८	१५	५	१४	१६
७	२	११	९	९	१०	१६	२५	१५	३५
जम्मा	६७	३०९	१९२	५४	२३५	१४२	४५	१३०	१०४

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

वार्ड नं	१२ महिना सम्म पुग्ने			१२ महिना भन्दा वढी			आप्नो कमाइले जिविको पार्जन गर्ने (वार्डले)	
	वाहुन क्षेत्री	जनजाती	दलित	वाहुन क्षेत्री	जनजाती	दलित	महिना	दिन
१	०	१०	६	०	९५	४३	१८.२	५४७
२	०	८	२४	१	४३	६३	१०.२	३०५
३	९	२३	६	११८	१२७	४३	१५.	४४९
४	१	४८	७	०	२०५	५२	१३.४	४०२
५	०	८	५	०	५१	२८	११.४	३४२
६	७	१६	८	३२	९०	२४	१४.	४१९
७	२५	१९	३६	२६१	११४	१९५	१८.७	५६०
जम्मा	४२	१३२	९२	४१२	७२५	४४८	१५	४५२

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

माथि उल्लेखित विवरणलाई यो गाउँपालिकामा रहेका वाहुनक्षेत्री ६२० घरधुरी जनजाती १५३१ घरधुरी र दलित ९७८ घरधुरी का आधारमा प्रतिशतमा निकालि अध्ययन गर्न सजिलो होस भनेर स्तम्भ चित्र मार्फत तल प्रस्तुत गरिएको छ ।

खाद्यान्न आत्मनिर्भरताको माथि उल्लेखित दुवै प्रकारका विश्लेषण वाट सारमा के देखिएको छ भने हालको अवस्थामा वैदेशिक रोजगार पनि नियमित आम्दानीको श्रोत वनीरहेको परिप्रेक्षमा वैदेशिक रोजगार सहितको आम्दानीलाई नै गाउँपालिकाको आम्दानी मान्नु पर्ने हुन्छ । त्यसैले निस्कर्सको रुपमा हाल धवलागिरी गाउँपालिकाको कुल ३१२९ घरधुरी मध्ये ५९% अर्थात १८५१ घरधुरी खाद्य सुरक्षाका हिसावले सुरक्षित (सम्पन्न) रहेका छन् भने ४१% अर्थात १२७८ घरधुरी असुरक्षित (विपन्न) रहेकाछन । विपन्न भित्रका पनि खाद्य सुरक्षाका हिसावले तीन महिना,छ महिना र नौ महिना सुरक्षित भएका परिवारहरुको विवरण माथि उल्लेख गरिसकिएको हुनाले समग्रतामा यो गाउँपालिकाका खाद्यसुरक्षाका हिसावले विपन्न तथा सम्पन्न परिवारको जातीय वार्ड स्तरीय विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ ।

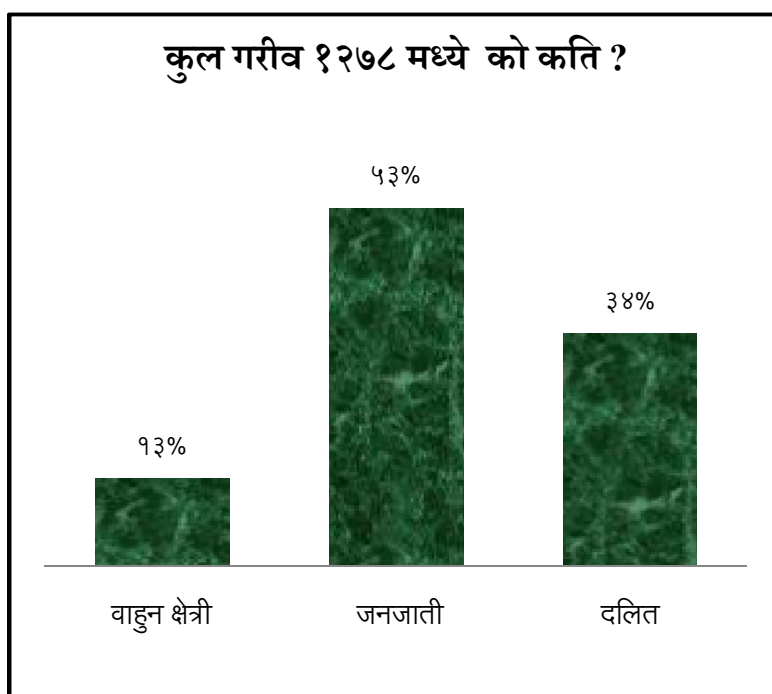
वार्ड नं	गरीब				सम्पन्न				जम्मा			
	वाहुन क्षेत्री	जनजाती	दलित	जम्मा	वाहुन क्षेत्री	जनजाती	दलित	जम्मा	वाहुन क्षेत्री	जनजाती	दलित	कुल जम्मा
१	०	६३	४०	१०३	०	१०५	४९	१५४	०	१६८	८९	२५७
२	०	६२	१४१	२०३	१	५१	८७	१३९	१	११३	२२८	३४२

वार्ड नं	गरीब				सम्पन्न				जम्मा			
	वाहुन क्षेत्री	जनजाती	दलित	जम्मा	वाहुन क्षेत्री	जनजाती	दलित	जम्मा	वाहुन क्षेत्री	जनजाती	दलित	कुल जम्मा
३	९१	१२९	३४	२५४	१२७	१५०	४९	३२६	२१८	२७९	८३	५८०
४	४	२११	७०	२८५	१	२५३	५९	३१३	५	४६४	१२९	५९८
५	०	१०५	५१	१५६	०	५९	३३	९२	०	१६४	८४	२४८
६	३५	६८	४२	१४५	३९	१०६	३२	१७७	७४	१७४	७४	३२२
७	३६	३६	६०	१३२	२८६	१३३	२३१	६५०	३२२	१६९	२९१	७८२
जम्मा	१६६	६७४	४३८	१२७८	४५४	८५७	५४०	१८५१	६२०	१५३१	९७८	३१२९

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

गाउँपालिकाका जम्मा गरीब

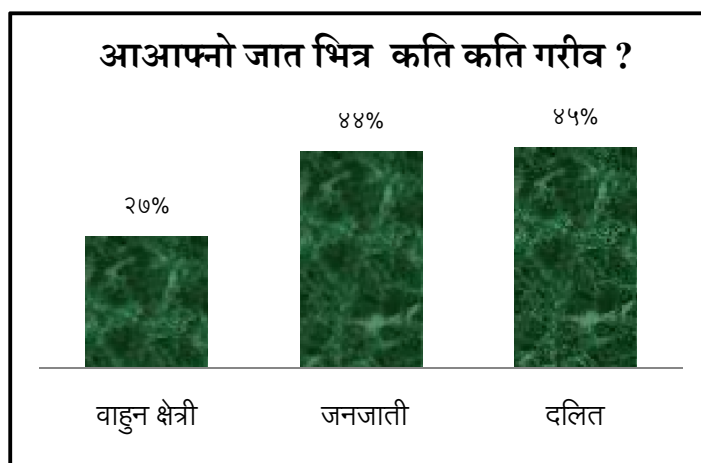
माथिको टेवलले देखाएको विषयलाई २ ढंगले विश्लेषण गर्नु पर्ने हुन्छ। विषयलाई प्रस्ट पार्न प्रतिशतमा देखाउने प्रचलन छ, यसरी देखाउदा कहिले काहि फरक खालको रिजल्ट देखिन सक्छ धवलागिरी गाउँपालिकामा १% भन्नाले वाहुन क्षेत्रीको हकमा ६ जना, जनजातीको हकमा १५ जना, दलितको हकमा १० जना र समग्र गाउँपालिका को हकमा ३१ जना पर्दछ यस्तो अवस्थामा समान वुझाइले परिणाममा प्रभाव पर्दछ। त्यसैले यहाँ समग्र गाउँपालिकाको हकमा कति गरिव छन र

त्यसमा कुन जातीको कति प्रतिशत हिस्सेदारी छ भन्ने विश्लेषण गरिएकोछ। धवलागिरी गाउँपालिकाका कुल १२७८ घरधुरी मध्ये जातीय रूपमा वाहुन क्षेत्री ९३% रहेका छन भने जनजाती ५३% रहेका छन त्यस्तै दलित जाती ३४% रहेकाछन जहा १% वरावर सबै जातका लागि १२.७८ मुल्य रहेकोछ (यही १२.७८ ले गुणा स्तम्भ चित्रमा देखाएको % लाई गुणा गर्दा संख्यामा आउछ। जसलाई स्तम्भ चित्र मार्फत देखाइएकोछ।

जातीय आधारमा गरीब

जातीय आधारमा हेर्दा यो गाउँपालिकामा रहेका घरधुरीहरूलाई वाहुनक्षेत्री, जनजाती तथा दलितका आधारमा विश्लेषण गरिएको छ । यसरी हेर्दा धवलागिरी गाउँपालिकामा संख्याका आधारमा सबै भन्दा धेरै गरीव जनजातीमा रहेकाछन भने प्रतिशतका आधारमा दलित जातीमा रहेकाछन । जनजातीको कुल घरधुरी संख्या १५३१ मध्ये ६७४ अर्थात ४४% घरधुरी गरिव छन भने दलितका कुल ९७८ मध्ये ४३८ अर्थात ४५% घरधुरी विपन्न रहेकाछन त्यसै गरी वाहुन क्षेत्रीका कुल ६२० मध्ये १६६ अर्थात २७% घरधुरी विपन्न रहेकाछन । यसमा १% वरावर वाहुनक्षेत्रीमा ६ जनजातीमा १५ र दलित जातीमा १० हुन्छ । यहि प्रतिशतलाई निम्नानुसार स्तम्भ चित्रमा देखाइएकोछ ।

८. घरजग्गामा महिलाको स्वामित्व सम्बन्धि विवरण

धवलागिरी गाउँपालिकाको कुल जनसंख्या १७४८२ मध्ये महिलाको जनसंख्या ८५६२ अर्थात ४९% रहेकोछ तर पनि महिलाको नाममा भने केवल ३६३ घरधुरीमा मात्र घर जग्गा रहेकोछ यो कुल घरधुरी ३१२९ को करीव १२% हुन आउछ भने अझैपनि ८८% घरधुरीमा महिलाको नाममा कुनैपनि जग्गा वा घर छैन । जातीय आधारमा हेर्दा वाहुन क्षेत्री मा १६% जनजातीमा १४% र दलित जातीमा ६% घरधुरीमा मात्र महिलाको नाममा अचल सम्पत्ति रहेको देखिन्छ । महिलाको स्वामित्वलाई अझ प्रष्ट बनाउनका लागि घर जग्गा दुवै भएका घर मात्र भएका र जग्गा मात्र भएका गरी तीन खण्डमा विभाजन गरिएकोछ जसको जातीय वार्ड स्तरीय विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ:

वार्ड नं	वाहुन क्षेत्री			जनजाती			दलित			जम्मा		
	घर जग्गा दुवैमा	जग्गामा मात्र	घरमा मात्र	घर जग्गा दुवैमा	जग्गामा मात्र	घरमा मात्र	घर जग्गा दुवैमा	जग्गामा मात्र	घरमा मात्र	घर जग्गा दुवैमा	जग्गामा मात्र	घरमा मात्र
१	०	०	०	६	३१	५	१	१५	३	७	४६	८
२	०	०	०	८	२	२	१	२	०	९	४	२
३	२३	१	०	४२	०	१	२	०	०	६७	१	१
४	०	०	०	१	४३	२	०	८	०	१	५१	२
५	०	०	०	१२	१	४	१	०	१	१३	१	५
६	२	०	१	६	२	२	२	०	०	१०	२	३
७	३७	३०	३	१७	२०	१	७	१५	०	६१	६५	४
जम्मा	६२	३१	४	९२	९९	१७	१४	४०	४	१६८	१७०	२५

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

९. परिवारको स्वामित्वमा रहेको जग्गा सम्बन्धि विवरण

धवलागिरी गाउँपालिकामा कुल ३१२९ घरधुरी मध्ये १५२० अर्थात करीव ४९% घरधुरीले हाल चर्चेको जग्गा ५ रोपनि भन्दा कम रहेकोछ (तथ्याङ्क संकलनका आधारमा लिइएको विवरण हुनाले प्राविधिक रूपमा नमिल्न पनि सक्ने अवस्थाछ) भने १०४ घरधुरी अर्थात ३% घरधुरीकोमात्र ३० रोपनी भन्दा बढी जग्गा रहेकोछ । त्यसैगरी ५ रोपनी भन्दा बढी र १५ रोपनी भन्दा कम जग्गा भएका घरधुरीको संख्या १०८४ अर्थात ३५% रहेकोछ भने १५ रोपनी भन्दा बढी र ३० रोपनी भन्दा कम जग्गा भएका घरधुरीको संख्या ३५३ अर्थात ११% रहेकोछ । यो गाउँपालिकामा वसोवास गर्ने ६८ परिवार अर्थात ३% घरधुरीको आफ्नो नाममा कुनैपनि जग्गा जमीन छैन । परिवारको स्वामित्वमा रहेको जग्गा सम्बन्धिको वार्ड स्तरीय विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछः

वार्ड नं	१ देखि ५ रोपनी सम्म जग्गा भएका	५ देखि १५ रोपनी सम्म भएका	१५ देखि ३० रोपनी सम्म	३० देखि ५० रोपनी सम्म	५० रोपनी भन्दा माथि	जग्गा नभएका
१	८४	१२४	२१	०	०	२८
२	२७१	६१	४	१	१	४
३	२००	३०५	६२	९	०	४
४	३८६	१७८	२१	२	२	९
५	२१६	१७	१	०	०	१४
६	१६०	१३२	२७	३	०	०
७	२०३	२६७	२१७	७५	११	९
जम्मा	१५२०	१०८४	३५३	९०	१४	६८

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

१०. सिंचाइ सुविधा उपलब्धता सम्बन्धि विवरण

धवलागिरी गाउँपालिकामा कुल खेतीयोग्य जमीन मध्ये २४७२२ रोपनी मात्र उपयोग गरिएकोछ (प्राविधिक रूपमा यो विवरण फरक हुन सक्छ) जसमध्ये वाह्रै महिना सिंचाइको सुविधा भएको , वर्षायाममा सिंचाइको सुविधा भएको र सुख्खा गरी तीन भागमा विभाजन गरेर विवरण संकलन गरिएकोछ । यो गाउँपालिकामा कुल खेतीयोग्य जमिन मध्ये जातीय आधारमा वाहुनक्षेत्री को १०३३५ रोपनी , जनजातीको १०६९१ रोपनी र दलित जातीको ३७६९ रोपनी रहेको छ । वाहुन क्षेत्री समुदाय संग रहेको १०३३५ रोपनी मध्ये ५२०८ रोपनी वाह्रै महिना सिंचाइ सुविधा उपलब्ध जग्गा रहेको छ भने ४२५४ रोपनी जग्गा मौसमी सिंचाइ सुविधा भएको अनि ८७२ रोपनी जग्गा सुख्खा छ । जनजाती समुदाय संग रहेको कुल १०६९१ रोपनी जग्गा मध्ये १४९६ रोपनी वाह्रै महिना सिंचाइ सुविधा उपलब्ध जग्गा रहेको छ भने ७७५९ रोपनी जग्गा मौसमी सिंचाइ सुविधा भएको अनि १३६४ रोपनी जग्गा सुख्खा छ । दलित समुदाय संग रहेको कुल ३७३९ रोपनी मध्ये ८६३ रोपनी वाह्रै महिना सिंचाइ सुविधा उपलब्ध जग्गा रहेको छ भने २६०० रोपनी जग्गा मौसमी सिंचाइ सुविधा भएको अनि ३०६ रोपनी जग्गा सुख्खा छ । समग्रमा कुल खेति गरिएको जग्गा मध्ये ७५६७ रोपनीमा वाह्रै महिना सिंचाइ सुविधा उपलब्ध छ भने १४६१४

रोपनीमा मौसमी सिंचाइको सुविधा रहेको छ तर २५४२ रोपनी जग्गा सुख्खा रहेकोछ । अर्को तर्फबाट जातीय रूपमा यो विवरण लाइ विश्लेषण गर्दा वाहुन क्षेत्र ले चर्चेको कुल जग्गा मध्ये ५०% जग्गा वाहै महिना सिंचित हुने गरिको छ भने ४१% मौसमी सिंचाइ हुने गरिको छ त्यसै गरी ८% सुख्खा रहेकोछ । जनजातीले चर्चेको कुल जग्गा मध्ये १४% वाहै महिना सिंचाइ हुने गरिको छन भने ७३% मौसमी सिंचाइ हुने गरिको छ त्यसैगरी १३% सुख्खा रहेकोछ । दलित ले चर्चेको कुल जग्गा मध्ये २३% वाहै महिना सिंचाई हुनेगरिको छ भने ६९% मौसमी सिंचाई हुने गरिको छ त्यसै गरी ८% जग्गा सुख्खा रहेकोछ । समग्रमा कुल जग्गाको ३१% वाहै महिना सिंचाई हुने गरिको छ भने ५९% मौसमी सिंचाई हुने गरिकोछ त्यसैगरी १०% सुख्खा रहेकोछ । धवलागिरी गाउँपालिकाको खेती गरिएको जग्गाको वार्डस्तरीय जातीय विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ:

वार्ड नं	सिंचाई सुविधा उपलब्ध जग्गाको विवरण											
	वाहुन क्षेत्री (क्षेत्रफल रोपनी)			जनजाती (क्षेत्रफल रोपनी)			दलित (क्षेत्रफल रोपनी)			जम्मा		
	१२ महिना	मौसमी	सुख्खा	१२ महिना	मौसमी	सुख्खा	१२ महिना	मौसमी	सुख्खा	१२ महिना	मौसमी	सुख्खा
१	०	०	०	२	७००	५९१	०	२२१	१०२	२	९२१	६९३
२	१२	४	०	९०	३५३	१८२	१	५८६	३४	१०३	९४३	२१६
३	३०२	१७२४	४४	२२८	१९७२	१७३	३८	१९६	३१	५६८	३८९३	२४८
४	६	३७	०	१०९	२४३९	३२	३	३९८	३	११८	२८७४	३५
५	०	०	०	०	४४३	०	०	१९०	०	०	६३३	०
६	४२	५२३	११८	१४	११२७	१३२	०	२६२	२३	५५	१९११	२७३
७	४८४७	१९६७	७१०	१०५३	७२५	२५४	८२१	७४७	११३	६७२०	३४३९	१०७७
जम्मा	५२०८	४२५४	८७२	१४९६	७७५९	१३६४	८६३	२६००	३०६	७५६७	१४६१४	२५४२

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

११. घरपालुवा पशुपंक्षी सम्बन्धि विवरण

धवलागिरी गाउँपालिकामा हरेक घरधुरीमा व्यवसायिक रूपमा नभई आफ्नो उपभोग को लागि पशुपालन गर्ने प्रचलन रहेकोछ । हाल यो गाउँपालिका मा उपलब्ध पशुपंक्षीहरूको विवरणले यहीकुरा पुष्टि गर्दछ । विशेष गरी गाई , गोरु , भैसी , वाख्रा, वंगुर, घोडा भेडा लगायत कुखुरा परेवा हास आदी पालन गर्ने गरिएकोछ । हाल पालन गरिएका पशुपंक्षीहरूको वार्ड स्तरीय विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ:

वार्ड नं	पशुहरूको विवरण							पंक्षीहरूको विवरण		
	गाई	गोरु	भैसी	राँगा	वाख्रा	भेडा	घोडा	कुखुरा	परेवा	हाँस
१	४६१	१३८	१३९	५	२८४	१३०३	५१	१९	०	०

वार्ड नं	पशुहरूको विवरण							पंक्षीहरूको विवरण		
	गाई	गोरु	भैसी	राँगा	वाख्रा	भेडा	घोडा	कुखुरा	परेवा	हाँस
२	३४०	२६८	२२०	३७	६४५	७८	३१	५०२	६	०
३	९९३	६४६	३५६	५८	६५२	४	२३	१६६६	७६	१४
४	११७८	८४७	४३८	५२	५८७	३४१	२८	१५९०	३०	१८
५	४४९	२९४	१३२	१७	२५७	२९०	५७	२२४	०	०
६	२४२	३१६	२६४	१३६	४१३	८	३७	१७०४	३१६	१९३
७	१७२	४१२	४८९	४०	८२६	४	२	७३७	६९	३
जम्मा	३८३५	२९२१	२०३८	३४५	३६६४	२०२८	२२९	६४४२	४९७	२२८

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

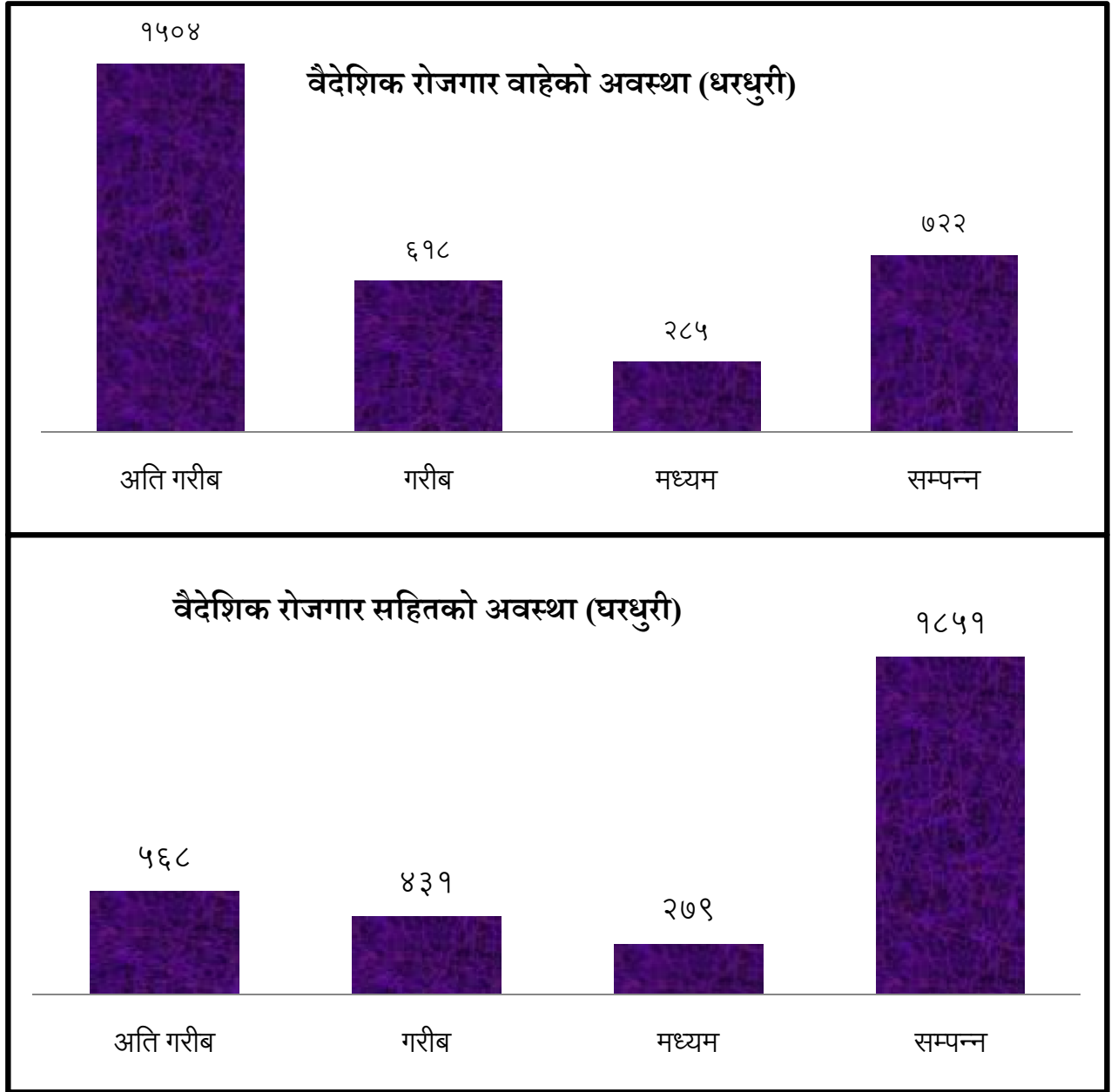
१२. आर्थिक सम्पन्नता सम्बन्धि विवरण

धवलागिरी गाउँपालिकामाको खाद्यान्न आत्म निर्भरताका वारेमा माथि प्रसस्त उल्लेख गरिएकोछ । समग्रमा हाल यो गाउँपालिकामा रहेका कुल गरीब तथा धनी वर्गको एकै तालिकामा राखेर विश्लेषण गरिएको विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ । जसमा यो गाउँपालिकाका वैदेशिक रोजगारको आम्दानी वाहेक र सहित कति कति को संख्यामा गरिब छन कतिको संख्यामा धनी छन भन्ने विवरण वार्डस्तरीय रूपमा तल प्रस्तुत गरिएकोछ:

वार्ड नं	वैदेशिक रोजगार वाहेक को अवस्था					वैदेशिक रोजगार सहितको अवस्था				
	अति गरीब	गरीब	मध्यम	सम्पन्न	जम्मा	अति गरीब	गरीब	मध्यम	सम्पन्न	जम्मा
१	८६	१०३	२५	४३	२५७	३३	४७	२३	१५४	२५७
२	२२२	६९	२४	२७	३४२	११४	५७	३२	१३९	३४२
३	२७७	९९	६०	१४४	५८०	१३३	७३	४८	३२६	५८०
४	३३०	१३१	३७	१००	५९८	११६	१२२	४७	३१३	५९८
५	१९०	३१	११	१६	२४८	११५	२२	१९	९२	२४८
६	१३४	८९	२९	७०	३२२	३५	७५	३५	१७७	३२२
७	२६५	९६	९९	३२२	७८२	२२	३५	७५	६५०	७८२
जम्मा	१५०४	६१८	२८५	७२२	३१२९	५६८	४३१	२७९	१८५१	३१२९

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

माथि उल्लेखित तालिकामा अति गरिव भन्नाले आफ्नो उत्पादन वा कमाइले अधिकतम ३ महिना सम्म जीवन निर्वाह हुने परिवार संख्या, गरीव भन्नाले आफ्नो उत्पादन वा कमाइले अधिकतम ६ महा सम्म जीवन निर्वाह हुने परिवार संख्या ,मध्यम भन्नाले आफ्नो उत्पादन वा कमाइले अतिकतम ९ महिना सम्म जीवन निर्वाह हुने परिवार संख्या र सम्पन्न भन्नाले आफ्नो उत्पादन वा कमाइले न्युनतम १२ महिना जीवन निर्वाह हुने परिवार संख्या भन्ने बुझनु पर्दछ र यसमा दाया र बाँया प्रमुख खण्डमा वैदेशिक रोजगार वाट प्राप्त आम्दानी वाहेक र सहितको विवरण प्रस्तुत गरिएको छ जसलाई तल स्तम्भ चित्रमा पनि देखाइएकोछ

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

१३. शिक्षा सम्बन्धि विवरण

धवलागिरी गाउँपालिकाको कुल जनसंख्या १७४८२ रहेको छ भने ५ वर्ष भन्दा मुनिको जनसंख्या १८६२ यो संख्या घटाउदा ५ वर्ष भन्दा माथिको जनसंख्या १५६२० हुन आउछ त्यसैका आधारमा शैक्षिक विवरण प्रस्तुत गरिएको छ । यो गाउँपालिकाको कुल जनसंख्याको ११% अर्थात १७५५ जना निराक्षर रहेकाछन । बाँकी रहेका ८९% जनसंख्या मध्ये ३८% अर्थात ५८७२ जना साक्षर (सामान्य पढ्न र लेख्न सक्ने) रहेकोछ भने २०% अर्थात ३१३६ जना कक्षा पाँच सम्म अध्ययन गरेको जनसंख्या रहेकोछ । त्यसैगरी कुल जनसंख्याको १७% अर्थात २६४१ जना दश कक्षा सम्म अध्ययन गरेको जनसंख्या रहेको छ भने १४% अर्थात २२१६ जनसंख्या एस एल सी भन्दा वढी अध्ययन गरेकोछ । जस भित्र एस एल सी मात्र पास गरेको ११४२, प्रमाणपत्र तह पास गरेको ८०४,स्नातक तह पास गरेको १९१ र स्नातकोत्तर तह पास गरेको संख्या ६२ रहेकोछ भने १७ जनाको अध्ययनको तह खुलेको छैन । शिक्षा सम्बन्धि वार्ड स्तरीय तल प्रस्तुत गरिएकोछ ।

वार्ड नं	निराक्षर	साक्षर	५ कक्षा पास	१० कक्षा पास	SLC	प्रमाणपत्र तह	स्नातक तह	स्नातकोत्तर तह	तह नखुलेको	कुल जम्म
१	११०	६७७	२३५	२१७	२९	८०	६	७	१	१३६२
२	१२४	७४०	३६२	३२९	९४	६५	३	१	४	१७२२
३	३४१	१३५३	५७२	८७	१०४	४६	१६	२	०	२५२१
४	३९८	१२६९	४६८	४३४	२२८	१२२	३	६	१	२९२९
५	२२१	५४१	२४९	१४४	१०७	६४	२	१	०	१३२९
६	२२६	२४७	३७२	४८६	९६	१३०	२६	१०	१०	१६०३
७	३३५	१०४५	८७८	९४४	४८४	२९७	१३५	३५	१	४१५४
जम्मा	१७५५	५८७२	३१३६	२६४१	११४२	८०४	१९१	६२	१७	१५६२०
प्रतिशत	११%	३८%	२०%	१७%	७%	५%	१%	०.४%	०.१%	१००%

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

१३.१.स्कूल नगएका र विचैमा कक्षा छोडेका वालवालिकाको विवरण

पछिल्लो समयमा शिक्षा क्षेत्रमा सरकारको लगानी अविभावक को चासो र स्वयम विद्यार्थीहरुको चाहना र देखासिकि समेतको कारणले गर्दा विद्यालय नजाने वालवालिकाहरुको दिन प्रतिदिन घट्दै आइरहेकोछ । तैपनि कहि कतै यस्तो अवस्था अझैछ । धवलागिरी गाउँपालिकामा गरिएको अध्ययनमा कुल ५६ वालवालिका कित विद्यालय गएका छैनन कि त विचमा नै छोडेकाछन (यो संख्या भित्र अपाङ्गताका कारण विद्यालय नगएका परिवाहरुको विवरण समावेस गरिएको छैन) जातीय रुपमा हेर्दा यो अवस्था सबैभन्दा धेरै दलित जातीमा देखिएको छ भने दोश्रोमा जनजाती र त्यसपछि वाहुन क्षेत्रीमा देखिएको छ । कुल ५६ जना वालवालिका मध्ये वाहुन क्षेत्री ५ जना,जनजाती २० जना र दलित ३१ जना रहेकाछन भने लिङ्गीय आधारमा कुल ५६ जना मध्ये ३७

जना वालिका र १९ जना बालक रहेकाछन । यो गाउँपालिकाको स्कुल नगएका वा विचैमा कक्षा छोडेका ५ देखि १४ वर्ष सम्मका बालबालिकाको जातीय लिङ्गीय र वार्डस्तरीय विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ ।

१३.२.निराक्षर जनसंख्या सम्बन्धि विवरण

धवलागिरी गाउँपालिकाको ११ प्रतिशत अर्थात १७५५ जनसंख्या निराक्षर रहेकोछ । निराक्षर जनसंख्या भित्र विशेष गरेर जेष्ठ नागरिकहरु लगायत अन्य रहेकाछन । जातीय आधारमा २४८ जना बाहुन क्षेत्री, ९५९ जना जनजाती र ५४८ जना दलित जाती रहेकाछन भने लिङ्गीय आधारमा ११४३ जना महिला र ६१२ जना पुरुष रहेकाछन । लिङ्गीय रुपमा यो संख्या हेर्दा महिला ६५% र पुरुष ३५% निराक्षर रहेकाछन । यो गाउँपालिकाको जातीय लिङ्गीय र वार्ड स्तरीय विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ:

वार्ड नं	बाहुन क्षेत्री		जनजाती		दलित		जम्मा		
	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	जम्मा
१	०	०	४२	३२	२६	१०	६८	४२	११०
२	०	०	३४	१५	४८	२७	८२	४२	१२४
३	८६	३९	१३४	५४	२१	७	२४१	१००	३४१
४	२	०	१९५	११२	५१	३८	२४८	१५०	३९८
५	०	०	८२	३६	६५	३८	१४७	७४	२२१
६	२६	१९	७७	४९	३२	२३	१३५	९१	२२६
७	५६	२०	७०	२७	९६	६६	२२२	११३	३३५
जम्मा	१७०	७८	६३४	३२५	३३९	२०९	११४३	६१२	१७५५

श्रोत: घरघुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

१३.३.साक्षरता दर सम्बन्धि विवरण

धवलागिरी गाउँपालिकाको साक्षरता ८९% रहेकोछ । यहाँको कुल जनसंख्या १५६२० (५ वर्ष भन्दा माथिको मात्र जनसंख्या) मध्ये १७५५ अर्थात ११% भन्दा बाहेक सबै जनसंख्या साक्षर रहेकोछ । जातीय आधारमा हेर्दा बाहुन क्षेत्री मा ९२% साक्षर रहेका छन भने जनजातीमा ८८% र दलित जातीमा ८९% साक्षरता रहेकोछ । जातीय र वार्ड स्तरीय विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ:

वार्ड नं	बाहुन क्षेत्री			जनजाती			दलित		
	जनसंख्या	निरक्षर	साक्षरता %	जनसंख्या	निरक्षर	साक्षरता %	जनसंख्या	निरक्षर	साक्षरता %
१	०	०	०	९२६	७४	९२	४३६	३६	९२
२	६	०	१००	६१४	४९	९२	११०२	७५	९३
३	८९१	१२५	८६	१३०५	१८८	८६	३२५	२८	९१

वार्ड नं	वाहुन क्षेत्री			जनजाती			दलित		
	जनसंख्या	निरक्षर	साक्षरता %	जनसंख्या	निरक्षर	साक्षरता %	जनसंख्या	निरक्षर	साक्षरता %
४	२५	२	९२	२२५३	३०७	८६	६५१	८९	८६
५	०	०	०	८९०	११८	८७	४३९	१०३	७७
६	३७०	४५	८८	८९९	१२६	८६	३३४	५५	८४
७	१७१४	७६	९६	९४६	९७	९०	१४९४	१६२	८९
जम्मा	३००६	२४८	९२	७८३३	९५९	८८	४७८१	५४८	८९

श्रोत: घरघुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

१४. वार्षिक आम्दानी सम्बन्धी विवरण

धवलागिरी गाउँपालिकाको वार्षिक आम्दानी ७४ करोड ६२ लाख ८६ हजार रहेकोछ । यहाँको जनसंख्याको आधारमा हेर्दा प्रतिव्यक्ति आम्दानी ४२ हजार ६८८ रुपैया हुन आउछ जुन राष्ट्रिय प्रतिव्यक्ति आयको आधा भन्दा कम हो हाल राष्ट्रिय प्रतिव्यक्ति आय १०५ अमेरिकी डलर अर्थात करीव १लाख ४ हजार नेपाली रुपैया रहेकोछ । वार्षिक आम्दानीको प्रमुख श्रोतहरूमा कृषि पशुपालन, व्यापार, उद्योग व्यवसाय, नोकरी, ज्यालादारी तथा वैदेशिक रोजगारी आदी रहेका छन । वार्षिक आम्दानी जुन जुन पेशा व्यवसाय वाट प्राप्त भएको छ त्यसका आधारमा हेर्दा कृषितथा पशुपालनवाट ११% , व्यापार वाट ३% , उद्योग व्यवसाय वाट १% , नोकरी वाट १६% , ज्यालादारी वाट ८% र वैदेशिक रोजगारीवाट ६१% रहेकोछ । यो वार्षिक आम्दानी हासिल गर्नका लागि कुल ९९११ जनसंख्या संलग्न रहेकोछ । संलग्न मध्ये ६५% कृषि पेशामा , २% व्यापारमा, १% उद्योग व्यवसायमा, ६% नोकरीमा, ९% ज्यालादारीमा र १७% वैदेशिक रोजगारीमा छन । यी दुईवटा तथ्यले कृषि, नोकरी र वैदेशिक रोजगारमा देखिएको फरकपना अध्ययन योग्य रहेको छ । जस्तो ६५% संलग्नता रहेको कृषि पेशाले ११% आम्दानी मात्र दिएको छ भने १७% संलग्न रहेको वैदेशिक रोजगारले ६१% आम्दानी दिएको छ त्यस्तै ९% संलग्न रहेको नोकरी ले १६% आम्दानी दिएकोछ । यसले कृषि पेशालाई तुलो प्रश्न चिन्ह खडा गरेकोछ । हाल धवलागिरी गाउँपालिकामा पेशा व्यवसायमा संलग्न व्यक्ति तथा वार्षिक आम्दानी को वार्ड स्तरीय विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ:

व्यावसायमा संलग्न जनसंख्या सम्बन्धि विवरण

वार्ड नं	कृषि	व्यापार	उद्योग व्यवसाय	नोकरी	ज्यालादारी	वैदेशिक रोजगार	जम्मा
१	४२७	१७	१९	३४	६९	१८७	७५३
२	६३६	२९	५	३९	८४	१५३	९४६
३	११४८	६२	३३	१०८	९१	२४३	१६८५
४	११८४	३१	०	८७	२७९	३१०	१८९१

वार्ड नं	कृषि	व्यापार	उद्योग व्यवसाय	नोकरी	ज्यालादारी	वैदेशिक रोजगार	जम्मा
५	५८३	५	०	२२	१७	१२५	७५२
६	६४७	२४	१	४५	१६७	१७१	१०५५
७	१७९१	७४	३३	२१५	१९८	५१८	२८२९
जम्मा	६४१६	२४२	९१	५५०	९०५	१७०७	९९११
प्रतिशत	६५%	२%	१%	६%	९%	१७%	१००%

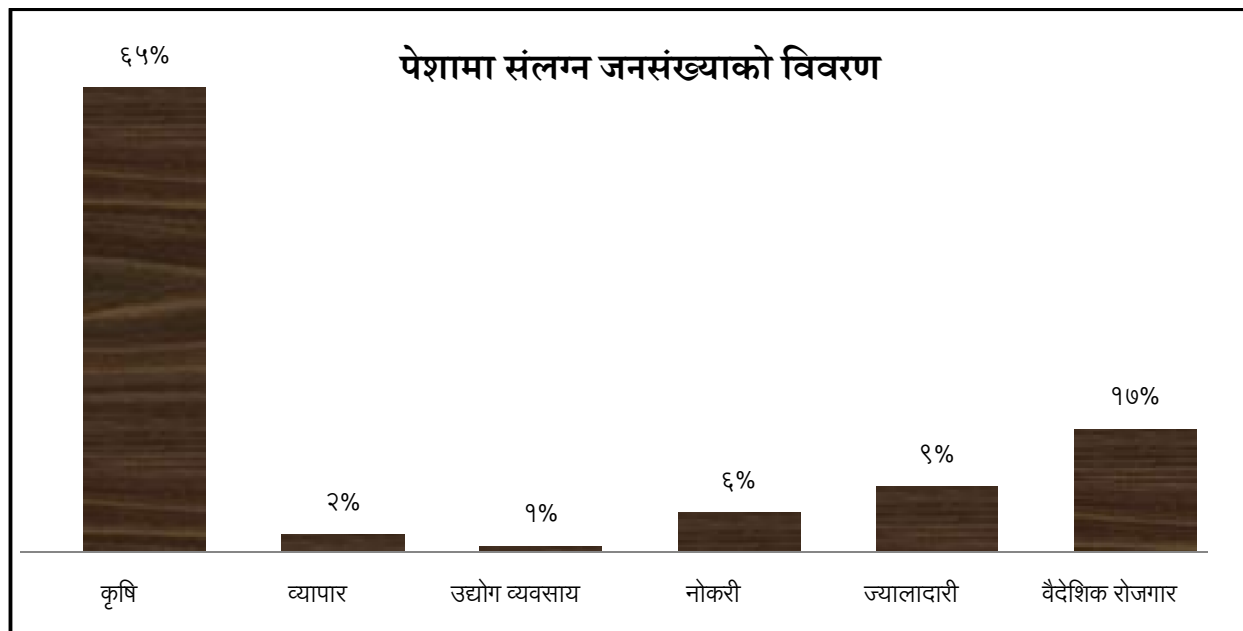
श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

श्रोतअनुसार वार्षिक आमदानी सम्वन्धि विवरण (रु हजारमा)

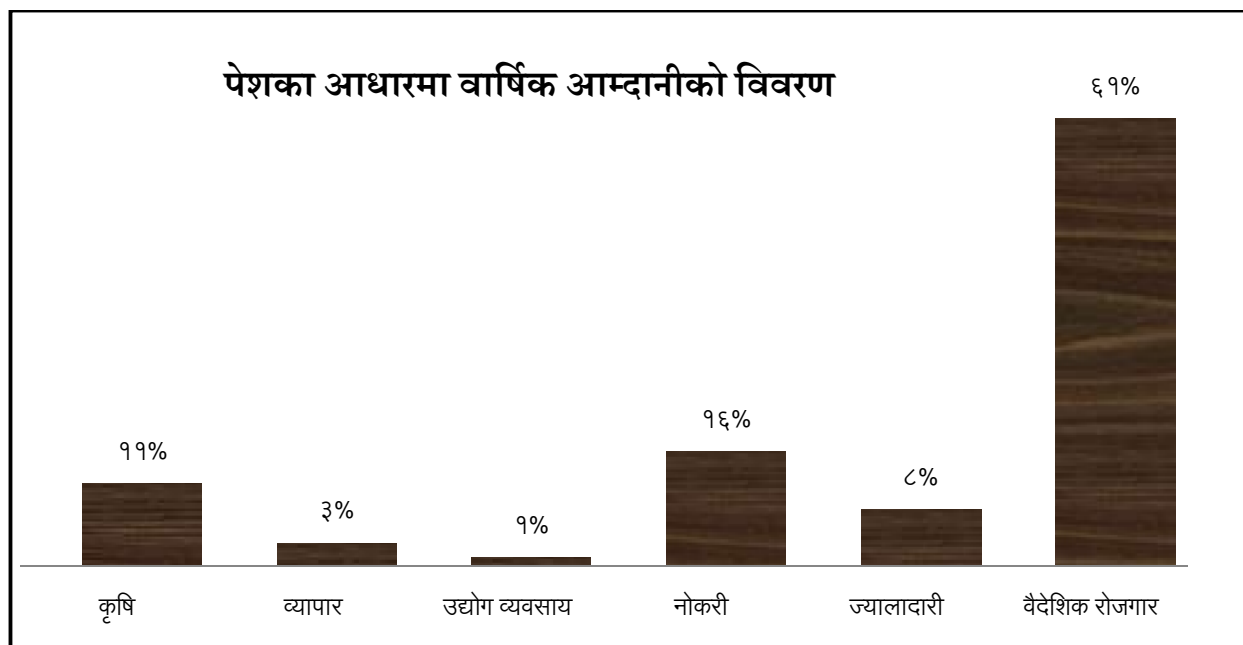
वार्ड नं	कृषि पशुपालन	व्यापार	उद्योग व्यवसाय	नोकरी			ज्याला	वैदेशिक रोजगार	जम्मा
				नीजि	सरकारी	गैह सरकारी			
१	६५६१	१३१०	१५८०	०	५९४८	६००	४०२७	६५९४०	८५९६६
२	६३०५	२८४०	२२०	७४६	४८५६	२३९	५८२३	४२३१०	६३३३९
३	१५८४९	३९३०	२१३१	४५६	२२७२२	२८४	६७५४	७७३०१	१२९४२७
४	१०३८४	२९९३	८१	३०७	१४१६५	१७९५	१०१३१	५६९१२	९६७६८
५	५०४५	४७०	०	०	३३२०	१८०	११९५	३१३२५	४१५३५
६	९८३०	२६८५	१८०	४००	१३०२५	२००	७४९९	४३७८०	७७५९९
७	३०२६४	१००१६	४८१०	१०५०	४५१५२	१२५२	२१९१३	१३७१९५	२५१६५२
जम्मा	८४२३८	२४२४४	९००२	२९५९	१०९१८८	४५५०	५७३४२	४५४७६३	७४६२८६
प्रतिशत	११%	३%	१%	०%	१५%	१%	८%	६१%	१००%

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

माथि उल्लेखित तालिकालाई अध्ययन थप सहजता प्रदान गर्न तपशिल अनुसार स्तम्भ चित्र मार्फत देखाइएकोछः

श्रोत: घरघुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

माथि उल्लेखित स्तम्भ चित्र अनुसार कृषि पेशामा ६५% जनसंख्या संलग्न छ तर वार्षिक आमदानी ९९% रहेकोछ भने वैदेशिक रोजगारीमा १७% जनसंख्या संलग्न छ तर वार्षिक आमदानी ६९% रहेकोछ । वैदेशिक रोजगारीमा एउटा घरवाट १/२ जना युवाहरु जाने हो भने जीवन निर्वाहमा सहज हुने देखिएकै कारण कृषि पेशा अपहेलित हुदै गएको र वैदेशिक रोजगारमा युवाहरुको आकर्षण देखिएकोछ । कृषि पेशालाई सम्मानित वनाउन केहि विशेष कार्यक्रमहरु संचालन गर्नु पर्ने अवस्था देखिएकोछ ।

१५. वार्षिक उत्पादन सम्बन्धी विवरण

धवलागिरी गाउँपालिकाको वार्षिक उत्पादन सम्बन्धि विवरणमा मुख्य रूपमा ७ भागमा बाडिएको छ । ती खण्डहरूमा अन्नवाली, नगदेवाली, पशुजन्य उत्पादन, तेलहन वाली, दलहन वाली, तरकारी अन्तरगत आलु र फलफुल समावेश गरिएको छ । अन्न वाली मा धान, मकै, कोदो र गहुँ नगदे वालीमा अलैची, अम्लिसो, अदुवा, पशुजन्य उत्पादनमा दुध, मासु, अण्डा, तेलहनमा तोरी, सरस्यो र दलहनमा मास सीमि मस्याम, तरकारी अन्तरगत आलु र फलफुल अन्तरगत यो गाउँपालिका मा उत्पादन हुने फलफुलहरूको वारेमा विवरण संकलन गरिएको छ । वार्षिक उत्पादन अनुसार यो गाउँपालिकाको अन्नवाली अन्तरगत ८२६१ मुरी धान ८८८६ मुरी मकै ४७११ मुरी गहुँ र ५९१५ मुरी कोदो उत्पादन हुने गर्दछ । तेलहन अन्तरगत तोरी ८१ मुरी र दलहन अन्तरगत सिमि मस्याम ४३८ मुरी उत्पादन हुने गर्दछ । यो गाउँपालिकाको प्रमुख वालीमा पर्ने आलु पनि उल्लेखनीय उत्पादन हुन सकेको छैन हाल वार्षिक रूपमा ३३५३ मुरी मात्र उत्पादन हुने गरेको छ । नगदेवाली अन्तरगत यो गाउँपालिका अलैचिका संभावना भएको गाउँपालिका भए पनि उत्पादन हुन सकेको छैन हाल वार्षिक रूपमा ८१६ केजी उत्पादन भइरहेको छ त्यस्तै अम्रिसो पनि वार्षिक रूपमा ४९२१ केजी उत्पादन भइरहेको छ । त्यस्तै अर्को नगदेवाली अदुवाको पनि व्यवसायिक खेती हुन सकेको छैन वार्षिक रूपमा ७०९ केजी मात्र उत्पादन भइरहेको छ । पशुजन्य उत्पादनमा अन्तरगत यो गाउँपालिकामा दुध वार्षिक रूपमा ४ लाख ७१ हजार १५३ लिटर उत्पादन भइरहेको छ भने मासु वार्षिक रूपमा ३२ हजार ८६ केजी उत्पादन भइरहेको छ । अण्डाको हकमा यो गाउँपालिकामा वार्षिक रूपमा ४५ हजार ३३१ गोटा उत्पादन भइरहेको छ । धवलागिरी गाउँपालिकाको वार्षिक उत्पादन सम्बन्धि वार्ड स्तरीय विवरण तल प्रस्तुत गरिएको छ ।

वार्ड नं	अन्न वाली मुरी				तोरी (मुरी)	दाल (मुरी)	आलु (मुरी)
	धान	मकै	गहुँ	कोदो			
१	३६	९२७	३१२	५	०	७५	५२३
२	५३	८१७	२८५	२६१	१	१३	८५७
३	१२०५	१७९४	१२६२	१७७०	२९	२०	६२०
४	३६७	१८४४	५०६	१०६३	१९	१	१८
५	०	५२६	२५४	३४४	०	६९	४०९
६	५२६	८२३	५३०	८९७	१९	८१	२२५
७	६०७४	२१५६	१५६२	१५७५	१३	१७९	७००
जम्मा	८२६१	८८८६	४७११	५९१५	८१	४३८	३३५३

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

वार्ड नं	नगदेवाली (केजी)			फलफुल	पशुजन्य		
	अलैची	कुचो	अदुवा		दुध लिटर	मासु केजी	अन्डा (गोटा)
१	०	०	०	०	६३६०	५४९५	०
२	७	०	१०	१	१०६००	६५०	७७४६
३	३९३	१९५	१०५	२५१	६७४५०	१३३	३०५
४	२	१४	०	०	८०१००	३९०१	१३४२
५	०	८	१२५	१३	१४६४०	४४८०	१६७०
६	२६७	१२२१	१४१	८२	८४२१०	१४४३७	२२२५०
७	१४७	३४८३	३२८	३७४	२०७७९३	२९८६	१२०१८
जम्मा	८१६	४९२१	७०९	७२२	४७११५३	३२०८२	४५३३१

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

१६. वार्षिक उत्पादनको खपत सम्बन्धी विवरण

धवलागिरी गाउँपालिकाको वार्षिक रुपमा उत्पादन भएका नगदेवाली वाहेक सबैको खपत स्थानीय स्तरमा नै हुन्छ र बाहिर वाट थप ल्याएर जीविकोपार्जन गर्नु पर्ने अवस्था छ । माथि उल्लेखित सबैवालीहरूको खपत कति हुन्छ ? भन्ने वारेमा घरधुरी स्तरमा विवरण संकलन गरिएको थियो । विवरण अनुसार वार्षिक रुपमा धान ११०७० मुरी मकै ९७४९ मुरी गहुँ ५८५६ मुरी कोदो ७३६९ मुरी तोरी ४८ मुरी दाल ८१० मुरी आलु ५३०० मुरी अलैची १९८ केजी अम्रिसो ७२७३ केजी अदुवा ८४९५ केजी दुध ४ लाख ६६ह हजार ८०० लिटर मासु ६६८१२ केजी १ लाख ३३ हजार ११ वटा खपत हुने गर्दछ । जसको वार्ड स्तरीय विस्तृत विवरण तल प्रस्तुत गरिएको छः

वार्ड नं	अन्न वाली मुरी				तोरी (मुरी)	दाल (मुरी)	आलु (मुरी)
	धान	मकै	गहुँ	कोदो			
१	३६	१०४४	३८७	७	०	८०	६४९
२	३७	१२८१	५३३	६८१	२	५८	९११
३	१२२२	१९८४	१३९३	१९६७	६	५३	७३६
४	३७१	१५८३	८३९	१३०२	१३	८७	८४६
५	१८४	५९६	५०५	६२८	०	७१	६९८
६	५९१	८४९	५६२	९२४	१०	८२	२१४
७	८६३०	२४११	१६३७	१८५९	१६	३६९	१२४७
जम्मा	११०७०	९७४९	५८५६	७३६९	४८	८००	५३००

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

वार्ड नं	नगदेवाली (केजी)			फलफुल	पशुजन्य		
	अलैची	कुचो	अदुवा		दुध लिटर	मासु केजी	अन्डा (गोटा)
१	०	५३२	२०	३६७	५४५०	५३०८	१२०
२	०	७०३	१०३२	१३९२	१४८८५	५९३६	९२१६
३	५	१२४३	२०४९	५१९०	६५४१०	१०८५९	२२७००
४	४	११३८	१५७८	४६६५	५५५३७	९४४४	२६६७८
५	०	५२७	१५९२	२७०६	२५९९२	५६९४	११७०३
६	१३७	९५४	३२६	२०९०	८४२१०	२०४१५	२२९६०
७	५२	२१७६	१८९८	७२३७	२१५३१६	९१५६	३९६३४
जम्मा	१९८	७२७३	८४९५	२३६४७	४६६८००	६६८१२	१३३०११

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

माथि उल्लेखित विवरण अनुसार धवलागिरी गाउँपालिकामा तोरी अलैची र दुध वाहेक कुनैपनि उत्पादनले वार्षिक खपत पुरा गर्न सकेकोछैन । यो गाउँपालिकाले वार्षिक रुपमा धान २८०८ मुरी मकै ८६३ मुरी गहु ११४५ मुरी कोदो १४५५ मुरी दाल ३६२ मुरी आलु १९४७ मुरी अम्रिसोको कुचो २३५२ केजी अदुवा ७७८६ केजी फलफुल २२ हजार ९२५ केजी मासु ३४ हजार ७३० केजी र अण्डा ८७ हजार ६८० वटा वाहिर वाट आयात गर्नु पर्ने हुन्छ । आयात गर्नु पर्ने वस्तुहरुको वार्ड स्तरीय विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछः

वार्ड नं	अन्न वाली मुरी				तोरी (मुरी)	दाल (मुरी)	आलु (मुरी)
	धान	मकै	गहु	कोदो			
१	०	११८	७५	२	०	५	१२६
२	-१७	४६४	२४८	४२१	२	४५	५४
३	१६	१९०	१३१	१९७	-२४	३३	११६
४	४	-२६१	३३२	२३९	-६	८६	८२८
५	१८४	७०	२५१	२८५	०	२	२८८
६	६४	२७	३२	२८	-९	१	-११
७	२५५७	२५५	७५	२८४	४	१९०	५४६
जम्मा	२८०८	८६३	११४५	१४५५	-३३	३६२	१९४७

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

माथि उल्लेखित तालिकामा वोल्ड गरिएको र (-) मा देखिएको अंकले त्यो वार्डमा त्यो उत्पादन खपत भइ सक्दैन भन्ने कुरा देखाउछ ।

वार्ड नं	नगदेवाली (केजी)			फलफुल	पशुजन्य		
	अलैची	कुचो	अदुवा		दुध लिटर	मासु केजी	अन्डा (गोटा)
१	०	५३२	२०	३६७	-९१०	-१८७	१२०
२	-७	७०३	१०२२	१३९१	४२८५	५२८६	१४७०
३	-३८८	१०४८	१९४४	४९३९	-२०४०	१०७२६	२२३९५
४	२	११२४	१५७८	४६६५	-२४५६३	५५४३	२५३३६
५	०	५१९	१४६७	२६९३	११३५२	१२१४	१००३३
६	-१३०	-२६७	१८५	२००८	०	५९७८	७१०
७	-९५	-१३०७	१५७०	६८६३	७५२३	६१७०	२७६१६
जम्मा	-६१८	२३५२	७७८६	२२९२५	-४३५३	३४७३०	८७६८०

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

माथि उल्लेखित तालिकामा वोल्ड गरिएको र (-) मा देखिएको अंकले त्यो वार्डमा त्यो उत्पादन खपत भइ सक्दैन भन्ने कुरा देखाउछ ।

१७. वार्षिक खर्च सम्बन्धी विवरण

धवलागिरी गाउँपालिकाको वार्षिक खर्च सम्बन्धि विस्तृत अध्ययन गरिएकोछ । जीवन निर्वाहका लागि आवश्यक पर्ने नियमित खर्चका विषयहरुलाई सुक्ष्म रुपमा प्रस्तुत गरिएकोछ । आवासको व्यवस्था भइसकेको हुनाले आवासलाई भने समावेश गरिएकोछैन । समावेश गरिएका विषयहरुमा खाना , कपडा , शिक्षा, स्वास्थ्य, चाडपर्व, पशुआहार, पशुस्वास्थ्य, संचार, यातायात, अम्मल, ऋणको व्याज र अन्य गरी १२ वटा शिर्षकमा सुचना संकलन गरिएको थियो । जस अनुसार खानामा २६ करोड ३३ लाख ६३ हजार , लुगाकपडामा ७ करोड ६७ लाख ३७ हजार, शिक्षामा १० करोड १० लाख ७३ हजार, स्वास्थ्यमा २ करोड १९ लाख ३७ हजार, चाडपर्वमा ४ करोड ६ लाख ९७ हजार, चन्दा सहयोग ६६ लाख ४२ हजार, पशुआहार तथा स्वास्थ्यमा ७९ लाख ४५ हजार, खैनी, सुर्ती, गुड्खा लगायत रक्सी (खाजाको रुपमा खाने जाँड यसमा समावेश गरिएको छैन) लगायत अम्मलमा २ करोड १० लाख ७२ हजार, मोवाइल रिचार्ज कार्ड १ करोड २२ लाख ७७ हजार , साहुको ऋणको व्याज तिर्न १ करोड ९९ लाख ८२ हजार, यातायातमा २ करोड २४ लाख ३७ हजार र अन्य ६२ हजार गरी कुल वार्षिक खर्च **५९ करोड ४२ लाख २३ हजार** रहेकोछ । प्रतिशतका आधारमा हेर्दा कुल खर्चको ४४% खानामा, १३% लत्ता कपडामा , १७% शिक्षामा, ४% स्वास्थ्यमा, ७% चाडवाडमा, १% चन्दा सहयोगमा, १% पशुस्वास्थ्यमा, ४% अम्मलमा, २% मोवाइल रिचार्जमा, साहुको ऋणको व्याज तिर्नमा ३%, यातायात को लागि ४% खर्च हुने गरेकोछ । धवलागिरी गाउँपालिकाको वार्षिक खर्च सम्बन्धि वार्ड स्तरीय विवरण टेबल तथा स्तम्भ चित्रको माध्यम वाट तल प्रस्तुत गरिएकोछ:

धवलागिरी गाउँपालिका म्याग्दी पार्श्व चित्र २०७४/०७५

वार्ड नं	वार्षिक खर्च रु हजारमा (०००)						
	खाना रु	कपडा	शिक्षा	स्वास्थ्य	चाडपर्व	चन्दा	पशुआहार
१	२५५००	६१३१	१२२१३	४४९६	३२३३	९४४	३२
२	३०४५५	७६५५	१३७३३	१८५९	४६४२	६७३	४६२
३	४२८०४	१७५५७	२५१९२	३५३०	६२२८	६४२	५३५
४	४९१५१	८९४४	११०१३	३४५७	३५०६	७९५	४५४
५	२२२७३	४२१८	६१६५	१३४१	३७७३	६११	३५३
६	२६२२९	५६३८	१०३२३	४७९४	३३४१	७१३	१८८४
७	६६९५१	२६५९५	२२४३४	२४६१	१५९७४	२२६४	४२२५
जम्मा	२६३३६३	७६७३७	१०१०७३	२१९३७	४०६९७	६६४२	७९४५
	४४%	१३%	१७%	४%	७%	१%	१%

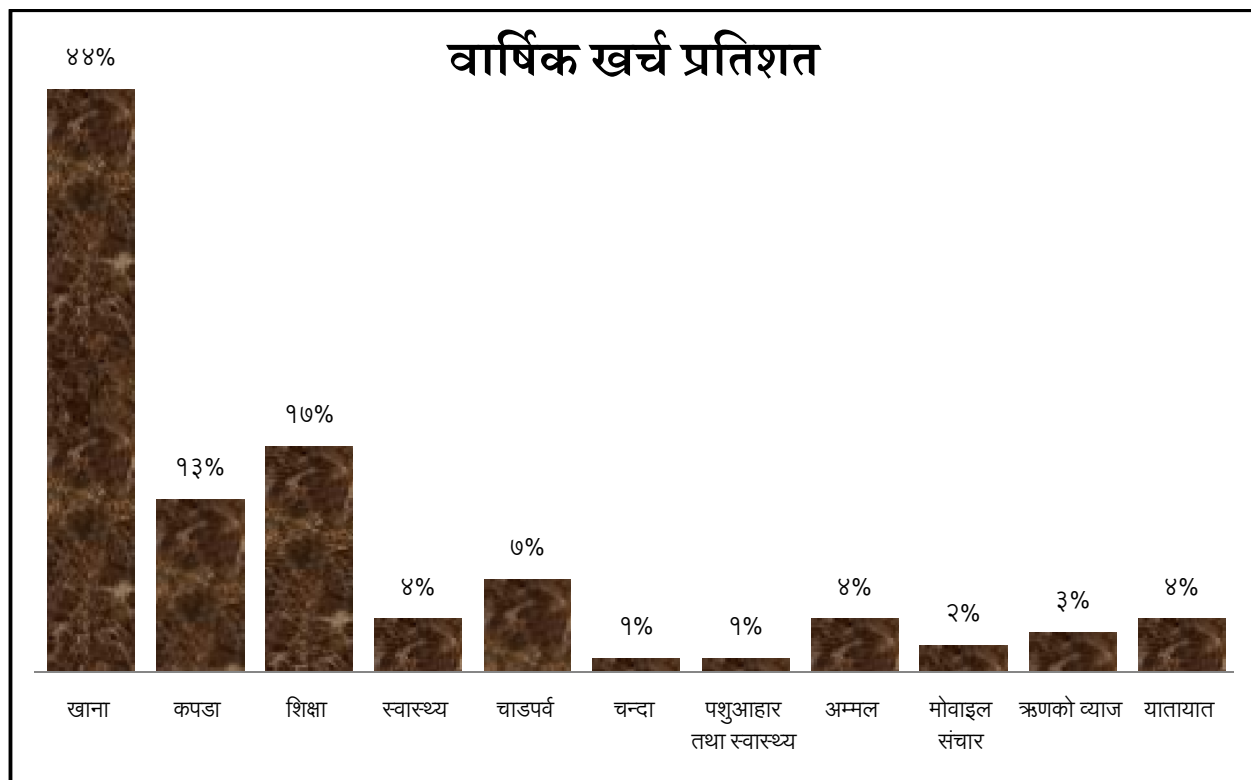
श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

माथिको टेवलको थप खण्ड

वार्ड नं	अम्मल	मोवाइल संचार	ऋणको व्याज	यातायात	अन्य	जम्मा
१	१३७१	१०७६	०	१५०८	६२	५६५६७
२	३६६५	१६११	७५१३	२३८३	०	७४६५२
३	१८२७	२०५६	१०३५	२४५९	०	१०३८६५
४	३३७३	१३०२	१३२९	३३३०	०	८६६५३
५	१७८९	१०४५	६००	२२३२	०	४४३९८
६	३०५५	१५१३	५५६७	३२२२	०	६६२७७
७	५९९२	३६७३	३९३८	७३०४	०	१६१८१२
जम्मा	२१०७२	१२२७७	१९९८२	२२४३७	६२	५९४२२३
प्रतिशत	४%	२%	३%	४%	०%	१००%

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

माथिको विवरणलाई स्तम्भ चित्र मार्फत तल प्रस्तुत गरिएकोछ

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

१८. विरामी हुदा पहिलो उपचार सम्बन्धी विवरण

धवलागिरी गाउँपालिकाका कुल ३१२९ घरधुरी मध्ये विरामी हुदा स्वास्थ्य सम्बन्धि कुन उपाय अवलम्बन गर्छन भन्ने वा कुन निकायमा जान्छन भन्ने आधारमा सुचना संकलन गरिएको छ । मुख्य रूपमा स्वास्थ्य संस्था, नर्सिङ होम, औषधिपसल, जडिवुटी प्रयोग गर्ने र धामीझाक्रिकोमा जाने घरधुरीको विवरण संकलन गरिएकोहो । जस अनुसार विरामी हुदा सवैभन्दा पहिले ४७% अर्थात १४५८ घरधुरी अस्पताल वा स्वास्थ्य संस्थामा जाने गरेका छन भने १६% अर्थात ५०० घरधुरी जडिवुटी प्रयोग गर्ने गरेकाछन । त्यस्तै २६% अर्थात ८२० घरधुरी औषधीपसल जाने गरेकाछन भने ११% अर्थात ३५१ घरधुरी धामी झाक्रिकोमा जाने गरेकाछन । जसको वार्ड स्तरीय विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ:

वार्ड नं	स्वास्थ्य संस्था	नर्सिङहोम जाने	जडीवुटी प्रयोग गर्ने	औषधि पसल जाने	धामी झाक्री को मा जाने	अन्य केहि गर्ने	जम्मा घरधुरी
१	७३	०	१८२	०	२	०	२५७
२	५	०	११४	१६१	६२	०	३४२
३	२९३	०	५९	१२९	९९	०	५८०

वार्ड नं	स्वास्थ्य संस्था	नर्सिङहोम जाने	जडीवुटी प्रयोग गर्ने	औषधि पसल जाने	धामी झाक्री को मा जाने	अन्य केहि गर्ने	जम्मा घरधुरी
४	३९५	०	२२	१०४	७७	०	५९८
५	७०	०	४३	८९	४६	०	२४८
६	१९८	०	४८	५२	२४	०	३२२
७	४२४	०	३२	२८५	४९	०	७८२
जम्मा	१४५८	०	५००	८२०	३५१	०	३१२९
प्रतिशत	४७%	०%	१६%	२६%	११%	०%	१००%

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

१९. प्राकृतिक प्रकोप सम्बन्धी विवरण

सामान्यतया हामीले बुझ्ने भाषामा जसलाई प्रकोप भन्छौं त्यो प्रकोप हैन विपद हो । प्रकोप भनेको विपद पुर्वको अवस्था वा संभावना हो । जस्तो कुनै ठाउमा पहिरो जाने संभावना छ र कुनैपनि वेला त्यहा पहिरो जान सक्छ भने त्यहा पहिरोको प्रकोप छ र जव पहिरो जान्छ त्यसपछि त्यहा विपद आउछ । हामीचाहि पहिरो आइ सकेपछि को अवस्थालाई प्रकोप भनिरहेका छौं । संभावित प्रकोपहरुको नक्सांकन गरि त्यसका आधारमा योजना निर्माण गर्नु स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी हो । धवलागिरी गाउँपालिकालाई पनि प्रकोपहरुको नक्शांकन गरि योजना तर्जुमा गर्न सहज वनाउनका लागि यहाँको मुख्य वाढी पहिरो आगालागी जस्ता विषयहरुमा प्रकोप सम्बन्धि विवरण संकलन गरिएकोछ । यो गाउँपालिकाका कुल ३१२९ घरधुरी मध्ये १०७७ वा ३३% घरधुरीमा प्राकृतिक प्रकोपकव संभावना रहेकोछ । जसमध्ये ४४७ घरधुरी पहिरोको जोखीममा छन भने १९५ घरधुरी वाढीको जोखीममा रहेकाछन । त्यसै गरी ४०५ घरधुरी आगालागीको जोखीममा रहेकाछन भने अन्य प्रकारको जोखिम ३ घरधुरीमा रहेकोछ । प्राकृतिक प्रकोप सम्बन्धि वार्ड स्तरीय विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ:

वार्ड नं	पहिरो	वाढी	आगालागी	डुवान	अन्य	जम्मा घरधुरी
१	१	०	०	०	०	१
२	२६४	०	०	०	१	२६५
३	३	०	०	०	०	३
४	८४	१११	३८३	०	०	५७८
५	३५	९	०	०	२	४६
६	७७	६६	२२	०	०	१६५
७	१०	९	०	०	०	१९
जम्मा	४७४	१९५	४०५	०	३	१०७७

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

२०. नजिकको स्वास्थ्य संस्था पुग्न लाग्ने समय सम्बन्धी विवरण

स्वास्थ्य हाम्रो अनिवार्य सर्तहो त्यसैले यसको उपलब्धता कस्तो रहेको छ भन्ने बारेमा विवरण संकलन गरिएको छ । विरामी हुँदा सबैभन्दा पहिले यो गाउँपालिकाका ४७% घरधुरीहरू स्वास्थ्य संस्थामा जाने गरेको विवरण माथि उल्लेख गरिएको छ । जसको आधारमा स्वास्थ्य संस्थाको उपलब्धतालाई कति पैदल दुरी भित्र रहेको छ भन्ने आधारमा हेर्दा यो धवलागिरी गाउँपालिका भित्र ४७% अर्थात् १४६६ घरधुरी को आधा घण्टा पैदल दुरी भित्र स्वास्थ्य संस्था उपलब्ध छ भने ४६% अर्थात् १४२९ घरधुरीको लागि स्वास्थ्य संस्था पुग्न १ घण्टा हिड्नु पर्ने हुन्छ । त्यसै गरी ६% अर्थात् १८५ घरधुरी स्वास्थ्य संस्था भन्दा २ घण्टाको पैदल दुरी टाढा रहेकाछन भने २% अर्थात् ४९ घरधुरी लाई स्वास्थ्य संस्था पुग्न ३ घण्टा भन्दा बढी लाग्छ । धवलागिरी गाउँपालिकाको नजिकको स्वास्थ्य संस्था पुग्न लाग्ने समय सम्बन्धि वार्डस्तरीय विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछः

वार्ड नं	आधा घण्टा सम्म	१ घण्टा सम्म	२ घण्टा सम्म	३ घण्टा सम्म	३ घण्टा भन्दा बढी	जम्मा
१	८२	१७५	०	०	०	२५७
२	३२	३०६	४	०	०	३४२
३	३३८	२४२	०	०	०	५८०
४	३३०	२१९	०	०	४९	५९८
५	९४	१४८	६	०	०	२४८
६	१०२	६६	१५४	०	०	३२२
७	४८८	२७३	२१	०	०	७८२
जम्मा	१४६६	१४२९	१८५	०	४९	३१२९
प्रतिशत	४७%	४६%	६%	०%	२%	१००%

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

२१. नजिकको प्रहरी चौकी पुग्न लाग्ने समय सम्बन्धी विवरण

सुरक्षा जनताको अनिवार्य सर्त हो यसको लागि सरकारले विभिन्न स्थानमा सुरक्षा निकायहरू (प्रहरी पोष्ट) स्थापना गरि प्रहरी परिचालन गरेको छ । धवलागिरी गाउँपालिकामा पनि यहा कुल ३१२९ घरधुरी ले प्रहरी चौकी सम्म पुग्न लाग्ने समयका आधारमा विवरण संकलन गरिएकोछ । प्रहरी चौकीको हिसावले हेर्दा यहाका ५६% अर्थात् १७४२ घरधुरी लाई प्रहरी चौकी पुग्न ३ घण्टा भन्दा बढी समय लाग्छ भने १९% अर्थात् ५८० घरधुरी ३ घण्टा हिडेर प्रहरी चौकी सम्म पुग्न सक्छन । त्यसैगरी १ % अर्थात् ४६ घरधुरी को २ घण्टाको पैदल दुरीमा प्रहरी चौकी रहेको छ भने ९% अर्थात् २७२ घरधुरी लाइ प्रहरी चौकी पुग्न १ घण्टा हिड्नु पर्दछ । यो गाउँपालिकाको १६% अर्थात् ४८९ घरधुरीहरूलाई भने प्रहरी चौकी पुग्न बढिमा आधा घण्टा मात्र लाग्दछ । यो गाउँपालिकाको नजिकको प्रहरी चौकी पुग्न लाग्ने समयका आधारमा घरधुरीको वार्ड स्तरीय विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ ।

वार्ड नं	आधा घण्टा सम्म	१ घण्टा सम्म	२ घण्टा सम्म	३ घण्टा सम्म	३ घण्टा भन्दा वढी	जम्मा
१	०	०	०	०	२५७	२५७
२	०	०	०	०	३४२	३४२
३	०	०	०	५८०	०	५८०
४	०	०	०	०	५९८	५९८
५	०	०	०	०	२४८	२४८
६	०	०	२५	०	२९७	३२२
७	४८९	२७२	२१	०	०	७८२
जम्मा	४८९	२७२	४६	५८०	१७४२	३१२९
प्रतिशत	१६%	९%	१%	१९%	५६%	१००%

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

२२. नजिकको बैंक पुग्न लाग्ने समय सम्बन्धी विवरण

पछिल्लो समयमा बैंक प्रायजसो नेपालीहरुका लागि अनिवार्य जतीकै भइरहेकोछ । यो देशको प्रमुख श्रोत नै वैदेशिक रोजगार भएकाकारण पनि बैंक आवश्यक भएको हो । हाल सामाजिक सुरक्षा भत्ता, पेन्सन समेत बैंक मार्फत नै निकाशा गर्ने नीति अनुरूप पनि यसको महत्व वढ्दै गइरहेकोछ । यसै परिप्रेक्षमा धवलागिरी गाउँपालिकाका कुल ३१२९ घरधुरी लाई बैंक सम्म पुग्न कति समय लाग्छ भन्ने आधारमा सुचना संकलन गरिएको छ । जसका आधारमा हेर्दा ७५% अर्थात २३४७ घरधुरीलाई बैंक पुग्न ३ घण्टा भन्दा वढी लाग्छ भने १ % अर्थात २१ घरधुरीलाई २ घण्टा सम्म लाग्छ । त्यसै गरी २४% अर्थात ७६१ घरधुरीलाई १ घण्टा सम्म लाग्ने अवस्थाछ । यो गाउँपालिकाको नजिकको बैंक पुग्न लाग्ने समय सम्बन्धि वार्ड स्तरीय विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ:

वार्ड नं	आधा घण्टा सम्म	१ घण्टा सम्म	२ घण्टा सम्म	३ घण्टा सम्म	३ घण्टा भन्दा वढी	जम्मा
१	०	०	०	०	२५७	२५७
२	०	०	०	०	३४२	३४२
३	०	०	०	०	५८०	५८०
४	०	०	०	०	५९८	५९८
५	०	०	०	०	२४८	२४८
६	०	०	०	०	३२२	३२२
७	०	७६१	२१	०	०	७८२
जम्मा	०	७६१	२१	०	२३४७	३१२९
प्रतिशत	०%	२४%	१%	०%	७५%	१००%

२३. नजिकको बजार पुग्न लाग्ने समय सम्बन्धी विवरण

सामान्यतया कुनै पनि सामाग्रीको किनवेच हुने ठाउलाई वजार भनिन्छ तर पनि यहाँ वजार भन्नाले घरहरु पसलहरु भएको ठाउलाई भन्न खोजिएको हो जहा सामान्यतया दैनिक रुपमा आवश्यक पर्ने नुन तेल खाद्यान्न लत्ता कपडा छानीछानी किन्न पाइन्छ । यसका आधारमा धवलागिरी गाउँपालिकामा उल्लेखनीय बजार नभए पनि वार्ड नं ७ मा रहेको केन्द्रलाई वजार मानिएको यसका अतिरिक्त दरवाङ लगायत वेनी वजारमा जानु पर्ने अवस्थाछ । यो गाउँपालिकाका ६७% अर्थात २०९० घरधुरीलाई नजिकको वजार सम्म पुग्नकालागि ३ घण्टा भन्दा बढि समय लाग्छ भने ८% अर्थात २५७ घरधुरीलाई ३ घण्टा सम्म लाग्छ । त्यसै गरी २ घण्टाको पैदल यात्रामा बजार सम्म पुग्ने घरधुरी संख्या १% अर्थात २९ रहेको छ भने ९% अर्थात २७२ घरधुरीलाई बजार सम्म पुग्नका लागि १ घण्टा समय लाग्छ । आधा घण्टा को पैदल दुरी भित्र बजारको पहुच भएका घरधुरीको संख्या १६% अर्थात ४८९ रहेकोछ । धवलागिरी गाउँपालिकाको वजार सम्म पुग्न लाग्ने समयका आधारमा घरधुरीको विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछः

वार्ड नं	आधा घण्टा सम्म	१ घण्टा सम्म	२ घण्टा सम्म	३ घण्टा सम्म	३ घण्टा भन्दा बढी	जम्मा
१	०	०	०	२५७	०	२५७
२	०	०	०	०	३४२	३४२
३	०	०	०	०	५८०	५८०
४	०	०	०	०	५९८	५९८
५	०	०	०	०	२४८	२४८
६	०	०	०	०	३२२	३२२
७	४८९	२७२	२९	०	०	७८२
जम्मा	४८९	२७२	२९	२५७	२०९०	३९२९
प्रतिशत	१६%	९%	१%	८%	६७%	१००%

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

२४. कुपोषण लागेका वालवालिका सम्बन्धि विवरण

धवलागिरी गाउँपालिकामा कुपोषण लागेका वालवालिकाको संख्या जम्मा ३ जना रहेकोछ । वार्ड नं छ मा १ जना र ७ मा २ जना रहेकाछन । तीनजना मध्ये २ जना वालक र १ जना वालिका रहेकाछन भने जातीय आधारमा तीनै जना दलित समुदाय वाट रहेकाछन । (तालिकामा देखाउन आवश्यक नदेखिएकोहुनाले यसलाई भाषागत रुपमा मात्र उल्लेख गरिएको हो)

२५. अकाल मृत्यु सम्बन्धि विवरण

धवलागिरी गाउँपालिकामा अकाल मृत्यु पनि उल्लेखनीय रूपमा भएको पाइएकोछ । विगत ५ वर्षमा यो गाउँपालिकामा १६१ जनाको अकालमा मृत्यु भएकोछ । अकाल मृत्यु हुनेहरूमा क्षयरोग वाट १ जना, दुर्घटना वाट २८ जना, क्यान्सर वाट १८ जना, आत्महत्या गरेर ७ जना, मुटुरोग वाट ५७ जना मृगौला विग्रिएर ६ जना, प्रसुती गराउदा १३ जना अन्य विभिन्न कारणवाट ३१ जना को मृत्यु भएको छ । यो गाउँपालिकामा सवैभन्दा बढी मुटु रोगका कारण मृत्यु भएको देखिएकोछ । यो गाउँपालिकाको विगत ५ वर्षको अकालमा मृत्यु हुनेहरूको संख्या वार्ड स्तरीय रूपमा तल प्रस्तुत गरिएकोछ:

वार्ड नं	मृत्युको कारण									
	एड्स	क्षयरोग	दुर्घटना	क्यान्सर	आत्महत्या	मुटुरोग	मृगौला	प्रसुती गराउदा	अन्य	जम्मा
१	०	०	०	०	०	२१	२	०	०	२३
२	०	१	१	१	०	१	०	६	१२	२२
३	०	०	७	४	१	१९	३	०	०	३४
४	०	०	१२	१२	३	९	०	१	१३	५०
५	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
६	०	०	३	१	०	५	१	५	५	२०
७	०	०	५	०	३	२	०	१	१	१२
जम्मा	०	१	२८	१८	७	५७	६	१३	३१	१६१

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

२६. फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धि विवरण

आफ्नो घरमा उत्पादन भएको फोहोर मैला व्यवस्थापन सम्बन्धि सुचना संकलन गरेर हेर्दा धवलागिरी गाउँपालिकामा फोहोर व्यवस्थापन भएको देखिन्छ । करीव ३% घरधुरी वाहेकले कुनै न कुनै रूपमा व्यवस्थापन गरेको देखिन्छ । कुल ३१२९ घरधुरी मध्ये ४१% अर्थात १२९७ घरधुरीले गाड्ने अथवा कुनै एकिकृत गर्ने ठाउमा फाल्ने गरेको बताए भने ३७% अर्थात ११५० घरधुरीले जल्ने खालका लाई जलाउने र बाँकीलाइ गाड्ने गरेको विवरण दिएका छन । त्यस्तै १९% अर्थात ६०१ घरधुरीले सड्ने खालका फोहोर हरुलाई मलखाडीमा फाल्ने गरेको र मल वनाउने गरेको जानकारी दिए । त्यसै गरी १% अर्थात २२ घरधुरीले अरुलाई दिने गरेको जानकारी गराए भने २ % अर्थात ७७ जनाले जतासुकै फाल्ने गरेको बताए । समग्रतामा फोहोर व्यवस्थापनमा यो गाउँपालिका सचेत भएको देखिन्छ र यसप्रकारको फोहोर व्यवस्थापन प्रणालीलाई निरन्तरता दिनु पर्ने देखिन्छ । धवालगिरि गाउँपालिकाका घरधुरीहरूले फोहोर व्यवस्थापन कसरी गरिरहेका छन भन्ने विवरण वार्ड स्तरीय रूपमा तल प्रस्तुत गरिएकोछ:

वार्ड नं	गाड्ने	जलाउने	मल वनाउने	अरुलाई दिन	जतासुकै फाल्ने	अन्य	जम्मा
१	४	२४३	६	१	२	१	२५७
२	५	२७९	५१	२	५	०	३४२
३	२७८	२९८	०	०	४	०	५८०
४	४७०	५०	१६	१९	४१	२	५९८
५	६५	७८	१०१	०	१	३	२४८
६	११८	१७५	१४	०	१५	०	३२२
७	३३९	२७	४१३	०	२	१	७८२
जम्मा	१२७९	११५०	६०१	२२	७०	७	३१२९
प्रतिशत	४१%	३७%	१९%	१%	२%	०%	१००%

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

२७. सामुदायिक संगठनमा आवद्धता सम्बन्धि विवरण

नेतृत्व क्षमताको विकास र सामाजिक सचेतनाको लागि समुदायिक संगठनको आवद्धता बहुत उपयोगी मानिन्छ । हाल देशका हरेक गाउँगाउँमा विभिन्न प्रकारका सामुदायिक संगठन हरू निर्माण भएकाछन् । धवलागिरी गाउँपालिकाको पनि सामुदायिक संगठनमा सकृय रहेका घरधुरीको विवरण संकलन गरिएको छ । कुल ३१२९ घरधुरी मध्ये करीव २५०० घरधुरीहरू कुनै न कुनै संगठन वा समुहमा आवद्ध भएकाछन् । प्रमुख रूपमा स्थानीय समुदायमा आधारित संगठन, स्थानीय सहकारी उपभोक्ता समिति आमा समुह वन समुह वाल समुह आदीमा संलग्न भएका घरधुरीहरूको विवरण संकलन गरिएको छ जसको वार्ड स्तरीय विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ ।

वार्ड नं	CBO मा आवद्ध	वन समुहमा आवद्ध	उपभोक्ता समितिमा आवद्ध	सहकारीमा आवद्ध	वाल समुहमा आवद्ध	आमा समुहमा आवद्ध	अन्य समुहमा आवद्ध
१	१३	२१६	२७	२०६	२८	२१६	४
२	३	२५	१६	२८७	१३	२७३	१
३	१	३	३	४	१	६	२
४	८	७	६१	३५१	५	५९८	२
५	११	१६	१२	४	३	२३८	२
६	३५	२३	१३	५३	२	२९६	०
७	१	४४१	२६३	५६७	९३	६०२	४
जम्मा	७२	७३१	३९५	१४७२	१४५	२२२९	१५

२८. वातावरण तथा सरसफाई सम्बन्धि विवरण

वातावरण तथा सरसफाईका लागि धवलागिरी गाउँपालिकामा विभिन्न प्रभावलीहरु समावेश गरेर विवरण संकलन गरिएको थियो । जस अन्तरगत सार्वजनिक शौचालय, फोहोर पानी प्रशोधन शाला, पिउने पानी प्रशोधन शाला, फोहोर फाल्ने किटानी ठाउँ, वायो ग्यास प्लान्ट र सरसफाई मजदुर हरु भए नभएको सुचकहरु राखिएको थियो । यो संगै गाउँपालिका भित्र दमकल, एम्बुलेन्स, शव वाहान, वसपार्क आदि का वारेमा पनि विवरण संकलन गरिएको थियो । हाल धवलागिरी गाउँपालिकामा माथि उल्लेखित कुनै पनि सेवा सुविधा उपलब्ध नभएको तर दैनिक ३ वटा जति गाडीहरु यो गाउँपालिकामा आउने गरेको पाइएकोछ । सहजताका लागि वातावरण तथा सरसफाई सम्बन्धि विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ ।

क्रस	विवरण	वार्ड १	वार्ड २	वार्ड ३	वार्ड ४	वार्ड ५	वार्ड ६	वार्ड ७	जम्मा
१	सार्वजनिक शौचालय	०	०	०	०	०	०	०	०
२	फोहोर पानी प्रशोधन शाला	०	०	०	०	०	०	०	०
३	पिउने पानी प्रशोधनशाला	०	०	०	०	०	०	०	०
४	फोहोर फाल्ने किटानी ठाँउ	०	०	०	०	०	०	०	०
५	वायो ग्यास प्लान्ट	०	०	०	०	०	०	०	०
६	सरसफाई मजदुर	०	०	०	०	०	०	०	०
७	दमकल	०	०	०	०	०	०	०	०
८	एम्बुलेन्स	०	०	०	०	०	०	०	०
९	सववहान	०	०	०	०	०	०	०	०
१०	वसपार्क	०	०	०	०	०	०	०	०

नोट: वसपार्क नभएपनि दैनिक ३ वटा गाडी आउने गरेको ।

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

२९. बैक तथा वित्तीय सम्बन्धि विवरण

धवलागिरी गाउँपालिकामा हाल सम्म कुनै बैकहरु नभएपनि प्रभु बैक स्थापनाको अन्तिम चरणमा पुगेको छ भने अन्य वित्तीय संस्थाहरुमा सहकारी संस्थाहरु रहकाछन । सहकारीहरुमा वचत तथा ऋण सहकारी, कृषि सहकारी तथा बहुदेशीय सहकारी हरु रहेका छन । कृषि उत्पादन विक्रि वितरण देखि वचत संकलन ऋण प्रवाह सम्मका वित्तीय कारोवारहरु यी सहकारीहरुले गरिरहेकाछन । हाल यो गाउँपालिकामा रहेका बैक तथा वित्तीय संस्थाहरु सम्बन्धि विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ:

क्रस	वैक वा वित्तीय संस्थाको नाम	वार्ड नं	मुख्य रूपमा प्रवाह गर्ने सेवाहरु
१	प्रभु बैङ्क लि.	७	बचत संकलन ऋण प्रवाह
२	अन्नपूर्ण व्यवसायिक कृषी सहकारी संस्था लि.	७	विउविजन खरिद उत्पादन तथा वितरण
३	हिमाल बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था लि.	७	वचत संकलन ऋण प्रवाह
४	मुदि बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था लि.	४	वचत संकलन ऋण प्रवाह
५	रुपाचैर बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था लि.	२	वचत संकलन ऋण प्रवाह
६	मुना बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था लि.	३	वचत संकलन ऋण प्रवाह
७	खोवाङ उपभोक्ता सहकारी संस्था लि.	४	
८	जनजागरण उपभोक्ता सहकारी संस्था लि.	५	
९	सृजनशिल कृषी संस्था लि.	७	विउविजन खरिद उत्पादन तथा वितरण
१०	गुर्जा हिमाल उपभोक्ता सहकारी संस्था लि.	१	
११	जनजाग्रिती उपभोक्ता सहकारी संस्था लि.	६	
१२	मालिका जडिवुटी सहकारी संस्था लि.	७	जडिवुटी संकलन विक्रि वितरण
१३	न्यूताकम तेज वचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	७	वचत संकलन ऋण प्रवाह
१४	मुना कृषी सहकारी संस्था लि.	३	विउविजन खरिद उत्पादन तथा वितरण
१५	प्रगतिशिल महिला अन्न वचत ऋण सहकारी संस्था लि.	७	
१६	नुमना धवलागिरी महिला वचत ऋण सहकारी संस्था लि.	४	
१७	शुभकामना महिला विकास वचत ऋण सहकारी संस्था लि.	७	
१८	नमुना उद्यमशिल महिला वचत ऋण सहकारी संस्था लि.	२	
१९	मुनाल कृषी सहकारी संस्था लि.	३	विउविजन खरिद उत्पादन तथा वितरण
२०	धौलागिरी कृषी विकास सहकारी संस्था लि.	४	विउविजन खरिद उत्पादन तथा वितरण
२१	हिमाली कृषी सहकारी संस्था लि.	१	
२२	मच्छिम एकता कृषी सहकारी संस्था लि.	७	
२३	श्री परिवर्तनशिल कृषी सहकारी संस्था लि.	५	
२४	अवार्ड कृषी सहकारी संस्था लि.	६	
२५	मालिका महिला वचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	३	
२६	ग्रामीण जडिवुटी सहाकरि संस्था लि.	५	

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

३०. धार्मिक स्थल सम्बन्धि विवरण

धवलागिरी गाउँपालिकामा रहेका धार्मिक स्थलहरूमा मुख्यगरी हिन्दु धर्म संग सम्बन्धित मन्दिर हरु रहेका छन भने । कृश्चियन धर्म संग सम्बन्धित चर्चहरू समेत रहेकाछन । बौध धर्मावलम्बी हरु यो गाउँपालिकामा भएपनि हाल सम्म वौधधर्म संग सम्बन्धित धार्मिक स्थलहरू यहाँ रहेका छैनन । यो गाउँपालिकामा धार्मिक स्थलहरूको विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछः

मन्दिर

१. मालिका मन्दिर
२. कोट मन्दिर
३. जगन्नाथ मन्दिर
४. भगवति मन्दिर
५. वागराज मन्दिर
६. कालिका मन्दिर
७. देवि मन्दिर
८. कमल जैसि मन्दिर
९. हरिहर मन्दिर
१०. भुमेथान मन्दिर
११. खावाङ भुमे मन्दिर
१२. जलजला मन्दिर
१३. कोट मन्दिर
१४. मालिका मन्दिर
१५. शिव मन्दिर
१६. वराह मन्दिर
१७. भुमेथान मन्दिर
१८. थातुर वराह मन्दिर
१९. तिल्केप भुमे मन्दिर

चर्च

१. ताकम चर्च
२. लुलाङ चर्च
३. लमसुङ चर्च
४. फलियागाउँ चर्च

३१. विद्यालय सम्बन्धि विवरण

धवलागिरी गाउँपालिकामा स्कुल जाने उमेरका (५ देखि १४ वर्ष सम्मका) ३५६० जना अर्थात २०% जनसंख्या रहेकोछ । यो उमेर भन्दा माथिको जनसंख्या पनि विद्यालयमा पढ्ने गर्छ । हाल यो गाउँपालिकामा कुल २८ वटा विद्यालयहरु रहेकाछन जसमध्ये १० वटा माध्यमिक विद्यालय र १८ वटा आधारभुत विद्यालय रहेकाछन । जसको विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ ।

क्र स	विद्यालय	धवलागिर गाउँपालिकाका वार्ड नं हरु							जम्मा
		एक	दुई	तीन	चार	पाँच	छ	सात	
१	आधारभुत विद्यालय	०	२	२	५	२	४	३	१८
२	माध्यमिक विद्यालय	१	१	१	२	१	१	३	१०
३	जम्मा	१	३	३	७	३	५	६	२८

श्रोत: जिल्ला शिक्षा कार्यालय म्याग्दी

माथि उल्लेखित विवरण अनुसार धवलागिरी गाउँपालिकामा रहेका विद्यालयहरुको नाम ठेगाना सहितको तल प्रस्तुत गरिएकोछ:

आधारभुत विद्यालय

१. लुलाङ आधारभुत विद्यालयवार्ड नं २
२. खोरिया आधारभुत विद्यालय वार्ड नं २
३. सुर्यज्योति आधारभुत विद्यालयवार्ड नं ३
४. धवलागिरी आधारभुत विद्यालयवार्ड नं ३
५. नेर्वाङ आधारभुत विद्यालयवार्ड नं ४
६. कैलाश आधारभुत विद्यालयवार्ड नं ४
७. चेचुङ आधारभुत विद्यालय..... वार्ड नं ४
८. धवलागिरी आधारभुत विद्यालयवार्ड नं ४
९. रन जनज्योति आधारभुत विद्यालयवार्ड नं ४
१०. जनज्योति आधारभुत विद्यालयवार्ड नं ५
११. महेन्द्र आधारभुत विद्यालयवार्ड नं ५
१२. राम्चे आधारभुत विद्यालयवार्ड नं ६
१३. वागेश्वरी आधारभुत विद्यालयवार्ड नं ६
१४. कल्लेनि आधारभुत विद्यालयवार्ड नं ६

१५. जनविकास आधारभुत विद्यालयवार्ड नं ६
 १६. जगन्नाथ आधारभुत विद्यालय..... वार्ड नं ७
 १७. कोट आधारभुत विद्यालयवार्ड नं ७
 १८. भुमे आधारभुत विद्यालयवार्ड नं ७

माध्यमिक विद्यालय

१. जनकल्याण मा विवार्ड नं १
 २. लमसुङ मा विवार्ड नं २
 ३. धनजनता मा वि वार्ड नं ३
 ४. बुद्धि विकास मा विवार्ड नं ४
 ५. चन्द्रज्योति मा विवार्ड नं ४
 ६. जन जागृति मा वि..... वार्ड नं ५
 ७. जनविकास मा विवार्ड नं ६
 ८. किसानि मा विवार्ड नं ७
 ९. ताकाम मा विवार्ड नं ७
 १०.हेम मा वि वार्ड नं ७

३२. सडक संञ्जाल सम्बन्धि विवरण

धवलागिरी गाउँपालिका म्याग्दी जिल्लाको सवैभन्दा दुर्गम गाउँपालिका हो । भौतिक पुर्वाधार विकासको हिसावले सडक संञ्जालमा यो गाउँपालिका जोडिएको भएपनि सवै मौसममा गाडी जाने संभावना छैन । पछिल्लो समय देशका अन्य क्षेत्रहरु जस्तै यो गाउँपालिकामा पनि कच्ची वाटो निर्माण ले तिव्रता पाएकोछ । हाल सम्म यो गाउँपालिका भित्र करीव ३६ किमि कच्ची वाटो निर्माण भएकोछ । जसको विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछः

क्र स	सडकको नाम	गाउँपालिका भित्र सडकको अवस्थिति		गाउँपालिका भित्रको दुरी	हालको अवस्था
		देखि	सम्म		
१	बेनि, दरवाड, ताकम, मुना, जलजला सडक	ताकम फेदी	मुना	१६ किमी	कच्ची
२	दरवाड- विम- मराड- मल्कावाड सडक	अर्गला	मराड	३ किमी	कच्ची
३	विम ताकम सडक	विम	ताकम	६ कि मी	कच्ची
४	मुना मुदी सडक	मुना	मुदी	२ किमी	कच्ची
५	ताकम काफलडाँडा सडक	ताकम	काफलडाँडा	३ किमी	कच्ची

क्र स	सडकको नाम	गाउँपालिका भित्र सडकको अवस्थिति		गाउँपालिका भित्रको दुरी	हालको अवस्था
		देखि	सम्म		
६	धारापानी कुटी चौर	धारापानी	कुटीचौर	२ किमी	कच्ची
७	ताकम हिलापोखरी कल्लेनी सडक	ताकम	कल्लेनी	४ किमी	कच्ची

श्रोत: गाउँपालिकामा रहेको अभिलेख २०७४

३३. व्यापारिक केन्द्र सम्बन्धि विवरण

धवलागिरी गाउँपालिका म्याग्दी जिल्लाको दुर्गम गाउँपालिका हो । यहाँका मुख्य वजार केन्द्रहरू भनेको छिमेकी गाउँपालिकामा रहेको दरवाड वजार तथा म्याग्दी सदरमुकाम वेनी वजार हो । यो गाउँपालिका भित्र केहि साना पसल भएका व्यापारिक केन्द्रहरू रहेकाछन । यहाँ उत्पादित अन्न तथा पशुजन्य उत्पादन साथै किराना सामाग्री र लत्ताकपडा विक्रिकेन्द्रहरू रहेकाछन । जसको विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ ।

क्र स	व्यापारिक केन्द्रको नाम	पुरा ठेगाना	व्यापार हुने मुख्य वस्तु तथा सेवाहरू
१	ताकम वजार केन्द्र	ध. गा.पा. ७ ताकम	दैनिक उपभोग्य वस्तु, लत्ता कपडा, भाडाकुँडा
२	धारापानी वजार केन्द्र	ध. गा.पा. ७ ताकम	दैनिक उपभोग्य वस्तु, लत्ता कपडा, भाडाकुँडा
३	सिवाड वजार केन्द्र	ध. गा.पा. ७ ताकम	दैनिक उपभोग्य वस्तु, लत्ता कपडा, भाडाकुँडा
४	मुना वजार केन्द्र	ध. गा.पा. ३ ताकम	दैनिक उपभोग्य वस्तु

श्रोत: फिल्ड अनुगमन २०७४ फागुन

३४. खेल मैदान सम्बन्धि विवरण

धवलागिरी गाउँपालिकामा विद्यार्थीहरू खेलको लागि विद्यालयको कम्पाउण्डमा रहेको खेल मैदान वाहेक व्यवसायी प्रयोजनका लागि निर्माण भएका उल्लेखनीय खेल मैदान हरु छैनन । पछिल्लो समयमा यो गाउँपालिका वार्ड नं ७ को धारापानीमा चिप्लेटी खेल मैदान निर्माण भएकोछ । त्यसै गरी जुङ्किनामा भलिवल को खेल मैदान रहेको छ भने मराडमा वास्केट वल खेल मैदान रहेकोछ । जसको विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ ।

क्र स	खेलमैदानको किशिम	अनुमानित क्षेत्रफल	उपयोगको अवस्था
१	चिप्लेटी खेल मैदान धारापानी	५ रोपनी	नव निर्मित
२	भलिवल खेल मैदान, जुङ्किना	१ रोपनी	संचालित
३	भलिवल, वास्केटवल खेल मैदान मराड	२ रोपनी	संचालित

श्रोत: फिल्ड अवलोकन २०७४ फागुन

३५. पार्क तथा बालउद्यान सम्बन्धि विवरण

धवलागिरी गाउँपालिकामा बालबालिकाका लागि बाल उद्यान तथा पार्कहरु व्यवस्थापन गरिएका र व्यवसायिक प्रयोजनका लागि खोलिएका छैनन् । यो गाउँपालिका पर्यटकीय हिसावले प्रसस्त स्वदेशी तथा विदेशी पर्यटकहरु आउने भएको हुनाले विभिन्न प्राकृतिक पार्कहरु भने रहेकाछन् । यहाँ यो संबन्धी तथ्याङ्कीय विवरण उपलब्ध नभएको हुनाले समावेश गरिएको छैन ।

३६. गाउँपालिका कार्यालय देखि वार्ड कार्यालयको दुरी सम्बन्धी विवरण

धवलागिरी गाउँपालिका क्षेत्रफलका हिसावले म्याग्दी जिल्लाको सबैभन्दा ठुलो गाउँपालिका हो । यसको क्षेत्रफल १०३७ वर्ग किलो मिटर रहेकोछ । यसको गाउँपालिका कार्यालय हाल वार्ड नं ३ मा रहेको छ भने वार्ड नं ७ मा राख्ने वारेमा छलफल भइरहेकोछ । हाल वार्ड नं ३ मा रहेको कार्यालयलाई आधार मान्ने हो भने वार्ड सम्मको दुरी सबैभन्दा नजिक १० किमि र वढीमा ४५ किमि सम्म रहेकोछ । जसको विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछः

वार्ड नं	पैदल दुरी	गाडी वाटोको दुरी	पैदल पुग्न लाग्ने समय	गाडीमा पुग्न लाग्ने समय	कैफियत
१	४५ किमी		११ घण्टा		
२	१० किमी		३ घण्टा		
३				गा.पा. कार्यालय यहि वाडमा	
४	१२ किमी		३ घण्टा		
५	२५ कि मी		७ घण्टा		
६	२० किमी		५ घण्टा		
७	१० किमी	१० किमी	३ घण्टा	१ घण्टा	

श्रोतः गाउँपालिकामा रहेको अभिलेख + प्रत्यक्ष फिल्ड अवलोकन २०७४ फागुन

३७. व्यापार व्यवसाय सम्बन्धी विवरण

धवलागिरी गाउँपालिका भित्र रहेका प्रमुख व्यवसायहरुको विवरण संकलन गरिएकोछ । सामान्यतया निश्चित क्षेत्र भित्र आवश्यक पर्ने खालका व्यवसायहरुको सुची तयार पारी ती मध्ये कति व्यवसायहरु कतिको संख्यामा रहेका छन भन्ने हिसावले विवरण संकलन गरिएकोछ । यो गाउँपालिका दुर्गम भएको हुनाले पनि त्यती धेरै व्यवसाय र व्यवसायीहरु देखिदैनन् तैपनि केहि व्यवसायहरु निश्चित संख्यामा रहेकाछन् । यहाँ धवलागिरी गाउँपालिका भित्र नभएका व्यवसायको सुची समावेश गरिएको छ । यसले पाठकलाई त्यो व्यवसाय गर्ने मानिसहरु नभएको भन्ने सुनिश्चित गर्नका लागि सहयोग पुग्नेछ भने व्यवसायीलाई कति प्रतिस्पर्धी रहेकाछन भन्ने विषय बुझ्न सहज हुने साथै व्यवसाय स्थापनाका लागि सहयोग पुग्ने हुन्छ । हाल धवलागिरी गाउँपालिकामा संचालन भइरहेका व्यवसायहरुको गणितीय विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछः

क्र स	व्यापार व्यवसाय विवरण	संख्या	हालको अवस्था	कैफियत
१	दुग्ध व्यवसायी	०		
२	टेलर्स	१७	संचालनमा रहेका	अधिकांश दर्ता नभएका
३	सुनचाँदी व्यवसायी	१	संचालित	
४	भाँडा व्यवसायी	६	संचालित	
५	होटल व्यवसायी	३०	संचालनमा रहेका	अधिकांश दर्ता नभएका
६	फेन्सी व्यवसायी	२१	संचालित	
७	क्लिनिक तथा औषधी व्यवसायी	९	संचालित	
८	तरकारी तथा फलफुल व्यवसायी	६	संचालित	
९	इलेक्ट्रोनिक व्यवसायी	३	संचालित	
१०	मासु व्यवसायी	१४	संचालित	
११	सैलुन तथा व्युटीपार्लर व्यवसायी	२	संचालित	
१२	उद्योग	२	संचालित	नेपाली काग-१ / व्लक-१
१३	आर्ट व्यवसायी	०		
१४	वेकरी तथा मिष्ठान्न व्यवसायी	३	संचालित	
१५	बोर्डिङ स्कुल संचालन	२	संचालित	
१६	ठेक्कापट्टा व्यावसायी	४	संचालित	
१७	जुत्ता पसल	०		
१८	किराना पसल	९३	संचालित	स्टेसनरी सहित
१९	फोटो स्टुडियो	०		
२०	फर्निचर व्यवसायी	४	संचालित	
२१	राइस मील	३२	संचालित	
२२	गाडी वर्कसप	०		
२३	घडिरेडीयो टिभि मर्मत	१		
२४	मसला उद्योग	०		
२५	पुस्तक व्यवसायी तथा फोटोकपी	४		

क्र स	व्यापार व्यवसाय विवरण	संख्या	हालको अवस्था	कैफियत
२६	मनि ट्रान्सफर	९	संचालनमा रहेका	
२७	वैक	१	संचालन हुने तयारिमा	
२८	मदिरा व्यवसाय	०	संचालित	
२९	नर्सरी फूल व्यवसाय	१	संचालित	
३०	कानून व्यवसायी परामर्श सेवा	०	संचालित	
३१	खाजा घर तथा चिया पसल	७	संचालित	
३२	माटाका भाँडा वनाउने व्यवसाय	०	संचालित	
३३	आरन व्यवसाय	१२	संचालित	

श्रोत: प्रत्यक्ष अवलोकन तथा उद्योग वाणिज्य संघमा रहेको विवरण

३८. हवाई सेवा सम्बन्धी विवरण

धवलागिरी गाउँपालिकामा हवाईसेवा सुविधा उपलब्ध छैन । यो गाउँपालिका मात्र नभई यो जिल्लामा नै विमान स्थल छैन । फाट्ट फुट रुपमा रिजर्भ गरेर ल्याइने हेलिकप्टर पनि वस्ने व्यवसायिक हेलिप्याड छैन । यहाँका मानिसहरु विशेषत काठमाडौं तर्फ हवाइ मार्ग वाट जानु परेमा कास्कीको पोखरा वाट जाने गर्छन भने नत्र गाडी वाट नै वेनी हुदै अन्य जिल्ला जाने गर्दछन । यो गाउँपालिकाको सबै भन्दा नजिकको विमानस्थल पनि ५ घण्टाको गाडीको यात्रामा रहेको वलेवा विमान स्थल हो ।

३९. पशुवधशाला सम्बन्धी विवरण

धवलागिरी गाउँपालिकामा वार्षिक ३२ हजार किलो मासु खपत हुने गरेको भएपनि यहाँ सुरक्षित वधशाला निर्माण गरिएको छैन । वजार केन्द्रहरुमा विक्रि गरिने भैसी सुगुर को मासु पनि खुल्ला ठाउमा मारेर विक्रि वितरण गर्ने गरिएकोछ । स्थानीय रुपमा गाउँमा मारिने पशुहरु घरधुरीमा नै मारिने गरेकोले यसको त्यती धेरै आवश्यक पनि देखिएको छैन तर वजार केन्द्रहरुमा विक्रि वितरण गरिने मासुको हकमा सुरक्षित वधशाला हुन जरुरी छ । हाल यो गाउँपालिकामा कुनै पनि पशुवधशाला नभएको हुनाले गणितीय विवरण प्रस्तुत गरिएको छैन ।

४०. शव दाह संस्कार सम्बन्धी विवरण

सामान्यतया शव दाह संस्कारका लागि २ वटा विधिहरु नेपालमा प्रचलित छन भने उच्च हिमाली क्षेत्रमा २ भन्दा वढी पनि प्रचलन मा रहेकाछन । मुख्य २ विधिमा जलाउने र गाड्ने पर्दछन । यो धवलागिरी गाउँपालिकामा पनि यीनै २ विधिहरु प्रचलनमा रहेकाछन । यो विधि प्रयोगमा धर्मका हिसावले वढी प्रभाव पारेको देखिन्छ । प्रमुख

रुपमा हिन्दु धर्मावलम्बीहरूले शवलाई जलाउने र बौद्ध तथा ईसाईहरूले गाड्ने गरेको पाइएको छ जसको विवरण तल प्रस्तुत गरिएको छ ।

क्रस	दाह संस्कारको तरिका	प्रमुख रुपमा संलग्न हुने जाती	प्रमुख रुपमा संलग्न हुने धर्म	दाह संस्कारका प्रमुख स्थानहरू
१	जलाउने	ब्रह्मण, क्षेत्री, मगर, गुरुङ कामी, छन्त्याल, दमाई,	हिन्दु	म्याग्दीखोला घाट, दरखोला घाट, तारपाहाल्ने घाट गर्फु घाट, कम्जाखानी घाट, खालिखोला घाट लेकत घाट, नाउरा घाट, कुवापानी घाट
२	गाड्ने	कामी, दमाई मगर, गुरुङ	बौद्ध ईसाई	खोलाघाट

श्रोत: प्रत्यक्ष अवलोकन छलफल

४१. व्यवसायिक पकेटक्षेत्र सम्बन्धी विवरण

धवलागिरी गाउँपालिकामा व्यवसायिक रुपमा जडिबुटी तथा गहू जौ मकै लगायत भैसी पालन वाख्रापालन को व्यवसायिक खेतीको प्रचुर संभावना रहेको छ । हाल यो क्षेत्रमा व्यवसायिकताको सुरुवात भएपनि व्यवसायिक उत्पादन भने सुरु भएको छैन । जिल्ला पशुसेवा कार्यालयले भैसीपालन तथा वाख्रापालनका लागि पकेट क्षेत्र घोषणा गरेको छ तर पनि उत्पादन सुरु भएको अवस्था छैन । हाल यो गाउँपालिकामा रहेका पकेट क्षेत्र सम्बन्धि विवरण तल प्रस्तुत गरिएको छ:

क्रस	व्यवसायको नाम	स्थान वार्ड नं	अनुमानित वार्षिक उत्पादन	रोजगारी संख्या		कैफियत
				प्रत्यक्ष	अप्रत्यक्ष	
१	वागराज गाई भैसी पालन समुह	७ धारापानी	३००० लि. दुध	२०	१०	पशु विकास शाखा
२	गौरिगाउँ वाख्रापालन समुह	२ लुलाङ		२०	१०	उत्पादन सुरु नभएको
३	प्र म कृषि आधुनिकिकरण परियोजना	७ ताकम	१०००० केजी (मकै र गहू)	२	०	सहकारी मार्फत

श्रोत: कृषि तथा पशुसेवा कार्यालयमा रहेको अभिलेख २०७४

४२. होटल सम्बन्धी विवरण

धवलागिरी गाउँपालिकामा व्यवसायिक रुपमा तालीम हल समेत भएका होटलहरू छैनन तर पनि खाना आवास सुविधा भएका होटलहरू भने रहेका छन् । यो गाउँपालिकामा देशि विदेशी पर्यटकहरू समेत धवलागिरी हिमाल चढ्नको लागि आउने हुनाले केही राम्रा होटलहरू पनि निर्माण भएका छन् भने पर्यटकहरूकै लागि भनेर होमस्टे समेत संचालन गरीएको छ । यहका होटलहरू व्यवसायिक रुपमा खाने वस्ने भन्दा पनि वढी अर्डरका आधारमा खाने वस्ने सुविधा उपलब्ध गराइने गरेको छ । होटल पसलहरूमा हाल वजार क्षेत्रमा प्रसस्त पाइने खानेकुरा हरू पानिपुरी चटपटे समेत पाइने गरेको छ । यहका होटलहरू मुख्य रुपमा ४ प्रकारका रहेका छन् । खाना तथा आवासको सुविधा भएका , खाना खाने मात्र सुविधा भएका , समान्य चिया नास्ता मात्र खाने सुविधा भएका र होमस्टे । उल्लेखित

होटलहरु मध्ये ९०% भन्दा बढी दर्ता भएका छैनन । हाल यो गाउँपालिकामा रहेका होटल व्यवसाय सम्बन्धि विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ ।

क्रस	होटलको किशिम	संख्या	स्थान
१	खाना आवास सहित तालीम हल समेत भएको	०	
२	खाना आवास को सुविधा भएको	२०	धारापानी, ताकम, सिवाङ, मुना, मुदी, लुलाङ, मराङ
३	खानाको सुविधा भएको आवास नभएको	१०	धारापानी, ताकम, सिवाङ, मुना, मुदी, लुलाङ, मराङ
४	गृहआवास (होम स्टे)	१८	ताकम, मुदी, गुर्जा, मुना
५	सामान्य चिया तथा नास्ता पसल	६	ताकम मुना मुदी मराङ लुलाङ

श्रोत: गाउँपालिकामा रहेको अभिलेख तथा प्रत्यक्ष अवलोकन

४३. सुरक्षा निकाय सम्बन्धी विवरण

धवलागिरी गाउँपालिकामा सुरक्षाका हिसावले वार्ड न ७ मा एउटा प्रहरी चौकी रहेकोछ । जसमा जम्मा १० जना प्रहरीको दरवन्दी रहेकोमा हाल ७ जना कार्यरत रहेको अवस्थाछ । यो गाउँपालिका १०३७ वर्ग किमि क्षेत्रफल भएको ठाउमा जम्मा एउटा मात्र प्रहरी चौकी र ७ जना प्रहरी अति न्युन संख्या हो । अध्ययनका लागि सहज वनाउने उदेश्यले एउटा प्रहरी चौकिको विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ:

क्रस	सुरक्षा निकायको विवरण	रहेको स्थान	दरवन्दी संख्या	कैफियत
१	प्रहरी चौकी	ध.गा.पा. ७	१०	७ जना कार्यरत रहेको

श्रोत: प्रहरी कार्यालय ताकम

४४. वन्य जन्तु तथा चराचुरुङ्गी सम्बन्धी विवरण

धवलागिरी गाउँपालिकामा ४३ वटा सामुदायिक वन रहेका छन भने अन्य राष्ट्रिय वन पनि प्रसस्त रहेको छ । यो गाउँपालिकामा ढोरपाठन शिकार आरक्षण समेत रहेको छ । हाल यो गाउँपालिका भित्र मुख्य रूपमा १२ प्रकारका वन्य जन्तु र २४ प्रकारका चराचुरुङ्गीहरु पाइने गरेका छन । यो गाउँपालिकामा हिमाली क्षेत्र समेत भएकोले हिमाली भालु देखि पाटे वाघ सहित महत्वपूर्ण वन्यजन्तुहरु पाइन्छन । केहि प्रमुख वन्य जन्तु तथा चराचुरुङ्गीको विवरण तल प्रस्तुत गरिएको छ

प्रमुख वन्यजन्तुहरु: बाघ, भालु, स्याल, घोरल, मृग, फ्याउरो, रतुवा, वनढाडै, दुम्सी, थार, वाँदर चितुवा आदी

प्रमुख चराचुरुङ्गीहरु: मुनाल, लुईचे, कालिज, चील, गिद्ध, काग, न्याउली, ढुकुर, तित्ता, मैना, सुगा, भंगेरा, गौथली, कोइली, च्याखुरा, जुरेली, रुपी, धोविनि, लाटोकोशेरो, कोटेरो, लामपुच्छे, कोकले काकाकुल, टकटके आदी

४५. रुख तथा जडिवुटी सम्बन्धी विवरण

धवलागिरी गाउँपालिकामा प्रसस्त वन क्षेत्र रहेकोछ । यो गाउँपालिका हिमाली क्षेत्र परेको हुनाले हिमाली वनस्पतीहरू प्रसस्त पाईन्छ । सबै वनस्पतीको विवरण लिन कठिन हुने भएकोले प्रमुख रूपमा काठ उत्पादन हुने र जडिवुटीहरू को वारेमा विवरण संकलन गरिएकोछ । जस अनुसार हाल यो गाउँपालिकामा २७ प्रजातिका रुख वन्ने वनस्पती रहेकाछन भने प्रमुख रूपमा २७ प्रजातीका जडिवुटीहरू रहेकाछन । हिमाली जडीवुटीहरू प्रसस्त पाइने हुनाले यसको व्यवसायिकतामा जोड दिन सके प्रसस्त आमदानी हासिल गर्न सकिने अवस्थाछ । हाल यो गाउँपालिकाका रुख तथा जडीवुटीका प्रमुख प्रजाती सम्बन्धि विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ ।

प्रमुख वनस्पतीहरू: चिलाउने, सिर्मु, सल्ला, ओखर, कटुस, तिजु, उत्तीस, फलाँठ, खस्रु, बाँझ, पाङ्ग्रा, टुनी, गुराँस, काउलो, गावा, पैयौ, झिगनु, वर, पिपल, समि, काफल, मौवा, सिमल, लेकसल्ला, जामुन गुयलो वाँस आदी

प्रमुख जडीवुटीहरू: यासागुम्वा, सतुवा, वोझो, चिराइतो, पाँचऔले, लोठसल्ला, चुत्रो, तितेपाती, तेजपात सुगन्धवाल, वीष, जिवन्ती, काउलो, कालोकाफल, निरमसी, कुट्की, जटामसी, अमिलि, वरुवा, पाखनवेद, तिते, सिलाजित, इन्द्रावती, पाङ्ग्रा, कुरिलो, डालेचुक, सिलटिमुर, आदी

श्रोत: जिल्ला वन कार्यालय म्याग्दी

४६. भु संवेदनशिल क्षेत्र सम्बन्धी विवरण

धवलागिरी गाउँपालिकामा भु संवेदनशिल क्षेत्रहरू मुख्य रूपमा ३ स्थानमा रहेकोछ । भु संवेदनशिल भन्नाले पहिरो जाने क्षेत्र भनिएको हो । अत्याधिक वर्षाका कारण आएको पहिरोलाइ भने यहाँ समावेस गरिएको छैन । दीर्घकालिन असर गर्ने खालका भु संवेदनशिल क्षेत्रहरूको पहिचान गरि यसको निरपणका लागि स्थानीय तह आफै परिचालित हुने अवस्था आएको हुनाले यो विवरण संकलन गरिएको हो । हाल यो गाउँपालिकामा रहेको भु संवेदनशिल क्षेत्रको विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ:

वार्ड नं	पहिरोको नाम	अनुमानित प्रभावित क्षेत्रफल	कहिले वाट सुरु भएको	हालको अवस्था
२	लुलाङ पहिरो	५० हेक्टर	२०७३	गैरहेको
४	खिवाङ पहिरो	६५ हेक्टर	२०७२	गैरहेको
६	वान्चनको पहिरो	६० हेक्टर	२०७४	

४७. जल सम्पदा सम्बन्धी विवरण

धवलागिरी गाउँपालिका हिमाली गाउँपालिका भएको हुनाले यो गाउँपालिकामा नै उत्पन्न भएका हीम नदीहरू देखी १२ महिना वग्ने तथा मौसमी खोलाहरू प्रसस्त रहेका छन । हाल यी मध्ये केही नदीहरूको जलविद्युत निकाल्न

प्रयोग भइरहेको छ भने मौसमी खोलाहरुको सिंचाइका लागि प्रयोग भइरहेको छ । हाल यो गाउँपालिकामा रहेका जल सम्पदाको संख्यात्मक विवरण तल प्रस्तुत गरिएको छ:

क्रस	जलसम्पदाको विवरण	संख्या	हालको प्रयोग	प्रयोग गर्न सकिने संभावना
१	हीम नदी	१		जलविधुत
२	वाह्रै महिना पानी वग्ने नदी	४	जलविधुत	
३	मौसमी पानी वग्ने नदी खोला	३		
४	ताल	३		
५	पोखरी			

श्रोत: गाउँपालिका अभिलेख तथा प्रत्यक्ष अवलोकन

४८. वाली प्रणाली सम्बन्धी विवरण

धवलागिरी गाउँपालिका हिमाली गाउँपालिका भएको हुनाले यहाँ एउटा वाली पाक्न नै धेरै समय लाग्छ, दोश्रो वाली लगाउन समय नै पुग्दैन । यो गाउँपालिकामा मुख्य गरी हिमाली क्षेत्रमा गहुँ जौ मकै कोदो फापर जस्ता वाली हरू लगाउने गर्छन भने वेसीमा धान मकै गहुँ जस्ता वालीहरु लगाउछन । हाल यो गाउँपालिकामा लगाइएको वाली प्रणाली तल प्रस्तुत गरिएको छ:

क्र स	जग्गा	बेशी मा खेती गरिने वाली			कछाड मा खेती गर्ने वाली			लेकमा खेती गर्ने वाली		
		पहिलो	दोश्रो	तेश्रो	पहिलो	दोश्रो	तेश्रो	पहिलो	दोश्रो	तेश्रो
१	खेत	धान	आलु, मकै		-	-	-	-	-	-
३	वारी	मकै, आलु	जौ गहुँ,		आलु, मकै	कोदो	जौ फापर	आलु	मकै कोदो	जौ फापर
५	पाखो	सुन्तला	टिमुर	अलैची						

श्रोत: कृषि विकास कार्यालय म्याग्दी

४९. स्वास्थ्य संस्था सम्बन्धी विवरण

धवलागिरी गाउँपालिकामा रहेका स्वास्थ्य संस्थाहरुको विवरण संकलन गरिएको छ । जसअनुसार यो क्षेत्रमा प्रसुती गृह ५ वटा, स्वास्थ्य चौकी ७ वटा, स्वास्थ्य स्वयम सेविका ६४ जना, स्वास्थ्य आमा समुह ५९ वटा रहेका छन भने क्लिनिक २ वटा, वर्थिङ सेन्टर ५ वटा रहेका छन । यसै गरी सामुदायिक स्वास्थ्य केन्द्र २ वटा, औषधीपसल २ वटा, खोपकेन्द्र १५ वटा र गाउँघर क्लिनिक ७ वटा रहेका छन । यसका अतिरिक्त स्वास्थ्य क्षेत्र संग सम्बन्धित अन्य निकायहरुको वारेमा समेत विवरण संकलन गरिएको छ । यो क्षेत्रमा स्वास्थ्य चौकी हरू भएपनि आवश्यक औषधीहरु नपाइने तथा कर्मचारीहरु नहुने हुनाले खास सेवा पाउन सकेको अवस्था भने छैन । हाल यो गाउँपालिकामा भएका स्वास्थ्य संस्था सम्बन्धि विवरण तल प्रस्तुत गरिएको छ:

क्र स	स्वास्थ्य संस्थाको नाम	संख्या	क्र स	स्वास्थ्य संस्थाको नाम	संख्या
१	सरकारी अस्पताल	०	९	नीजि अस्पताल	०
२	प्रसुती गृह	५	१०	फार्मसी	०
३	वाल अस्पताल	०	११	क्लिनिक	२
४	आयुर्वेद अस्पताल	०	१२	वर्धिङ सेन्टर	५
५	प्राकृतिक चिकित्सा	०	१३	सामुदायिक स्वास्थ्य एकाई केन्द्र	२
६	स्वास्थ्य चौकी	७	१४	औषधी पसल	२
७	स्वास्थ्य स्वयम सेविका	६४	१५	खोप केन्द्र	१५
८	स्वास्थ्य आमा समुह	५९	१६	गाउँघर किल्लीक	७

श्रोत: जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय म्याग्दी

५०. गत वर्षको पोषण सम्बन्धि विवरण

धवलागिरी गाउँपालिकामा चालु आव वाट मात्र पोषणको कार्यक्रम सुरु भएकोछ । हाल यो गाउँपालिकामा जम्मा ४ वटा उपचार कक्षहरु रहेकाछन । जसमध्ये गुर्जा लुलाङ मराङ र ताकम मा रहेकाछन ।

५१. गत वर्षको खोप सम्बन्धि विवरण

धवलागिरि गाउँपालिकामा चालु आवमा हाल सम्म (२०७५ जेष्ठ) जीवित जन्मिएका बच्चा मध्ये ९० प्रतिशत वच्चाहरुले जन्मिएको ३५ दिनभित्र वि सि जि खोप लगाएको, १ वर्षभन्दा कम उमेरका ८० प्रतिशत वालवालिकाहरुले दादुरा विरुद्धको खोप लगाएको र सुत्केरी हुने ५० प्रतिशत महिलाहरुले टिटि खोप लगाएको अवस्था रहेकोछ ।(श्रोत: जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय म्याग्दी)

५२. गाउँपालिकामा कार्यरत गैह्र सरकारी संस्था सम्बन्धि विवरण

धवलागिरि गाउँपालिकामा हाल सम्म विभिन्न गैह्रसरकारी संघ संस्था कार्यरत रहेकाछन ।सामाजिक परिचालन देखि स्वास्थ्य क्षेत्र,आयआर्जन,भौतिक पुर्वाधार लगायत विभिन्न कार्यक्रमहरु संचालन गरिरहेकाछन । हाल यो गाउँपालिकामा कार्यरत गैह्र सरकारी संस्थाहरु तथा अन्य कम्पनी हरुको विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ

क्रस	नाम	ठेगाना
१	लघु व्यवसायका लागि प्राकृतिक श्रोत व्यवस्थापन तथा लैङ्गिक सचेतनामा दिगो पहुँच (संगम)	म्याग्दी
२	कालिगण्डकी सामुदायिक विकास मञ्च (कदम) म्याग्दी	म्याग्दी
३	Multidisciplinary Institute For Livelihood Enhancement and Natural Resource Management (MILAN) Myagdi	म्याग्दी
४	अपाङ्ग संघ म्याग्दी	म्याग्दी

क्रस	नाम	ठेगाना
५	जिल्ला लघु उद्यमी समुह संघ	म्याग्दी
६	धवलागिरी सामुदायिक स्रोत विकास केन्द्र	वाग्लुङ
७	धवलागिरी युवा सामुदायिक विकास केन्द्र	म्याग्दी
८	जिल्ला वाल संजाल	म्याग्दी
९	दलित उत्थान केन्द्र	म्याग्दी
१०	धवलागिरी जन युवा क्लव	ताकम,
११	शुभारम्भ उद्यमशिल नेपाल प्रा.लि.	दरवाङ
१२	संगम तालीम तथा परामर्श केन्द्र प्रा.लि.	म्याग्दी

श्रोत: गाउँपालिका कार्यालय

५३. खानी सम्बन्धी विवरण

धवलागिरी गाउँपालिकामा तामा, क्वाज, कृष्टल तथा स्लेट को खानी रहेको भनिएको तर हाल सम्म यसको उत्खनन गरिएको छैन । प्रचुर संभावना भएर पनि यातायात विद्युत लगायतका सुविधाहरु नहुँदा यहाँको खानी प्रयोगमा आउन सकिरहेको छैन तर धेरै अध्ययनहरुले यहाँ खानी रहेको प्रमाणित गरिसकेको छ । हाल धवलागिरी गाउँपालिकामा रहेका खानीहरुको विवरण तल प्रस्तुत गरिएको छ ।

क्र स	खानी विवरण	स्थान	वाङ नं	हालको उपयोग
१	तामाखानी	गुर्जा	१	प्रयोगमा नरहेको
२	तामाखानी	मलम्पार	५	प्रयोगमा नरहेको
३	तामाखानी	मल्कावाङ	५	प्रयोगमा नरहेको
४	तामाखानी	मच्छिम	७	प्रयोगमा नरहेको
५	ढुंगाखानी(क्वाज तथा कृष्टल)	गुर्जा	१	प्रयोगमा नरहेको
६	स्लेट खानी	मराङ	६	प्रयोगमा नरहेको

श्रोत: गाउँपालिका रहेको अभिलेख

५४. गाउँपालिकामा कार्यरत कर्मचारीहरुको विवरण

धवलागिरी गाउँपालिकामा हाल ९ जना कर्मचारीहरु कार्यरत रहेको अवस्था छ । जसमा १ जना प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, १ जना नायव सुब्बा, १ जना सहलेखापाल, १ जना सुचना अधिकृत, १ जना ओभरसियर, २ जना सव ओभरसियर र २ जना कार्यालय सहयोगीहरु रहेका छन् । यो गाउँपालिकामा हाल कार्यरत कर्मचारीहरुको विवरण तल प्रस्तुत गरिएको छ:

क्र स	कर्मचारीको नाम	पद	शाखा	कैफियत
१	अर्जुन शर्मा	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत		
२	ठाकुर प्र अधिकारी	ना. सु.	प्रशासन / योजना	
३	दिपक खत्री	सह लेखापाल	आर्थिक प्रशासन	
४	रामकृष्ण पौडेल	सुचना प्रविधि अधिकृत		
५	जनक धानुक	ओभरसियर	प्रविधिक	
६	वालकृष्ण पौडेल	सवओभरसियर	प्रविधिक	
७	दिपेन्द्र थापा	सवओभरसियर	प्रविधिक	
८	मञ्जु पुन	कार्यलय सहयोगी		
९	कुल व पुन	कार्यलय सहयोगी		

श्रोत: धवलागिरी गाउँपालिका प्रशासन शाखा

५५. गाउँपालिकामा निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरूको विवरण

धवलागिरी गाउँपालिकामा २०७४ को वैसाखमा नेपालमा गणतन्त्र स्थापना पछिको पहिलो स्थानीय निर्वाचन भएकोछ । यो गाउँपालिकामा कुल ७ वटा वार्डहरू रहेकाछन र हाल यो गाउँपालिकामा १ जना अध्यक्ष, १ जना उपाध्यक्ष, ७ जना वार्ड अध्यक्ष सहित कुल ३९ जना सदस्यहरू निर्वाचित भएकाछन । जसमा अध्यक्ष उपाध्यक्ष सहित बहुमत स्थानमा नेकपा एमाले ले विजय गरेको छ भने निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरूको विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ:

क्रस	जनप्रतिनिधिको नाम	पद	उमेर	लिंग	सम्पर्क नं	चुनाव जितेको राजनैतिक दल
१	थमसरा पुन	अध्यक्ष	४७	महिला	९८५७६२२९२०	ने क पा एमाले
२	रेशम छन्त्याल	उपाध्यक्ष	३९	पुरुष	९८४७७२७८२९	ने क पा एमाले
३	झक व छन्त्याल	वाड अध्यक्ष-१	४४	पुरुष	९८४७७७२४५८	ने क पा माओवादी
४	सिता छन्त्याल	महिला सदस्य	४९	महिला	९८६७७६८४९२	ने क पा माओवादी
५	ज्ञानदेवी विक	दलित म सदस्य	३२	महिला		ने क पा माओवादी
६	तारामान विक	खुला सदस्य	५६	पुरुष		ने क पा माओवादी
७	सुकमाया छन्त्याल	जिसस सदस्य		महिला		ने क पा माओवादी
८	गम प्रसाद विक	वाड अध्यक्ष -२	५०	पुरुष	९७४९३८९०८०	ने क पा एमाले

क्रस	जनप्रतिनिधिको नाम	पद	उमेर	लिंग	सम्पर्क नं	चुनाव जितेको राजनैतिक दल
९	शुवादेवी पुर्जा	कार्यपालिका सदस्य	४२	महिला		ने क पा एमाले
१०	मोति प्र पाईजा	खुला सदस्य	५५	पुरुष		ने क पा एमाले
११	केशर व पुर्जा	खुला सदस्य	५८	पुरुष		ने क पा एमाले
१२	ललिसरा विक	दलित महिला सदस्य	४५	महिला		ने क पा एमाले
१३	पुर्म पुन	वाड अध्यक्ष ३		पुरुष	९७४६७०४६११	ने क पा एमाले
१४	देउदत्त मल्ल	खुला सदस्य		पुरुष		ने क पा एमाले
१५	खवहादुर बुढा	खुला सदस्य		पुरुष		ने क पा एमाले
१६	चनदेवी रसाईली	दलित महिला सदस्य		महिला		ने क पा एमाले
१७	रामदेवी पुन	जिसस सदस्य		महिला		ने क पा एमाले
१८	वेग प्र घर्ती	वाड अध्यक्ष ४	५३	पुरुष	९८६७६९७४८३	ने क पा एमाले
१९	किनमाया घर्ती	कार्यपालिका सदस्य	४२	महिला	९८६७६८२१९१	ने क पा एमाले
२०	वम व पुन	खुला सदस्य		पुरुष	९८४७७६३१२१	ने क पा एमाले
२१	केशरमान पुन	खुला सदस्य	३९	पुरुष	९८६१८५७९२७	ने क पा एमाले
२२	भवि कमिनी	दलित महिला सदस्य	५१	महिला		ने क पा एमाले
२३	खर्क कुमारि छन्त्याल	वाड अध्यक्ष ५	४३	महिला	९८५७६४४५५३	नेपाली काङ्ग्रेस
२४	पार्वती पुर्जा	महिला सदस्य	३५	महिला		नेपाली काङ्ग्रेस
२५	खिम व छन्त्याल	खुला सदस्य	६३	पुरुष		नेपाली काङ्ग्रेस
२६	धनसरी कमिनी	दलित महिला सदस्य		महिला		नेपाली काङ्ग्रेस
२७	गंग प्र छन्त्याल	खुला सदस्य	४८	पुरुष		नेपाली काङ्ग्रेस
२८	राजाराम उपाध्याय	वाड अध्यक्ष ६	४०	पुरुष	९७४६७०२४४९	ने क पा एमाले
२९	लोक प्रसाद पुन	खुला सदस्य	४२	पुरुष	९८२१३२३१८०	ने क पा एमाले
३०	राम व जुग्जाली	खुला सदस्य	५७	पुरुष		ने क पा एमाले
३१	लक्ष्मी दमाई	दलित महिला सदस्य	३२	महिला		ने क पा एमाले

क्रस	जनप्रतिनिधिको नाम	पद	उमेर	लिंग	सम्पर्क नं	चुनाव जितेको राजनैतिक दल
३२	तिल कुमारि के सी	कार्यपालिका सदस्य		महिला	९७४६७१७४१७	ने क पा एमाले
३३	कलानिधी शर्मा	वाड अध्यक्ष ७		पुरुष	९८६७६९७३१६	ने क पा एमाले
३४	देवेन्द्र थापा	खुला सदस्य		पुरुष	९७४६७००९४९	ने क पा माओवादी
३५	अमृता भण्डारी	खुला सदस्य		महिला		ने क पा एमाले
३६	नरकुमारि बुढा	महिला सदस्य		महिला		नेपाली काङ्ग्रेस
३७	वालकुमारी सुनार	कार्यपालिका सदस्य		महिला	९८०५२३०९४५	ने क पा एमाले
३८	देउ प्र छन्त्याल	कार्यपालिका सदस्य		पुरुष	९८५७६२०४०५	ने क पा एमाले
३९	राम व वि क	कार्यपालिका सदस्य	३७	पुरुष	९७४६७०४११७	ने क पा एमाले

श्रोत: गाउँपालिका को अभिलेख

५६. समग्र अवस्था र निष्कर्ष

समग्रमा गाउँपालिकाको वर्तमान यथार्थता प्रस्तुत भएको छ । यो गाउँपालिकाको जीवन निर्वाहको अवस्था हेर्ने हो भने अझैपनि ६ महिना धान्न पनि धौ धौ पर्ने अवस्था छ । वैदेशिक रोजगार प्रमुख आम्दानीको श्रोत वन्नु खुशीको कुरा हैन । आफ्नै देशमा विभिन्न अवसरहरूको खोजी गरी व्यवसायिक रुपमा वाख्रा वंगुर पालन तथा विभिन्न कृषि वालीहरूको पकेट क्षेत्रको रुपमा विकास गर्न सके यो धवलागिरी गाउँपालिका आगामी ५ वर्षमा समृद्ध गाउँपालिका वन्न सक्नेछ । यसका लागि वर्तमान यथार्थता भित्र रहेर वृहत्तर गुरु योजना तयार गर्नु पर्ने देखिन्छ । गाउँपालिकाका समग्र जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरूको अतुलनीय सहयोग र समर्पणले यो वस्तुगत विवरण तयार भएको हो र यसको समुचित उपयोग गर्न आवश्यक देखिन्छ ।

५७. समावेश नगरिएका विषयहरू

तत्कालिन संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयले सवै गाउँपालिकाको लागि तय गरेको १४५ वटा सुचकभित्र रहेर यो वस्तुगत विवरण तयार गरिएको छ । उक्त फर्मयाटमा नभएका र गाउँपालिकाको लागि आवश्यक पर्ने अन्य धेरै सुचकहरू तय गरिएको छ । उक्त परिपत्रमा सवै विवरणहरू सहजताको लागि २०५८ साल र २०६८ सालको विवरण तुलना गरेर सवै द्वीतियाङ्क वाट पनि वनाउन सकिने जानकारी गराएकोमा प्रत्यक्ष रुपमा सवै प्राथमिक विवरण हरु संकलन गरेर तयार गरिएको छ । त्यस्तै यसमा अनावश्यक सुचनाहरू संकलन नगर्न तथा आवश्यक भए थप गर्न समेत स्थानीय सरकार अधिकार सम्पन्न रहेकोमा गाउँपालिकाका पदाधीकारीहरू अन्य विषय विज्ञ सरोकारवाला कार्यालयका कर्मचारीहरू समेतको भेलाले संकलन गर्ने सुचनाहरूको विवरण छलफल र

अनुमोदन गरेको हुनाले सोही अनुसार यो वस्तुगत विवरण तयार गरिएकोछ । यसमा आवश्यक नभएर समावेश नगरिएका विषयहरू तल प्रस्तुत गरिएकोछ

५७.१. विगत ५ आर्थिक वर्षको आय व्यको विवरण

गाउँपालिकाको लागि यो विवरण आवश्यक नहुने भएको हुनाले यसमा समावेश गरिएको छैन

५७.२. गाउँपालिकाले संचालन गरेका प्रमुख योजनाहरू

यो वस्तुगत विवरण तयार पार्दा गाउँपालिका भरखर निर्वाचित भएर आएको हुनाले कुनै प्रमुख कार्यहरू संचालन गरेको अवस्था नभएको हुनाले समावेश गरिएको छैन

५७.३. गाउँपालिकाले साझेदारी गरेका राष्ट्रिय अन्तराष्ट्रिय गैससहरू

यो गाउँपालिकाले साझेदारीमा कार्यक्रम संचालन गरेका कुनै राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गैससहरू नभएको हुनाले समावेश गरिएको छैन

५७.४. गाउँपालिकाले भगिनि सम्बन्ध रहेका संघ संस्थाहरू

यस प्रकारका संस्थाहरू नभएको हुनाले समावेश गरिएको छैन

५७.५. गाउँपालिकाका स्थापनाकाल देखि हाल सम्मका प्रमुखहरूको विवरण

पहिलो चुनाव वाट निर्वाचित प्रतिनिधिहरूको विवरण राखिएको हुनाले यसको आवश्यकता नभएको

५७.६. विगत ३ वर्षको MCPM को विवरण

यो पनि आवश्यक नभएको हुनाले समावेश नगरिएको

५७.७. रेडियो स्टेसन सम्बन्धि विवरण

यो गाउँपालिकामा रेडियो स्टेसन नभएको हुनाले समावेश नगरिएको

५७.८. सामुदायिक मेलमिलाप सम्बन्धि विवरण

समुदायिक मेलमिलाप समितिले यस प्रकारका कुनै गतिविधिहरू गरेको अभिलेख नभएको हुनाले समावेश नगरिएको ।

५७.९. घरधुरिको मासिक वचत सम्बन्धि विवरण

मासिक वचतको हिसाव नआएको हुनाले एममुष्ट वार्षिक रूपमा राखिएको

५७.१०. जनचेतनामुलक तालीम लिएको विवरण

जनचेतनामुलक तालीमको विवरण लिन कठिन भएको र यसले विकास प्रकृयमा कुनै अर्थ राख्ने अवस्था नदेखिएको हुनाले समावेश गरिएको छैन ।

५७.११. वडा नागरिक मञ्च सम्बन्धि विवरण

निर्वाचित जनप्रतिहरु आइसकेको अनि पुराना वार्डहरु पनि कायम नरहेको अवस्थामा यसको कुनै औचित्य नभएको हुनाले समावेश नगरिएको ।

५७.१२. गाउँपालिकामा रहेका संयुक्त राष्ट्र संघ एजेन्सि सम्बन्धि विवरण

गाउँपालिकामा नभएको हुनाले समावेश नगरिएको

५७.१३. शहरी विद्युतिकरण सम्बन्धि विवरण

गाउँपालिकामा नभएको हुनाले समावेश नगरिएको

५७.१४. विद्यमान सतह ढल सम्बन्धि विवरण

गाउँपालिकामा नभएको हुनाले समावेश नगरिएको

५७.१५. अन्तराष्ट्रिय गैह्र सरकारी संस्था सम्बन्धि विवरण

गाउँपालिकामा नभएको हुनाले समावेश नगरिएको

५७.१६. परिवार विहीन बालबालिका सम्बन्धि विवरण

गाउँपालिकामा यस्ता प्रकारका वच्चा नभएको हुनाले समावेश नगरिएको

५७.१७. बालबालिका अपहरण पछि सम्बन्धि विवरण

गाउँपालिकामा यस्ता प्रकारका घटनाहरु नभएको हुनाले समावेश नगरिएको

५७.१८. घरेलू कामदारको रुपमा घरबाट बाहिर गएका बालबालिका सम्बन्धि विवरण

गाउँपालिकामा यस्ता प्रकारका बालबालिकाहरुको विवरण नभेटिएको हुनाले समावेश नगरिएको

५७.१९. वार्षिक कार्यक्रमबाट लक्षित कार्यक्रम तर्फ विनियोजन तथा खर्च सम्बन्धि विवरण

गाउँपालिकामा पहिलो पटक बजेट तय भएको हुनाले साथै खर्च हुन नै बाँकी रहेको हुनाले समावेश नगरिएको

५७.२०. आव ०७२/०७३ मा भएका नागरिकता तथा अन्य सिफारिसहरुको विवरण

गाउँपालिकाको हकमा यो सुचक खास प्रभावकारी नदेखिएको हुनाले समावेश नगरिएको हो ।